

Svajan.

Katholska protyka za Hornju Łužicu

na lěto

1889.

Dwaj a dwachty lětnit.

F. R.

W Budyšinje.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.

W kommissiji M. Smolerja.

Czytacz Smolerjec kniżniczisczeje w macziczym domje w Budyšinje.

2
I. Lěto 1889 je wschědne lěto a ma 365 dnow.

II. Róčne protyčne znamjenja.

- 1) Njedzelski pišmit: F. | 3) Epatty: XVIII.
2) Žlota licžba: 9. | 4) Wobwod skónca: 22.

III. Začmića

skónččka njebudža lěta pola naš žane widžecž; začmića měšacžka jeno tejele dwě:

- 1) 17. januara rano wot 4 h. 54 m. hačž do 7 h. 56 m.
2) 12. julija wječor wot 8 h. 38 m. hačž do 11 h.
Wobaj razaj so měšacžk jeno ž dźěla začmi.

IV. Štyri lětne časy.

- 1) Malčžo zastupi 20. měrca dopoždnja w 11 h. Džen a nóc so runataj.
2) Lěčžo zastupi 21. junija dopoždnja w 7 hodž. Najdlěšči džen a najkrótscha nóc.
3) Nazyma započnje so 22. septembra wječor w 10 hodž. Džen a nóc so runataj.
4) Žyma so započina 21. decembra popoždnu w 4 hodž. Najkrótschi džen a najdlěšča nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) We posče: 13., 15. a 16. měrca.
2) Wo swjatkach: 12., 14. a 15. junija.
3) Nazymu: 18., 20. a 21. septembra.
4) W abwencje: 18., 20. a 21. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

 boran,	 law,	 tšelnit,
 byč,	 knježna,	 kozoróžk,
 dwójnikaj,	 waža,	 wódnny muž,
 rač,	 shkorpion,	 rybj.

VII. Póstne dny.

1) Połny póst (*): za džen jedynkróčne dospołne nasyczenjo ž woštajenjom mjašnych jědžow.

Połny póst je: popjelnu srjedu, wschitke pjatk 40 dnowskeho posta, srjedu a pjatk suchich dnow a poslednje 3 dny martrowneho tydženja.

2) Wschědny póst (+): same woštajenjo mjašnych jědžow.

Wschědny póst je na wschitkich wschědnych pjatkach cyłoho lěta.

3) Wolóženy póst (*): za džen jedynkróčne dospołne nasyczenjo ž dowolnoščju mjašnych jědžow.

Wolóženy póst je: wschě dźělawe dny 40 dnowskeho posta, hdnyž połny póst (hl. pod 1) njeje, sobotu suchich dnow, wigilije psched swjatkami, f. Bětrom a

Swawořom, donjebjeswacžom f. Marije, wschitkimi Swjatyimi a patoržicu.

Ž cyła ma so katholicki kšchescžan w nastupanju posta toho džeržecž, schtož kóžde lěto biskop w pastyrškim liščje (njedzelu quinquagesima) postaja.

VIII. Wukład někotrych přikrótsenjow.

1) Bola „sřhadženja a šhowanja“ měšacžka namafsch: pschi pschibjeracym měšacžku š. r., to rěka: šhowanjo rano (tehdom měšacžk wodnjo sřhadža, šwěcži w noč a šhowa so po počnoch); wokoło počneho měšacžka steji pschecy: šš. w., to je: sřhadženjo wječor (měšacžk do počnoch sřhadža a šwěcži pschecy cyłu nóc); pschi wotebjeracym měšacžku steji: šš. r., to je: sřhadženjo rano (měšacžk hačle po počnoch, na ranjo, sřhadža); na młody měšacžk namafsch pač pschecy: šš. w., to rěka: šhowanjo wječor (měšacžk do počnoch so šhowa a potom nješwěcži za cyłu nóc); h. je hodžina, m. minuta.

2) Bola „hermanow“ rěka znamješcho * šfótny, znamješcho † pač klamarški a šfótny hermanf. Šdžež nicžo njeje štajene, tam je jenož klamarški hermanf.

3) We protych swjatych rěka: bž. bamž, b. biskop, wčž. cyrkwinški wučer, m. martrač abo martrača, f. kejžor abo kejžorka, fr. kral abo kralowna, w. wuznawar, knjž. knježna, wd. wudowa.

Šinasche pschikrótschenja so lohcy zrozemja.

IX. Wukład swjedžeńskeje protyki.

Swjedženje ž tołstym šacžonskim pišmom čžiščžane su pschifazane swjate dny.

Swjedženje ž tołstym němskim pišmom čžiščžane su make swjate dny.

Swjedženje ze wschědnym ale šchěřškim pišmom čžiščžane su cyrkwinške swjate dny.

X. Jutrowna tabella.

Lěto.	Popjelna srjeda.	Jutry.	Swjatti.	1. njedžela adventa.
1889	6. měrca	21. hapr.	9. junija	1. dec.
1890	19. febr.	6. hapr.	25. meje	30. nov.
1891	11. febr.	29. měrca	17. meje	29. nov.
1892	2. měrca	17. hapr.	5. junija	27. nov.
1893	15. febr.	2. hapr.	21. meje	3. dec.
1894	7. febr.	25. měrca	13. meje	2. dec.
1895	27. febr.	14. hapr.	2. junija	1. dec.
1896	19. febr.	5. hapr.	24. meje	29. nov.
1897	3. měrca	18. hapr.	6. junija	28. nov.
1898	23. febr.	10. hapr.	29. meje	27. nov.
1899	15. febr.	2. hapr.	21. meje	3. dec.
1900	28. febr.	15. hapr.	3. junija	2. dec.

1889. Januar,

wulki rózŕ, ma 31 dnów.

		Słónczka		Měsacžka	
		ŕhadž.	řnow.	Měŕi.	řnow.
		h. m.	h. m.	řnow.	h. m.

1	Wutora	Wobřez. Jězusa	8	5 4	3	ř. p.
2	ŕjeda	Matariuŕ, abt	8	5 4	4	4 49
3	Ŕhtwórtř	Genoveřa, řnježna	8	5 4	5	6 3
4	Řjatt	† Rigobert, biřkop	8	4 4	6	7 20
5	Sobota	Teleřfor, řž., martr.	8	4 4	7	8 37

Njedžela po nowym lěče. Ŕej.: Józef jo z Jězusom do Nazarethu wróceři. Mat. 2, 19—23.

6	Njedžela	Wozj. Jěz. 3 Kral.	8	4 4	8	9 51
7	Řóndžela	Lucian, martrať	8	4 4	9	11 3
8	Wutora	Bohumil; Severin	8	4 4	10	ř. d.
9	ŕjeda	Julian a Bařiliřa	8	3 4	11	12 11
10	Ŕhtwórtř	Marcian; Agatho, m.	8	3 4	13	1 18
11	Řjatt	† Hygin, řž., martr.	8	2 4	15	2 24
12	Sobota	Arkadiuŕ; Probuŕ	8	2 4	16	3 29

1. njedžela po ř. 3 Kralach. Ŕej.: Dwanacželětny Jězus w templu. Luk. 2, 42—52.

13	Njedžela	Beronika, řnježna	8	1 4	18	4 32
14	Řóndžela	Hilariuŕ, biřk., wučž.	8	0 4	20	5 34
15	Wutora	Řawoř, 1. puřnik	7	5 9 4	21	6 32
16	ŕjeda	Marcelluŕ, řž., martr.	7	5 8 4	23	7 23
17	Ŕhtwórtř	Antoniuŕ, abt	7	5 7 4	24	ř. p.
18	Řjatt	† Stoř ř. Řetra w Řom.	7	5 6 4	25	5 47
19	Sobota	Řanut, kral, martr.	7	5 6 4	27	6 57

2. njedžela po ř. 3 Kralach. Ŕej.: Jězus na křawu w Řana. Jan. 2, 1—11.

20	Njedžela	Řab. a B.; Mjen. Jěz.	7	5 5 4	28	8 9
21	Řóndžela	Řaňža, řnjž. martr.	7	5 4 4	30	9 22
22	Wutora	Řincenc a Anařtařiuŕ	7	5 3 4	32	10 36
23	ŕjeda	Ŕlubjenje ř. Marije	7	5 2 4	34	11 53
24	Ŕhtwórtř	Timothej, biřk., m.	7	5 0 4	36	ř. d.
25	Řjatt	† Wobrocž. ř. Řaw.	7	4 9 4	38	1 10
26	Sobota	Řoľřkarp, biřk., martr.	7	4 8 4	40	2 30

3. njedžela po ř. 3 Kralach. Ŕej.: Jězus wuřtrowi řejtmanowoho řyna. Mat. 8, 1—13.

27	Njedžela	Řan Řhryřořtom, b.	7	4 7 4	41	3 50
28	Řóndžela	Julian; Řaymund	7	4 6 4	43	5 6
29	Wutora	Ořilija, řnježna	7	4 5 4	44	6 15
30	ŕjeda	Martina, řnjž., martr.	7	4 3 4	46	7 12
31	Ŕhtwórtř	Řětr z Řol., wužn.	7	4 1 4	47	ř. p.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Rowe lěto. — 2. Łantag = Łohntag, wupłaczenjo mždy. — Wot 2. hač do 10. zařiřowanjo přow. — 7. Dowolenjo křawnych wjeřelow. — Wot 10. hač do 31. přijeři dawř. — 25. Řtačži křaw.

I. Cyrkwinska protyka.

1. Řřhiřažany řwjaty džeň z nyřřporom.
5. Do Wožeje mřře pořwjeczenjo woby, řele a řrydy. Zapocžatt řwjeczenja domow.
6. Řřhiřažany řwjaty džeň. Do Wožeje mřře řo woruž a mara řwjecži.
19. W Řhřořčanřkej woľadže a tež druřdže tam a řem ľubjenje póřtny džeň ř čžeři řwj. martrabja Wořčana za žwarnowanjo přřeb morom a řrařřnej řhorošču.
20. Cyrkwinsři řwjaty džeň. — Ľubjenje řwjaty džeň z nyřřporom w Řhřořčanřkej, Měbjeľčanřkej, Řadwořřkej a Řulowřkej woľadže, w křóřtře Marijeje řwěždže a w Řóžerice. — W Řhřořčicach a Měbjeľčicach wotpuř bratřtwa řwj. Wořčana. — W Řulowje řitu ľarny řwjedžeň bratřtwa „řřelnikow“ z dořpolnym wotpuřtom za řobuřtawy bratřtwa „řřelnikow“ a „řřapulira“; tež řwjedžeň towarřtwa „Řežuřowoho džeččatřtwa“ z dořpolnym wotpuřtom a Wožeje mřřu za wotemřete řobuřtawy.
21. Cyrkwinsři řwjaty džeň. W Řhřořčicach we 8 h. Woža mřřa za bratřtwa řwj. Wořčana.
25. Cyrkwinsři řwjaty džeň.

II. Hermanki.

2. Ľipř (hač do 15.). — 4. Měřwacžidlo* a ľenowy řermanř. Řuland.* — 10. Řamjeňc.* — 24. Řamjeňc.* — Ľuban.†

III. Měsačkowe přeměňjenja a wjedro.

- ☾ Młody měřacžř 1. januara wječor w 10 h. 3 m. zapocžnje ze slóncžnym wjedrom.
- ☽ Přeni běřřř 9. jan. rano w 1 h. 36 m. Ľrozy z wulřej žymu abo wětram.
- ☺ Poľny měřacžř 17. jan. rano w 6 h. 32 m. přřiwědže řyľne wřowory.
- ☾ Poľledni běřřř 24. jan. popoľdnju w 4 h. 52 m. ľubi zař mľřře wjedro.
- ☺ Młody měřacžř 31. jan. dopoľdnja w 10 h. 5 m. přřičerři žymne wěřřř.

V. Naspomnjenja.

1889. Měrc,

nalětnik, ma 31 dnow.

Stónčžta		Měšacžta	
šhadž.	šow.	Měš.	šh. a šh.
h. m.	h. m.	šh.	h. m.

1 Pjatt	† Albin, b.; Nicesor	6 48	5 39		šh. p.
2 Sobota	Simplicius; Herafl.	6 46	5 41		6 18

2. njeđžela Quinquagesima. Šež.: Jezus wuhoji šlepošo. Lut. 18, 31—43.

3 Njeđžela	Rumigunda, knježna	6 44	5 43		7 32
4 Póndžela	Rafimir; Lucius	6 42	5 45		8 44
5 Wutora	Gerasim, puštnik	6 39	5 47		9 52
6 Šrjeda	†* Pobjelna šrjeda	6 37	5 48		11 0
7 Šchwórtf	* Domašch z Aquina	6 35	5 50		šh. d.
8 Pjatt	†* Jan wot Boha, w.	6 33	5 52		12 6
9 Sobota	* Franciska, wudowa	6 30	5 53		1 10

1. njeđžela posta (Invocavit). Šež.: Djabol Jezusa špytuje. Mat. 4, 1—11.

10 Njeđžela	40 martr. w Sebafi.	6 28	5 55		2 11
11 Póndžela	* Rozina, martratk	6 26	5 57		3 7
12 Wutora	* Grehoř wulki, bamž	6 24	5 58		3 56
13 Šrjeda	†* Eufrašija, knježna	6 21	6 0		4 37
14 Šchwórtf	* Mathilda, kralowna	6 19	6 2		5 14
15 Pjatt	†* Longin, štotnik, m.	6 17	6 3		5 46
16 Sobota	* Šeribert, biskop	6 15	6 4		6 12

2. njeđžela posta (Reminiscere). Šež.: Jezus šo na Taborje pšchetrašni. Mat. 17, 1—9.

17 Njeđžela	Patricius, biskop	6 13	6 6		šh. p.
18 Póndžela	* Cyrill Jeruzalemški	6 11	6 8		7 26
19 Wutora	* Józef, zaštar. Šež.	6 8	6 10		8 47
20 Šrjeda	* RUTHBERT, biskop	6 6	6 11		10 8
21 Šchwórtf	* Benedikt, abt	6 3	6 13		11 29
22 Pjatt	†* Oktavian, diaf., m.	6 1	6 15		šh. d.
23 Sobota	* Wiktorin a tow.	5 59	6 16		12 48

3. njeđžela posta (Oculi). Šež.: Jezus wuhna žoho ducha. Lut. 11, 24—29.

24 Njeđžela	Gabriel, arcjandž.	5 57	6 18		2 0
25 Póndžela	* Přizj. s. Marije	5 55	6 20		3 1
26 Wutora	* Hašhtal, martraf	5 53	6 21		3 50
27 Šrjeda	* Rupert, biskop	5 50	6 22		4 30
28 Šchwórtf	* Guntram, kral	5 48	6 24		5 1
29 Pjatt	†* Wiktorin, martraf	5 45	6 26		5 27
30 Sobota	* Quirin, martraf	5 43	6 28		5 50

4. njeđžela posta (Laetare). Šež.: Jezus našeži z 5 šhlěbami 5000 muži. Jan. 6, 1—15.

31 Njeđžela	Balbina, knjž., m.	5 41	6 29		šh. p.
-------------	--------------------	------	------	--	--------

IV. Spomnjenja hódne dny.

- 2. Narodny dženi Š. Š. bamža Leona XIII. (1810).
- 20. Rano w 5 hodž. započatš nalěčža. Dženi a nóc šo runataj.
- 31. 1. termija krajnjeje renty.

I. Cyrkwinska protyka.

5. Popoldnju zdali šo wšchitte wupyšchenjo z wostarjom.
6. Pobjelna šrjeda. Cyrkwinski šwjaty dženi; do Božeje mišče šwjećenjo pobjela a potrušchenjo z nim. Pošny pošf, t. r. za dženi jedyntróčne dopošne našečzenjo z wostarjom mjašnych jěđow. Tajši pošf je tudy z * woznamjenjeny. Šapocžatk 40 dnowštošo posta a jutromnošo š. woprawjenja.
7. Woloženy pošf, t. r. za dženi jedyntróčne dopošne našečzenjo z dovolnošezju mjašnych jěđow. Tajši pošf maja z wuwžacžom njeđžel wšče dny 40 dnowštošo posta, na kotrychž pošny pošf nijeje, dale šoboty w šuchich dnach a wigilije pšched šwjatkami, pšched šwědženjemi: šwjateju Pětra a Pawola, šwj. Marije donjebšezwacža a wšchěch Šwjatych. Šónle pošf je tudy z * woznamjenjeny.
10. W Drježdžanach w dwórškej cyrkwi dopošnja w 1/2 hodž. šerbške šemšče z přědowanjom.
13. a 15. Pošf šuchich dnow (šwatember). Pošny pošf.
25. Pšchitazany šwjaty dženi z wšchšporom.

II. Hermanki.

2. Miščno.* Drježdžany (R. m.)* a šonjacy hermant. Wjerecy.† — 5. Bart.* Eisenberg.* — 6. Měšmacžidlo* a lenowy hermant. Luban.* — 7. Kamjenic.* — 11. Biskopicy.* Šródf.† — 12. Łaz.† — 13. Stolpin.* — 16. Dřitrand.* — 18. Stolpin.* — 23. Pitawa.* — 25. Řitow.† — 26. Kuland.* — 27. Wóšporf.* Čžeřwjena Woda.† Kuland.

III. Měšačowe přeměnenjenja a wjedro.

- ☉ Młohy měšacžf 1. měrcu wječor w 10 h. 56 m. ma jayne wjedro.
- ☾ Přěni běřtkf 9. měrcu wječor w 6 h. 54 m. Ččas budže mšlowojty.
- ☺ Pošny měšacžf 17. měrcu pšchipošdnju w 12 h. 42 m. ze šněhom a deščežom šastupi.
- ☾ Pošledni běřtkf 24. měrcu rano w 7 h. 49 m. budže wěštkate.
- ☉ Młohy měšacžf 31. měrcu pšchipošdnju w 12 h. 32 m. čce nam mokre wjedro wobradžicž.

V. Naspomnjenja.

1889. Apryl, jutrownik, ma 30 dnów.

		Ślōncezka		Mėśiaczka	
		śhadż. h. m.	řhow. h. m.	Mėś. żnamię	řř. a řř. h. m.
1 Pōndźela	* Hugo, biskop	5 39	6 31		7 35
2 Wutora	* Franc z Paula, w.	5 36	6 33		8 43
3 Śrjeda	* Richard, biskop	5 34	6 35		9 50
4 Śchtwórtk	* Ĺfidor, biskop, wucz.	5 32	6 36		10 56
5 Pjatk	†* Wincenc Ferrerski, w.	5 30	6 37		11 58
6 Sobota	* Sigtus, bamż	5 27	6 39		řř. d.

5. njeđzela pořta (Judica). Ścz.: Ĺidźa cħeđźa Ĺėżusa kamjenjowacz.
Jan. 8, 46—59.

7 Njeđzela	German Ĺbzeř, w.	5 25	6 41		12 57
8 Pōndźela	* Amancius, biskop	5 23	6 43		1 50
9 Wutora	* Marija Kleofy	5 20	6 44		2 36
10 Śrjeda	* Mechtildis, knjeźna	5 18	6 46		3 14
11 Śchtwórtk	* Leo wulki, bamż	5 16	6 48		3 46
12 Pjatk	†* 7 bolosć. ř. Mar.	5 14	6 50		4 14
13 Sobota	* Ĺermenegild, kral, m.	5 12	6 51		4 38

6. njeđzela pořta (Palmarum). Ścz.: Ĺėżus cħeđuje řwjatocėźnje do Ĺeruzalema.
Mat. 21, 1—9.

14 Njeđzela	Bołmonczka	5 10	6 52		5 0
15 Pōndźela	* Basilissa a Anast. ☺	5 8	6 54		řř. p.
16 Wutora	* Akacius, biskop	5 6	6 56		7 44
17 Śrjeda	* Anicet, biskop	5 3	6 57		9 8
18 Śchtwórtk	†* Żeleny řchtwórtk	5 1	6 59		10 30
19 Pjatk	†* Wulki pjatk	4 59	7 1		11 48
20 Sobota	†* Jutrowna sobota	4 57	7 3		řř. d.

Jutry. Ścz.: Ĺėżus je wot řmjercėże stanył. Marć. 16, 1—7.

21 Njeđzela	Jutrowniczka	4 55	7 4		12 55
22 Pōndźela	Jutr. pōndźela ☾	4 53	7 6		1 52
23 Wutora	Jutr. wut.; Ĺurij	4 51	7 8		2 34
24 Śrjeda	Ĺidelis Sigmar., m.	4 50	7 9		3 7
25 Śchtwórtk	Marć, řzenik	4 48	7 10		3 34
26 Pjatk	† Klet. a Marcell., mm.	4 45	7 12		3 56
27 Sobota	Anastafius, bamż	4 43	7 14		4 16

1. njeđzela po jutrach, běła njeđzela abo mlode jutry (Quasimodogeniti).
Ścz.: Ĺėżus řo Domařskej źjewi. Jan. 20, 19—31.

28 Njeđzela	Řawoł wot řřchiza, w.	4 41	7 15		4 35
29 Pōndźela	Řėtr, marćrat	4 39	7 17		4 53
30 Wutora	Řatyrna Senenska ☾	4 37	7 18		řř. p.

IV. Spomnjenja hōdne dny.

1. 1. termija dawka za wopalenikŭ pokadnicu. — 4. Narodny dzeń Ĺ. Mik. biskopa Franca (1811). — 29. Dowolenjo kŭajnych wjeřelow. — 23. Narodny dzeń Ĺ. Mar. krala Alberta (1828). — 30. 1. termija dořhodnoho dawka.

I. Cyrkwinska protyka.

- Popođnju řo Boże martry a řwjeczata na woltarjach z řijaktovej plachtu zawėřchaja.
- Njeđzela cħerpjenja. W Radworju titularny řwjedzeń bractwa „Ĺėżuroweje řmjernje řtŭřnosće“ a dořpōny wotpuřt.
- Cyrkwinski řwjaty dzeń.
- Do Bożeje mřchė řwjeczenje bołminy a wobřhad. Pařion řwj. Mateja.
- Pařion řwj. Marta.
- Pařion řwj. Ĺufascha.
- Cyrkwinski řwjaty dzeń. Boża martra na wulkim woltarju z bėlej plachcziczku zawėřchena. Tam a řem prėnje řwj. woprawjenje dzeći. Po „Gloria“ źwjazanje řwonow. Po Bożich řlŭźbach woltarwanjo woltarjow.
- Boża martra na wulkim woltarju z cħornej plachcziczku zawėřchena. Ceremonije. Wotřrycėžo a cħeřczenie Ĺėżurowoho řwj. řchiza. Prėdomanjo. Boża mřcha z řřchėdřřchėżohnowanym woporom. Pařion řwj. Jana. Wobřhad z Bożim Cħėtom t Bożomu rowej. Ĺřřchpor.
- Do Bożeje mřchė żohnowanjo wohenja, jutrowneje řwy a řřchėřniřteje wody. Ĺřři, „Gloria“ wotwjazanje řwonow. — Wjećzor Boże řorjeřtaćo.
- Vidi aquam. Dořpōny wotpuřt. Proceřiony „řřchizerjow“ w Ĺhrōřczicach, Ĺulowje, Ĺalbicach, Ĺjebleczicach, Wotrowje a Radworju.
- Ĺřřikazany řwjaty dzeń.
- Řwjaty dzeń. Proceřiony do Rōźanta du.
- Cyrkwinski řwjaty dzeń. Prōřny wobřhad.

II. Hermanki.

- Bisfopcy.* — 3. Ĺjeřmacziblo.* — 4. Ĺamjenic.* — 5. Ĺuland.* — 8. Wojerecħ.* — 10. Ĺotpin.* — 11. Ĺhorjele.* — 13. Ĺudychin.† — 15. Ĺulow.† — 23. Ĺchėrachow.† Ĺdźe.† — 24. Ĺadeburg.* — 25. Ĺamjenic.* Ĺadeburg.† — 29. Ĺořport.* Ĺinřport.* Ĺipř (ħacz do 5. meje).

III. Mėsaćkowe prėmėnjenja a wjedro.

- ☾ Prėni bėrtk 8. apryla popođnju w 2 ĥ.
42 m. řjane a młke wjedro wubudźi. Toħorunja
☺ pořny mėřacz 15. apryla w nocu w 11 ĥ.
14 m. a
☾ pořadni bėrtk 22. apryla popođnju w 2 ĥ.
51 m.
☼ Młody mėřacz 30. apryla rano w 3 ĥ.
Młto pař cħata młra žyma.

V. Naspomnjenja.

1889. Meja,

růžovník, ma 31 dnov.

		Slůnczka		Měsaczka	
		řhadž. h. m.	řhov. h. m.	Měs. znamo h. m.	řh. a řh. h. m.
1	Erjeda	4 35	7 20		8 46
2	Schtwórtk	4 33	7 21		9 50
3	Pjatt	4 32	7 22		10 50
4	Sobota	4 30	7 24		11 46

2. njebzela po jutracř (Misericordias). Seř.: Dobry pašnyř. Jan. 10, 11—16.

5	Njebzela	Pius V., bamž	4 28	7 26		řh. d.
6	Půndžela	Jan psch. řacz. wrotami	4 26	7 28		12 33
7	Wutora	Stanisław, bisk., martr.	4 24	7 29		1 12
8	Erjeda	Zjemj. ř. Michała	4 23	7 31		1 46
9	Schtwórtk	řrehor z Nazianz	4 21	7 33		2 14
10	Pjatt	ř Antonius, biskop	4 19	7 34		2 38
11	Sobota	ř Mamert, biskop	4 17	7 36		3 0

3. njebzela po jutracř (Jubilate). Seř.: řezus řyczi wo swojim woteřdźenju. Jan. 16, 16—22.

12	Njebzela	řak. ř. řoz.; řantrac	4 16	7 37		3 21
13	Půndžela	řervac, martrac	4 15	7 38		3 43
14	Wutora	řonifac, martrac	4 13	7 40		4 5
15	Erjeda	řfidor, řoln.; řofija	4 12	7 41		řh. p.
16	Schtwórtk	řan řepom., martr.	4 10	7 43		9 27
17	Pjatt	ř Pařchal Baylon, w.	4 9	7 45		10 44
18	Sobota	řenancij, martrac	4 7	7 46		11 45

4. njebzela po jutracř (Cantate). Seř.: řezus lubi řucha řwjatořo. Jan. 16, 5—14.

19	Njebzela	řetr Celestin, bamž	4 6	7 48		řh. d.
20	Půndžela	řernard řenenski, w.	4 4	7 49		12 33
21	Wutora	řelix w řantal., w.	4 3	7 50		1 10
22	Erjeda	řmilija; řulija, řnjž.	4 2	7 51		1 40
23	Schtwórtk	řefiderij; řotthard	4 1	7 52		2 3
24	Pjatt	ř S. řar. pomoc. řřh.	4 0	7 53		2 24
25	Sobota	řrehor VII.; řorban	3 59	7 55		2 42

5. njebzela po jutracř (Rogate). Seř.: řezus napomina ř modlenju. Jan. 16, 23—30.

26	Njebzela	řilip řeri, wuzn.	3 58	7 56		3 0
27	Půndžela	řadlena z řazzis	3 57	7 58		3 18
28	Wutora	řawřřtyn řanterb.	3 56	7 59		3 39
29	Erjeda	řheodosija, martr.	3 55	8 0		řh. p.
30	Schtwórtk	řoze spēčo	3 54	8 1		8 43
31	Pjatt	ř Angela řerici, řnjž.	3 53	8 3		9 40

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. řatpota.

I. Cyrkwinska protyka.

- Smjaty džen z řebowanjom. řano w 6 ř. wotřhad procesiona z řhrořczje do řilipsdorfa; w 5 hodž. řoza mřcha. — ř serbřkej cřrtwi w řudyřhjinje titularny řwjedžen řobožnje řebnoty ř czeřczi řwjateje řarije, řaczerje dobreje řady a wotpuřt.
- Smjaty džen.
- řobřhady řřhizownoho řyđženja.
- řřhizowanu řwjaty džen. řo řczenju řbaleńjo řorjeřtaczja, řutrowneje řweřy a řawřczenoho řřhiza.

II. Hermanki.

- řart. ř Njeřwacziblo.* — 9. řamjenic.* — 13. řateřy. řulow.* řifenberg. ř — 20. řifkopicy. řojereř. ř řadmereř. ř — 21. řuland.* — 22. řolcznica.* řowe řeřto. řczerwjena řoda. ř řuland. — 25. řojereř wolmowu řermank. — 27. řubij. — 28. řulow wolmowu řermank. — 29. řeřeńca. — 31. řulow.

III. Měsačkowe řeměńjenja a wjedro.

ř řeni řeřtk 8. meje řano w 7 ř. 38 m. macza.

ř řolny měřaczř 15. meje řano w 7 ř. 37 m. řeřřtk hraya řebi z řeřczřtkom.

ř řořebni řeřtk 21. meje wjeřzor w 10 ř. 48 m. řa řjany czař woczakowacz.

ř řlody měřaczř 29. meje wjeřzor w 6 ř. 15 m. řo wjeřzornym a řolńocnym wěřřku je řjenje; po wěřracř z řolńija a řrořřo řwjeřzora řeřcz.

V. Naspomnjenja.

1889. Junij,

smajnik, ma 30 dnów.

Ślōnczka

Miśaczka

śhadż. khow. dżeb. ianajo śh. a śh. h. m. h. m. h. m.

1 Sobota	Zuwenc; Pamfil	3	52	8	4	11	10	30
6. njeźzela po jutrach (Exaudi). Ścz.: Śwjaty Duch, tróśhcar. Jan. 15, 26—16, 4.								
2 Njeźzela	Marcellin, martrać	3	51	8	5	11	11	14
3 Pōndźzela	Paula, knjż., martr.	3	50	8	6	11	11	50
4 Wutora	Franc Karracciola, w.	3	49	8	7	11	11	50
5 Srjeda	Bonifacij, bisk., martr.	3	49	8	8	12	12	20
6 Śchtwōrtk	Norbert, biskop	3	48	8	9	12	12	46
7 Pjatk	† Robert, abt	3	47	8	10	12	1	7
8 Sobota	* Wilhelm, b.; Medard	3	47	8	10	12	1	27

Śwjatki. Ścz.: Śchtōż Boża łubuje, joho kazuje dopjelnja. Jan. 14, 23—31.

9 Njeźzela	Śwjatkownička	3	47	8	10	12	1	46
10 Pōndźzela	Śwjatk. pōndźzela	3	47	8	11	12	2	6
11 Wutora	Śwjatk. wutora	3	47	8	11	12	2	31
12 Srjeda	† Jan f. Jakunda, w.	3	47	8	12	12	3	0
13 Śchtwōrtk	Anton z Padua, w.	3	46	8	12	12	11	p.
14 Pjatk	† Basilij wulki, b., w.	3	46	8	13	12	9	30
15 Sobota	* Witus, martrać	3	46	8	14	12	10	25

1. njeźzela po swjatkach. Ścz.: Jezus wupōciezela japośhtołom.
Mat. 28, 18—20.

16 Njeźzela	Najs. Troj.; Benno	3	46	8	15	12	11	8
17 Pōndźzela	Montan, wojak, m.	3	46	8	15	12	11	42
18 Wutora	Mark a Marcellin, m.	3	46	8	15	12	11	50
19 Srjeda	Juliana Falkonerijsta	3	46	8	16	12	12	9
20 Śchtwōrtk	Boże cōło	3	46	8	16	12	12	31
21 Pjatk	† Moijus z Gonzaga	3	46	8	17	12	12	50
22 Sobota	Grasmus; 10 000 woj.	3	46	8	17	12	1	8

2. njeźzela po swjatkach. Ścz.: Wulka wjeczeć. Łuf. 14, 16—24.

23 Njeźzela	Edilkruda, knjeżna	3	46	8	17	12	1	26
24 Pōndźzela	Nar. f. Jana śhcz.	3	47	8	17	12	1	46
25 Wutora	Wilhelm, abt	3	48	8	17	12	2	10
26 Srjeda	Jan a Pawoł, mm.	3	48	8	17	12	2	35
27 Śchtwōrtk	Dothow. Boż. Cžeka	3	49	8	17	12	3	6
28 Pjatk	† Najs. Wut. Śez.	3	49	8	16	12	11	p.
29 Sobota	Pētr a Pawoł, jap.	3	50	8	16	12	9	12

3. njeźzela po swjatkach. Ścz.: Zhubjena womca. Łuf. 15, 1—10.

30 Njeźzela	Wopomnij. f. Pawoła	3	50	8	16	12	9	50
-------------	---------------------	---	----	---	----	----	---	----

IV. Spomnjenja hōdne dny.

- 21. Rano w 1 hodź. zapoczątk lēcza. Najbliŝszy dzeń z najkrōtszej nocu.
- 27. Śchdom ipancow.
- 30. 2. termija krajneje renty.

I. Cyrkwinska protyka.

- W Drjeżdżanach w dwōrskej cyrkwi dopoładnja 1/29 hodź. serbste kemsche z pōdowanjom.
- Rano 1/26 h. wotkhad procesjona z Wotrowa do Krupti, w 5 hodź. Boża mscha.
- Sobota pšched swjatkami. Wigilny (wolożeny) pōst. Wobnowjenjo dupy.
- Pšchitazany swjaty dzeń.
- Śwjaty dzeń. Procesjony do Rōžanta du.
- 12., 14. a 15. Pōst ŭchich dnów abo kwatember;
12. a 14. pōlny pōst (jenofróczne naphezenjo a zdžerženjo mjasnych jędžow), 15. wolożeny pōst.
- Pšchipoładnju tōnc jutrownoho f. woprawjenja.
- Baŝh Asperges me. — Też cyrkwinŝki swjaty dzeń f. Benna, patrona diócezy a serbŝoho kraja.
- Pšchitazany swjaty dzeń ze swjeczenjom pšchěz 8 dnów. Śwjedźenŝki wotkhad z Bożim Cžetom i śchyrjom wotšarkam.
- Śwjaty dzeń.
- Cyrkwinski swjaty dzeń. Pōpōdnju wotkhad z Bożim Cžetom.
- Cyrkwinski swjaty dzeń. — Dopōlny pōst. (Jedynfóčne naphezenjo dla wigilije; zdžerženjo njo mjasnych jędžow dla pjatka.)
- Pšchitazany swjaty dzeń. Dopōlny wotpuŝt dla ścheczanŝke wucžby.

II. Hermanki.

- Bisťopich.* Kinspōrt.* Wōspōrt.* — 4. Kinspōrt.* — 5. Njeswacžidlo.* — 7. Ruŝland.* — 11. Kulow.† — 17. Gućina.† Galschtrōw.* Mużakow.† — 19. Radeberg.* Wulki Hajn.* a deŝtowy hermanf. — 20. Wulki Hajn. — 24. Wielećjin. Drjeżdżany. Wōjerec.* Zhorjalc.† Rychwald.† — 25. Bart.* — 27. Kamjenc.* — 28. Drrrand.

III. Miśačkowe pōmēnjenja a wjedro.

- Na pōmēn bērtŝk 6. junija wjeczor w 8 h. 57 m. ŝo wjedro njeŝchemēni.
- Polny miśačk 13. junija pōpōdnju w 2 h. 53 m. Wjedro ŝo pšchemēnja a wotkanje pšchemēnjate pšchěz cyty miśac.
- Posledni bērtŝk 20. junija rano w 8 h. 30 m.
- Młody miśačk 28. junija dopoładnja w 9 h. 49 m.

V. Naspomnjenja.

1889. Julij,
pražnik, ma 31 dnov.

Słónczka

Měsacžka

		Sładź.		Křow.		Měs. znamjio	Sł. a Kř.	
		h.	m.	h.	m.		h.	m.
1	Póndžela	Theobald, puštník	3	50	8	15		10 22
2	Wutora	Domapnt. s. Marije	3	51	8	15		10 50
3	Erjeda	Anatolij, biskop	3	52	8	15		11 10
4	Schtwórtf	Protop, abt; Berta	3	53	8	15		11 33
5	Pjattf	† Cyrill a Meth., w.	3	53	8	14		11 52
6	Sobota	Dominika, knjz., m. D	3	54	8	14		řh. d.

4. njeđzela po swjatkach. Scž.: Bohaty popad rybaw. Łuf. 5, 1—11.

7	Njeđzela	Drohot. krewe Sěz.	3	54	8	13		12 11
8	Póndžela	Rhilian; Hilžbjeta	3	55	8	13		12 33
9	Wutora	Beronika w Jul., knjz.	3	56	8	13		12 59
10	Erjeda	Rufina a 7 br.; Felic.	3	57	8	12		1 31
11	Schtwórtf	Brickius, bisk., martr.	3	58	8	11		2 13
12	Pjattf	† Jan Gualbert, abt ☺	4	0	8	10		řh. p.
13	Sobota	Anaklet, bamž, martr.	4	1	8	9		9 0

5. njeđzela po swjatkach. Scž.: Sprawnošć farizejom. Mat. 5, 20—24.

14	Njeđzela	Bonaventura, b., wčž.	4	2	8	8		9 39
15	Póndžela	Hendrich II., kral	4	3	8	7		10 9
16	Wutora	S. Marija na Karmelu	4	4	8	6		10 33
17	Erjeda	Alegij, wuznawač	4	6	8	5		10 54
18	Schtwórtf	Kamill z Kellis, w.	4	7	8	4		11 13
19	Pjattf	† Vincenc z Paula, w.	4	8	8	3		11 32
20	Sobota	Marhata, knjz., m. C	4	9	8	2		11 52

6. njeđzela po swjatkach. Scž.: Sězus nashčezi ze 7 khlěbami 4000 muži. Mat. 8, 1—9.

21	Njeđzela	Braxedes, knježna	4	10	8	1		řh. d.
22	Póndžela	Marija Madlena	4	11	8	0		12 14
23	Wutora	Apollinar, b.; Liborij	4	13	7	59		12 39
24	Erjeda	Rhryština, knjz., martr.	4	14	7	57		1 10
25	Schtwórtf	Jakub staršči, jap.	4	16	7	56		1 47
26	Pjattf	† Hana, macž s. Mar.	4	17	7	54		2 32
27	Sobota	Pantaleon, lékař, m.	4	19	7	53		3 25

7. njeđzela po swjatkach. Scž.: Profetowje we wowčich drařtach. Mat. 7, 15—21.

28	Njeđzela	Nazar; Wiktor; Šm. ☉	4	20	7	51		řh. p.
29	Póndžela	Martha, knježna	4	22	7	50		8 55
30	Wutora	Abdon a Semjen, m.	4	23	7	48		9 18
31	Erjeda	Ignac z Lojola, w.	4	24	7	47		9 38

IV. Spomnjenja hódne dny.

22. Započatf psychich dnaw.

28. Wuzwolny džen Budyřskoho tachanta Franca. (1875.)

I. Cyrkwinska protyka.

2. Swjaty džen. Proceřiony do Róžanta du.
5. Cyrkwinski swjaty džen.
13. Po starej Měřchnjanřkej protyčy Marhathy.
16. Swjedžen řapulira.
20. Cyrkwinski swjaty džen.
22. Swjaty džen. Kermuřcha w řchpitalu.
25. Swjaty džen.
26. Cyrkwinski swjaty džen.
31. Rano 1/2 6 hodž. wotřhad procesiona z Budyřčina do Kumborta.

II. Hermanki.

1. Ryčbach.† — 2. Ćufta. Dubc.† — 3. Měřmacžidlo.* — 5. Ruľand.* — 8. Wřřtopicy.*
- Džče.† — 13. Rukow.* — 15. Lubij.* Polčžnica.* — 16. Polčžnica. — 17. Kadeburg.* — 25. Kamjeic.* — 29. Wóřporř.*

III. Měřacžkowe přeměnenjenja a wjedro.

☾ Brěni běrtřf 6. julija rano w 6 h. 54 m. pšchemodžeja wětry a deřčže.

☉ Pořny měřacžk 12. julija wječor w 9 h. 57 m. Poľdněřche a wotřkowječorne wěřřiti pšchicžerja deřčž.

☾ Poľedni běrtřf 20. julija rano w 8 h. 40 m. njeřřcheměni ničžo.

☉ Młody měřacžk 28. julija w noč w 1 h. 55 m. Teřdom budže horco.

V. Naspomnjenja.

1889. August,

žnjeńc, ma 31 dnów.

		Stónczka		Měsacžka		
		řhadž. h. m.	řhom. h. m.	řh. a řh. h. m.	řh. a řh. h. m.	
1	Sčtwórtk	Pětr w rječazach	4	25 7 46	☾	9 57
2	Řjatt	† Alfons z Liguori, wcz.	4	27 7 44	☾	10 17
3	Sobota	Ramat. ř. Sčžčěpana	4	29 7 42	☾	10 37

8. njeđzela po řwjattach. Scž.: Měsprawny nufnicař. Ľuf. 16, 1—9.

4	Mjeđzela	Dominiř, wuznawař ☽	4	30 7 41	☽	11 1
5	Řóndzela	S. Marija na řněhach	4	32 7 39	☽	11 30
6	Wutora	Řřchekrařnjenje řhryřt.	4	33 7 37	☽	řh. d.
7	Řrjeda	Ratusř, biřkop	4	35 7 35	☽	12 6
8	Sčtwórtk	Cyriafus; Łargus, m.	4	37 7 33	☽	12 53
9	Řjatt	† Řhětan, wuznawař	4	38 7 31	☽	1 54
10	Sobota	Ławrjenc, martrař	4	39 7 30	☽	3 6

9. njeđzela po řwjattach. Scž.: Ľezus płaťa na Ľeruzalem. Ľuf. 19, 41—47.

11	Mjeđzela	Sufanna; Ľilumena ☺	4	40 7 28	☽	řh. p.
12	Řóndzela	Řlara, knježna	4	42 7 26	☽	8 33
13	Wutora	Řipolyt; Ľ. Berchm.	4	44 7 24	☽	8 55
14	Řrjeda	* Ľusebius, měřchniř	4	45 7 22	☽	9 16
15	Sčtwórtk	Do njeb. wz. s. Mar.	4	47 7 20	☽	9 35
16	Řjatt	† Ľyacynth, měřchniř	4	49 7 18	☽	9 53
17	Sobota	Ľoachim, nan ř. Mar.	4	50 7 16	☽	10 14

10. njeđzela po řwjattach. Scž.: Ľarižej a cłonik w templu. Ľuf. 18, 9—14.

18	Mjeđzela	Řgagit; Helena, ř. ☾	4	52 7 14	☽	10 38
19	Řóndzela	Řudwiř, biřkop	4	54 7 12	☽	11 7
20	Wutora	Řernard, wucžet	4	55 7 10	☽	11 43
21	Řrjeda	Ř. Franc. w Ľhant.	4	56 7 9	☽	řh. d.
22	Sčtwórtk	Řimothej, martrař	4	58 7 7	☽	12 26
23	Řjatt	† Ľilip Wenicij, wuzn.	4	59 7 4	☽	1 17
24	Sobota	Řartrom, japořchtoř	5	1 7 2	☽	2 14

11. njeđzela po řwjattach. Scž.: Ľezus wuhoji řluchoněmoho. Ľart. 7, 31—37.

25	Mjeđzela	Řudwiř, kral	5	3 7 0	☽	3 18
26	Řóndzela	Řebald, wuznawař ☺	5	4 6 58	☽	řh. p.
27	Wutora	Řózef Řalafancři, w.	5	6 6 55	☽	7 44
28	Řrjeda	Řawřřhtyn, biřk., wcz.	5	8 6 53	☽	8 5
29	Sčtwórtk	Řan řřchčženik řčzaty	5	10 6 52	☽	8 24
30	Řjatt	Řoza Řimanska, knjež.	5	11 6 50	☽	8 43
31	Sobota	† Řajmund Řonnat, w.	5	12 6 48	☽	9 4

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Ľruřa termija kralowřřch dawřow.
23. Řónc řřchčžich dnów.

I. Cyrkwinska protyka.

2. W řlóřřtre Mariņnej Ľwěđžje a w Ľum-
borku dořpólny wotpuřř „Řorciunřula“.
7. Ľyřkwinski řwjaty džen.
10. Ľwjaty džen.
14. Řigilny pořř.
15. Řřchřřzany řwjaty džen. Do Ľožeje mřřčě
řwjeczenjo řelow.
18. W Ľadworju dořpólny wotpuřř a termuřřřta.
W Ľrunomje dořpólny wotpuřř.
20. W řlóřřtre Ľar. Ľwěđžje dořpólny wotpuřř.
24. Ľwjaty džen. W Ľhjełecřicach dořpólny wot-
puřř bratřřwa ř. Ľořčžana.

II. Hermanki.

3. Ľudhřřchin.† Ľifenberg.† — 5. Ľulow.†
7. Ľřřřwacžidřo.* Ľěterica.† — 8. Řamjenic.*
- Ľinřpóřř.* Ľtanřnow.† — Ľart.* — 14.
- Ľžetwjenia Ľoda.† — 17. Ľuland.* — 19. Ľolcž-
nica.* Ľhorjlec.† Ľuland. — 20. Ľaz.† — 21.
- Ľadeberg.* — 24. Ľalřřřrow.† Ľrtrand.* —
25. Ľliřřno. — 26. Ľóřpóřř.† Ľojerecy.* Ľrt-
rand. — 28. Ľowe Ľěřřto.* — 31. Ľulow.*

III. Měřacřkowe přeměňjenja a wjedro.

- ☽ Ľřěni řěřřřř 4. auguřta popořdnju w 2 h.
- 22 m. Ľjedro řo řřchēmēnja.
- ☺ Ľořny měřacžř 11. auguřta rano w 5 h.
- 38 m. řřchijjeře řěřčęřř.
- ☾ Ľořledni řěřřřř 18. auguřta řřchřpopořdnju
w 11 h. 46 m. ma řylne řěřčęře.
- ☼ Ľa młody měřacžř 26. auguřta popořdnju
w 2 h. 55 m. je řřchēmēnjate a njeřwobřřajne.

V. Naspomnjenja.

1889. September,

požnjeńc, ma 30 dnow.

Stónczka

Měsacžka

řhadž.	řhow.
h. m.	h. m.

řhobj.	řhannjo
řh. a řh.	řh. m.

12. njeđzela po řwjatkach. řeč.: Mitosćizny Samaritan. Łuf. 10, 23—37.

1 Njeđzela	S. jandžel. pěstón.	5	13	6	45	☿	9	30
2 Póndzela	Schežepán, kral	5	15	6	43	☿	10	4
3 Wutora	Serapija, knjž., martr.	5	17	6	41	☿	10	46
4 Srjeda	Kozalija Palermška	5	18	6	38	☿	11	39
5 Šchtwórťk	Lavrjenc Justinian	5	20	6	36	☿	řh.	d.
6 Pjatt	† Albin, biskop	5	22	6	34	☿	12	46
7 Sobota	Regina, knježna	5	23	6	32	☿	2	2

13. njeđzela po řwjatkach. řeč.: Jezus wuřtrowi 10 wuřadnych. Łuf. 17, 11—19.

8 Njeđzela	Narod s. Marije	5	25	6	30	☿	3	23
9 Póndzela	Gorgon, martrať	5	26	6	28	☿	řh.	p.
10 Wutora	Mikławřch Tolentinski	5	27	6	25	☿	7	18
11 Srjeda	Protus a Syacynth, m.	5	29	6	23	☿	7	38
12 Šchtwórťk	Guido, wuznawať	5	31	6	21	☿	7	56
13 Pjatt	† Matern, biskop	5	32	6	18	☿	8	16
14 Sobota	Powysch. ř. řschiza	5	34	6	16	☿	8	39

14. njeđzela po řwjatkach. řeč.: Njchtó njemóže dwěmaj knježomaj řlužicž. Mat. 6, 24—33.

15 Njeđzela	Mjeno ř. Marije	5	36	6	14	☿	9	6
16 Póndzela	Kornel a Cyprian	5	38	6	11	☿	9	38
17 Wutora	Začž. bľuzn. ř. Franc.	5	39	6	9	☿	10	18
18 Srjeda	†* Domařch Willanow.	5	40	6	7	☿	11	7
19 Šchtwórťk	Januarij, bisk., m.	5	41	6	5	☿	řh.	d.
20 Pjatt	†* Eustachij, martrať	5	43	6	3	☿	12	2
21 Sobota	* Matej, japořhtol	5	45	6	0	☿	1	3

15. njeđzela po řwjatkach. řeč.: Młodženc w Naimje. Łuf. 7, 11—16.

22 Njeđzela	Mauric, martrať	5	46	5	58	☿	2	10
23 Póndzela	Linuř; Thekla, knjž.	5	48	5	55	☿	3	21
24 Wutora	S. Mar. wo wuř. jat.	5	50	5	53	☿	4	35
25 Srjeda	Viktor, martrať	5	51	5	51	☿	řh.	p.
26 Šchtwórťk	Cyprian; Justina	5	53	5	48	☿	6	46
27 Pjatt	† Kozmař a Damian	5	54	5	46	☿	7	8
28 Sobota	Wjacław, w., m.	5	55	5	44	☿	7	33

16. njeđzela po řwjatkach. řeč.: Jezus wuřtrowi wodukawoho. Łuf. 14, 1—11.

29 Njeđzela	Michał, arcjandžel	5	57	5	42	☿	8	5
30 Póndzela	řieronym, měřhn., w.	5	59	5	40	☿	8	43

IV. Spomnjenja hódne dny.

22. Wječzor w 9 hodž. započatt nazymy. Džen a nóc řo runataj.
30. Druha termija dořhodnoho dawka. Třečja termija krajuje renty.

I. Cyrkwinska protyka.

- Cyrtwinřki řwjaty džen.
- Rano w 1/26 wotřhad procesiona z řkóřtra Mar. řwežby do řrupki. W 5 hodž. Woža mřcha.
- Přichřazany řwjaty džen. Proceřiony do řkóřanta du.
- Cyrtwinřki řwjaty džen.
- Cyrtwinřki řwjaty džen. Titularny řwjedžen řerřřte wje w řudysřhinje. — Tež 7 bolořejow ř. Marije.
- a 20. Póřt řudich dnow abo quatember (pohny póřt).
- řwjaty džen. — Wolóženy póřt.
- W Drježdžanach w dwórřkej cyrtwi dopoldnja 1/2 9 hodž. řerřřte řemřše z přebowanjom.
- řwjaty džen.

II. Hermanki.

- Wulki řajn* a deř. řermanř. řufow. —
- Wulki řajn. — 4. řjeřwacžidlo.* — 5. Mužakow.† — 6. řulanb.* — 7. řinřpóřt.* řitawa. — 9. řiřkopicy.* řitawa.* řžžje.† — 11. řadeburg.* řtořwin.* — 12. řadeburg. — 14. řiřchno.* — 16. řamjenc.† řřchbach.† — 18. řadeberg.* — 21. řart.† řrtand.* — 23. řiřkopicy. řowojalc. řiřř (hačž do 13. oktobra). řojerec.† — 25. řolcžnica.* — 26. řolcžnica. — 28. řjelečjin.† — 30. řuczina.† řatecy.

III. Měsačkowe přeměńjenja a wjedro.

- ☿ Přěni běřřk 2. řeptembra wječzor w 8 h. 30 m. řa polnócnym a wječzornym wěřřřtom řežěhuje řjane wjedro, za řinasřim deřečž.
- ☼ Póřny měřacžř 9. řept. popoldnju w 2 h. 48 m. je njemobřtajny.
- ☾ Póřledni běřřk 17. řept. rano w 5 h. 44 m. mačža.
- ☼ Měřody měřacžř 25. řept. rano w 3 h. 37 m. pokazuje na žymnu mokřotu.

V. Naspomnjenja.

1889. Oktober,

winowe, ma 31 dnów.

Słónczka		Miesiączka	
řhadz.	řhom.	Mjebi. znamio	řř. a řř.
ř. m.	ř. m.		ř. m.

1 Wutora	Remigiusz, biskop	6	05	38		9	33
2 Erjeda	Otho, bisk.; Gerinus	6	25	35		10	34
3 Schtwórtf	Józef Rupertinski, w.	6	45	33		11	46
4 Pjatk	† Franc z Alfisi, w.	6	65	31		řř.	d.
5 Sobota	Placid, martrač	6	85	29		1	4

17. njeđzela po swjatkach. Scž.: Najwjetřcha kaznja w zaŕonju.
Mat. 22, 34—46.

6 Njeđzela	Rózarij ř. Marije	6	95	26		2	23
7 Póndzela	Mark, biskop	6	115	24		3	41
8 Wutora	Brigitta, wudowa	6	125	22		4	59
9 Erjeda	Dionys, b., m.; Ruřt. ☺	6	135	20		řř.	p.
10 Schtwórtf	Franc Borgias, w.	6	155	18		6	20
11 Pjatk	† Gereon, martrač	6	175	15		6	43
12 Sobota	Maximilian, b.	6	195	13		7	8

18. njeđzela po swjatkach. Scž.: Ježus wuřtrowi wiečnimocho. Mat. 9, 1—8.

13 Njeđzela	Eduard, kral	6	205	11		7	36
14 Póndzela	Kallist, bamž	6	225	9		8	12
15 Wutora	Theresija, knježna	6	245	7		8	57
16 Erjeda	Hawol, abt	6	265	5		9	48
17 Schtwórtf	Zadwiga, wudowa ☾	6	275	3		10	47
18 Pjatk	† Lukař, řezenik	6	285	1		11	52
19 Sobota	Pětr z Alfant., w.	6	304	59		řř.	d.

19. njeđzela po swjatkach. Scž.: Kralowřta kwajna hořcina. Mat. 22, 1—14.

20 Njeđzela	Jan z Kant.; Wend.	6	324	57		1	2
21 Póndzela	Wóřřcha, knj., martr.	6	344	54		2	14
22 Wutora	Sever; Rordula	6	364	52		3	27
23 Erjeda	Severin; ř. Kapistr.	6	374	50		4	44
24 Schtwórtf	Rafael, arcjandžel ☉	6	394	48		řř.	p.
25 Pjatk	† Rhysanth; M. Mat.	6	414	47		5	32
26 Sobota	Ewarist, bamž	6	424	45		6	3

20. njeđzela po swjatkach. Scž.: Ježus wuřtrowi kralowřtoho řyna.
Jan. 4, 46—53.

27 Njeđzela	Florenc, martrač	6	444	43		6	38
28 Póndzela	řhman a Judas	6	454	41		7	25
29 Wutora	Eusebija, knježna	6	474	39		8	25
30 Erjeda	Theodorit, meřchnik	6	494	37		9	34
31 Schtwórtf	* Wolfgang, biskop ☽	6	514	35		10	50

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Druha termija dawka za wopalenřtu pořkadnicu.
4. Mjeniny řoho Mikolaje biskopa Franca.
29. Nastupny dzei na trón řoho Majeřtoře krala Alberta (1873).

I. Cyrkwinska protyka.

4. Swjedzei Kulowiceje wofady.
5. Pěřipódnju w 12 hodž. wotřhad procesiona z řhroćzic do Kulowa.
6. W Radworju swjedzei pořwjećenja cirkwje a fermuřcha. — Přeni wotpuř w Kulowje. Tež swjedzei pořwjećenja cirkwje a fermuřcha.
13. Druhi wotpuř.
20. We Wotrowje a w řlóřhrije Marijnej řwězđže fermuřcha.
21. Cyrkwinski swjaty dzei.
27. W řhroćzicach swjedzei pořwjećenja cirkwje a fermuřcha.
28. Swjaty dzei.
31. Wigilny (woložen) pof.

II. Hermanki.

2. Njeřwacžidto * a řenowy hermant. — 3. Kamjeic.* — 4. Kuland.* — 7. Lubij.* řherachow.† Kulow.† Dubc.† — 9. řzerwjena woda.† Wěteica.† — 14. Biskopich.* řinřpóř.* — 15. řinřpóř. — 17. Kamjeic.* — 20. Njeřwacžidto řmolowy, deřkowy a řucznowy hermant. — 21. Wóřpóř.* řrejeđžany. řalřhrow.* řotpin. řychwald.† — 23. Radeberg.* — 24. Radeberg. řtrand.* — 25. řtrand. — 28. řjarnacžich.† — 29. řulki řajn.* a deřkowy hermant. — 30. řowe řěřto.

III. Měřackowe přeměnenja a wjedro.

- ☽ Přeni běřtk 2. oktobra w nočy w 2 ř.
- ☺ pofny mėřacž 9. okt. w nočy w 2 ř. 21 m. deřhczujetaj.
- ☾ Poředni běřtk 17. okt. w nočy w 1 ř. 32 m. řo wuwjedri.
- ☺ Młody mėřacž 24. okt. popořdnju w 3 ř.
- ☽ Budže mile wjedro. Tořamo płaži w přenim běřtku 31. okt. dopořdnja w 9 ř. 26 m.

V. Naspomnjenja.

1889. November,
nazymniť, ma 30 dnov.

Slónczka
Mějaczka

řhadž. řhov.
ř. m. ř. m.
Měs. řnanjio
řř. a řř.
ř. m.

1 Pjatt	Wřitey Swjeći	6 53	4 33		řř. ř.
2 Sobota	Wřchě řhude duřche	6 55	4 31		12 10

21. njeđzela po řwjattach. řeř.: Njeřmilny wotrocžř. Mat. 18, 23—35.

3 Njeđzela	řubert, biřkop	6 57	4 29		1 29
4 Póndzela	Řarl Boromejřki, w.	6 58	4 28		2 44
5 Wutora	řacharias a řilžbjeta	6 59	4 27		3 59
6 řrjeda	Leonard, abt	7 1	4 25		5 12
7 řchtwórtř	Amarant; Wilibr. ☺	7 3	4 23		řř. ř.
8 Pjatt	ř 4 řrón. martrarjo	7 5	4 22		5 7
9 Sobota	Theodor, martrař	7 7	4 20		5 35

22. njeđzela po řwjattach. řeř.: Danřři řjenjeř. Mat. 22, 15—21.

10 Njeđzela	řandrij Abellin, w.	7 8	4 18		6 8
11 Póndzela	Měrcžin, biřkop	7 10	4 17		6 49
12 Wutora	Měrcžin, bamž	7 12	4 15		7 38
13 řrjeda	řtan. řořřka; Didatř	7 14	4 14		8 34
14 řchtwórtř	řivin, m.; řořařat	7 15	4 13		9 35
15 Pjatt	ř řerta, ř.; Leopold ☾	7 16	4 12		10 41
16 Sobota	řthmar; řdmonda	7 18	4 10		11 50

23. njeđzela po řwjattach. řeř.: řairowa řřowřa. Mat. 9, 18—26.

17 Njeđzela	řrehor, řřiwnečjinjeř	7 20	4 9		řř. ř.
18 Póndzela	řtto, abt; řugen	7 22	4 8		1 3
19 Wutora	řilžbjeta, wudowa	7 24	4 6		2 17
20 řrjeda	řelix ř Balois, w.	7 25	4 5		3 34
21 řchtwórtř	řoprowanjio ř. Mar.	7 27	4 4		4 55
22 Pjatt	ř řecilija, řnižř, martr.	7 29	4 3		6 18
23 Sobota	řlimant, řž.; řelic. ☽	7 30	4 2		řř. ř.

24. a pořlednjia njeđzela po řwjattach. řeř.: řapuščenje řeruzalema.
Mat. 24, 15—35.

24 Njeđzela	řan wot řřhiřa, w.	7 32	4 1		5 15
25 Póndzela	Řathrna, řnižř, m.	7 33	4 0		6 10
26 Wutora	řětr Alex.; řonrad	7 34	3 59		7 20
27 řrjeda	řikafiuř, biřř., martr.	7 36	3 58		8 35
28 řchtwórtř	řreřeenc, martrař	7 38	3 58		9 56
29 Pjatt	ř řaturnin, biřř., m. ☽	7 39	3 57		11 16
30 Sobota	řandrij, řapošřtoř	7 41	3 56		řř. ř.

IV. řpomnjenja řódne dny.

3. ře řorklecach a řřanecach řermuřřa.
10. ř řđžeri a něřoirřřch wřař wokořo řudnjřřina řermuřřa.
17. ř řuricach řermuřřa.

I. řyrkwinska protyka.

1. řřřifazany řwjaty řženi.
2. řyrkwinsři řwjaty řženi.
3. ř řadworju a řulowje dořpořny wotpuřř „po moriwřřch“.
10. ř řěbjelczicach a řaczonju wopomnjenjeřo pořwjeczenja řyrkwje a řermuřřa.
11. ř řwjeđžen řěbjelczanřře woařby.
17. ř řudnjřřinje w tachantřře řyrkwje wopomnjenjeřo pořwjeczenja řyrkwje a řermuřřa.
23. ř řudnjřřinje řětne wopomnjenjeřo řa řana řeiřentrita, řrěnjio řa řařořtatno řa řařanta.
24. řopomnjenjeřo řwjeczenja řyrkwje a řermuřřa w řalbicach.
25. ř řwjeđžen řalbiczanřře woařby.
30. řwjaty řženi. — řlóncženo řwařřřřch wjeřelow.

II. řermanki.

2. řudnjřřin. ř řukow.* — 4. řuland. ř —
5. řart.* — 6. řěřwaczidlo* a řenowř řermank.
- 7. řamjeić.* — 11. řořcznica.* řřřbach. ř
- 12. řaž. ř — 18. řuban. ř — 21. řamjeić.*
- 25. řořřort. ř řulow.* — 27. řadeburg.*
- 28. řamjeić.*

III. Měřačkowe řrěmėnjenja a wjeđro.

☺ Pořny mėřačřř 7. nowembra pořořdnju w 5 ř.
řónle mėřac řapoczina ř jara řřanjm nazymnym řřařom.

☾ Pořledni řěřřřř 15. now. wječřor w 9 řođž.
31 m. řeno pořnořeny wěřřř řřřřřwjeđuje řřane wjeđro, řožřby řruři řrože.

☽ Włoby mėřačřř 23. now. w noč w 2 ř.
39 m. njeře řrěni řřěh.

☽ řrěni řěřřřř 29. now. wječřor w 6 ř. 24 m. řuđže řařři, řaž je 1. řěřřř řřř.

V. řaspomnjenja.

1889. December,

hodovník, ma 31 dnov.

Stónčzka		Měšacžka	
šhadž.	řhov.	Měš.	řh.
h. m.	h. m.	řh.	m.

1. njeđzela adventa. Seč.: Znamjenja přehed sudnym dnjom. Luf. 21, 25—33.

1 Njeđzela	Eligiš, b.; Marian, d.	7	42	3	55		12	33
2 Pónđzela	Bibiana, kněž., martr.	7	44	3	55		1	48
3 Wutora	Franc Kaverški, w.	7	45	3	54		3	1
4 Erjeda	Borbora, kněž., m.	7	46	3	53		4	13
5 Schwörtff	Pětr Khrystolog, b.	7	48	3	53		5	23
6 Pjatt	† Mikławš, biskop	7	49	3	52		6	31
7 Sobota	Ambrosij, b., wučž. ☺	7	50	3	52		řh.	p.

2. njeđzela adventa. Seč.: Jan sežele k Jezusej. Mat. 11, 2—10.

8 Njeđzela	Njew. podj. s. Mar.	7	51	3	52		4	44
9 Pónđzela	Eutihian; Leofadius	7	52	3	52		5	30
10 Wutora	Pšhenješ. lauret. doma	7	53	3	52		6	25
11 Erjeda	Damaš, bamž	7	54	3	52		7	24
12 Schwörtff	Epimach, m.; Maxenc	7	55	3	52		8	28
13 Pjatt	† Lucia, kněž., martr.	7	56	3	52		9	36
14 Sobota	Spiridion, biskop	7	57	3	52		10	45

3. njeđzela adventa. Seč.: Jan šwědči wo Jezusu. Jan. 1, 19—28.

15 Njeđzela	Khrystina, škužowna ☾	7	58	3	52		11	56
16 Pónđzela	Eufebij Bercalski, b.	7	59	3	52		řh.	d.
17 Wutora	Lazar, biskop	8	0	3	52		1	10
18 Erjeda	†* Čžak. ř. M. n. por. K.	8	1	3	53		2	26
19 Schwörtff	Nemešij, martrač	8	1	3	53		3	47
20 Pjatt	†* Khrystian, martrač	8	2	3	53		5	10
21 Sobota	* Domaš, japoschoł	8	3	3	54		6	33

4. njeđzela adventa. Seč.: Jan přeđuje pokutu. Luf. 3, 1—6.

22 Njeđzela	Flavian, martrač ☉	8	3	3	54		řh.	p.
23 Pónđzela	Wiktoria, kněž., martr.	8	4	3	55		4	56
24 Wutora	* Ğadam a Ževa	8	4	3	56		6	11
25 Erjeda	Bož. džeň nar. Jěz.	8	4	3	56		7	34
26 Schwörtff	Šcépan, martrač	8	5	3	57		8	57
27 Pjatt	† Jan, japoschoł	8	5	3	58		10	17
28 Sobota	Njewin. džěčatka	8	5	3	59		11	36

Njeđzela po hodžoch. Seč.: Simeon a Ğana. Luf. 2, 33—40.

29 Njeđzela	Domaš, Kant., b. ☽	8	5	4	0		řh.	d.
30 Pónđzela	Rainer, b.; Dawid	8	5	4	0		12	50
31 Wutora	Sylvester, bamž	8	5	4	1		2	2

IV. Spomnjenja hódne dny.

21. Popođnju w 3 hodž. započatt žymy. Najtróšichy džeň z najdlějšej noci.
24. Patoržica.
31. Schwörtta termija krajneje renty.

I. Cyrkwinska protyka.

1. Započatt adventa a nowoho cyrkwinštoho leta. W Drieđžanach w dwórkej cyrkwi dopođnja 1/2 9 h. serbske kemšce z přeđowanjom.
4. Cyrkwinški šwjaty džeň.
6. Cyrkwinški šwjaty džeň.
8. Pščitazany šwjaty džeň. — W Kulowje titularny šwjedžen šwj. Marijinoho towarštwa knježnu z dopođnym wotpuřtom za šobustany. — W Budyhčinje w serbskej cyrkwi dopođny wotpuř.
- 16.—24. W Radworju wšědnje po jutnjach „Nowena“ k čžežči maczerje Božeje.
18. a 20. Póřt jučich dnov abo quatember (poľny póřt).
21. Šwjaty džeň. — Woloženy póřt.
24. Wigilny póřt (patoržica).
- 24.—25. Boža nóc, w polnocy boža mscha.
25. Pščitazany šwjaty džeň.
26. Pščitazany šwjaty džeň. Požohnowanjo žitow.
27. Šwjaty džeň. Po přeđowanju požohnowanjo a wudželenjo wina šwjatoho Jana.
28. Cyrkwinški šwjaty džeň.
31. Džakowna wječerna pobožnošć dla dořonanoho leta w Budyhčinje w tachantskej cyrkwi (w 7 hodž.) a w Khrósćicach (w 6 hodž.).

II. Hermanki.

4. Njeřwacžidlo* a lenowy hermanč. — 6. Kuland.* — 9. Nowofalc. Džže.† — 11. Eisenberg.* — 12. Kamjeň.* — 14. Wožerec.† — 16. Mužafow. — 17. Lubij. — 19. Drieđžany. — 23. Kulow.†

III. Měšackowe přeměnjenja a wjedro.

- ☺ Na poľny měšacžk 7. decembra dopođnja w 10 h. 47 m. wuja žymne wětry.
☾ Posledni běřtk 15. dec. popođnju w 3 h. 53 m. lubi z řjanym a miřym časom.
☽ Młody měšacžk 22. dec. pšhipođnju w 1 h. 47 m. změje řněh a deřčěž.
☽ Přeni běřtk 29. dec. rano w 6 h. 11 m. Wichory škónčza leto.

V. Naspomnjenja.

Čas Božich službow w serbskej Łužicy a susodnych wosadach.

	Čas pschěstupa Božich službow		Njedźele; f. dny			Džělawe dny			
	za njedźele a swj. dny.	za džělawe dny.	w zymje.	w lěće.	popoł. dnju.	na lěto.	w lěće.	na zymju.	w zymje.
Budyščin	tachantiska	1. apryla, 1. oktobra.	5 a 9		2	5 a 9		6 a 9	
	serbska		$\frac{1}{2}$ 8 a 9		$\frac{1}{2}$ 1				
Chróšćicy	1. njedź. po jutrach, 24. augusta.	1. njedź. po jutrach, po Michal.prózdnicach.	6 a 9	5 a 8	2	$\frac{3}{4}$ 6		$\frac{3}{4}$ 7	7
Njebjelčicy	po 1. meje, po 29. septembu.		9	8	$\frac{1}{2}$ 2	$\frac{1}{2}$ 7, 7	6	$\frac{1}{2}$ 7, 7	$\frac{1}{2}$ 8
Radwoř	1. meje, njedź. po 29. septbr.	po 1. novembu, po jutrach.	9	8	2		6		7
Ralbicy	jutry, 21. septembra.	jutry, 21. septembra.	6 a 9	5 a 8	2	7, $\frac{1}{2}$ 7	6	$\frac{1}{2}$ 7, 7	$\frac{1}{4}$ 8, 8
Wotrow		1. meje, 1. oktobra.	9		2	7	$\frac{1}{2}$ 7	7	$\frac{1}{2}$ 8
Špítal			9		2	$\frac{1}{2}$ 7			8
Marijna Hwězda .			$\frac{1}{2}$ 7 a $\frac{1}{4}$ 10		$\frac{1}{2}$ 2, $\frac{1}{2}$ 3, 3		6 a 7 a $\frac{3}{4}$ 9		
Różant	jutry, 14. septembra.	po 1. oktobru, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	$\frac{1}{4}$ 7			7
Baczoń	1. njedź. po jutrach, 24. augusta.		9	8	2				
Hajnicy	po jutrach, po Michale.		9	8					
Bžet	1. meje, po 29. septembu.		9	8	$\frac{1}{2}$ 2				
Lubij			9						
Worflech			$\frac{1}{2}$ 8		7, $\frac{1}{2}$ 8			$\frac{1}{2}$ 8	
Kulow		24. febr., jutry, njedź. po 4. sept., 1. njedź. nov.	5 a 8		2	$\frac{1}{2}$ 6 a $\frac{1}{4}$ 8	5 a $\frac{1}{4}$ 7	$\frac{1}{2}$ 6 a	6 a $\frac{1}{4}$ 8
Stankow			8 a $\frac{1}{4}$ 10 a	$\frac{1}{2}$ 8 a 9 a	$\frac{1}{2}$ 3	$\frac{1}{2}$ 8	7	$\frac{1}{2}$ 8	8
			10						
Na swj. Haninej Horje pola Lobendau-a							kóžbu wutoru 7		
Krupfa			$\frac{1}{2}$ 7 a $\frac{1}{2}$ 10	6 a 9	$\frac{1}{2}$ 3, róžnje časny a biglitije 3		6 a 9		$\frac{1}{2}$ 7 a $\frac{1}{2}$ 10
Georgšwalde			7, $\frac{1}{2}$ 9 a 10		$\frac{1}{2}$ 3		6 a 7		7 a 8
Filipsdorf		1. apryla, 1. novembra.	6, 7 a 9		$\frac{1}{2}$ 2 a 4	$\frac{1}{2}$ 6, 6 a 8		$\frac{1}{2}$ 6, 6 a $\frac{1}{2}$ 8	
Rumborf	klóštyriska		6 a $\frac{1}{2}$ 9		$\frac{1}{2}$ 5		6 a $\frac{1}{2}$ 9		
	fariska		7, $\frac{1}{2}$ 9 a $\frac{1}{2}$ 10		$\frac{1}{2}$ 3				$\frac{1}{4}$ 8

Pschipp.: Futnje su w Budyščinje a w Khróšćicach rano w 5 hodźinach; w Kalbicach, w Róžencze a w Krupcy w 6 hodź.; w Georgswaldže w 1/27 a w Stanknowje w 7 hodź., ale jeno wschédne dny. — W serbskej cyrkwi w Budyščinje na srjedach a pjatkach w posće we 8 rano. — W Kalbicach na pjatkach w posće w 6 a 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dopołdnja we 8. — W Marijnej Swěźdže na sobotach rano 6, 7 a 8. — W Róžencze sobotu (pschěz cykłe lěto z wuwzaćom adventa) we 8. — W Baczonju su kóždu druhu a schtwórtu njedźelu a kóždu 2. swjaty džen rócžnych časow, w Zdžeri ju kóždu prěnju njedźelu mjesaca, w Lubiju kóždu tšecžu a w Hajnicach kóždu druhu a schtwórtu njedźelu mjesaca Bože služby. — W Georgswaldže je kóždu 1. pjatk w mjesacu, w lěcže 1/28 a w zymje w 6 wječor pobožnosć najš. Wutrobny Sězusoweje a w tydženju wschěch křudych duchow kóždu wječor w 6 hodź. pobožnosć.

Mejski nyšpor

je	na njedźelach a pschifazanych swj. dnach	wšchédne dny
Budyščin (serbski a němski po rjadu)	7	1/28
Khróšćicy	1/24	6
Njedźelcžicy (jeno na so- botach, njedźelach a pschi- fazanych swj. dnach)	1/28	8
Nadwoř	1/28	1/28
Wotrow	7	1/28
Schpital (jedyn džen a jedyn nic)	8	8
Marijna Swěźda	7	7
Róžant	5	7
Baczoń (jeno wutoru, schtwórtk a sobotu)		7
Worflecy	1/28	1/28
Zdžer (jeno srjedu a pjatk)	8	8
Kulow	8	8
Delnje Sulšchecy	8	8
Stanknow (póndźelu, srjedu a pjatk)	1/28	1/28
Krupka	7	7
Georgswalde (póndźelu, srjedu a pjatk)	1/28	1/28
Filipsdorf	7	7

Bože služby w sakskich herbskich krajach.

1) Stajne Bože služby maja: Drježdžany (dwórka cyrkej, w pryncowym hrodže, Nowe Drježdžany, Friedrichstadt, Józefininy muštaw, 2 schulskej kapali), Annaberg, Smítawa, Freiberg, Subertusburg, Rhennica, Lipsk, Miščno, Pirno, Plawno, Radeberg, Rothschönberg, Reichenbach a Greiz (kóždu 2. njedźelu), Altenburg, Wechselburg a Sebnica.

2) Missionske Bože služby maja: Auerbach (4 krócž), Biskopicy (2 kr.), Bräunsdorf (8—9 kr.), Döbeln (3 kr.), kupjel Elster (w lěcže), Frankenberg (2 kr.), Gera (3 wjeticha kóždu 4. njedźelu mjesaca), Grimma (12 kr.), Großhain (6 kr.), Hajnichen (4 kr.), Hartenstein (4 kr.), Hohenel (8 kr.), Hohnstein (8 kr.), Koldica (2 kr.), Königstein (kóždu 1. mjesacžnu njedźelu a rócžne časju), Leisnig (4 kr.), Marienberg (12 kr.), Neustadt (2 kr.), Dřahag (3 kr.), Pilnicy (cykłe lěcžo), Riesa (2 kr.), Rochsburg (někotry krócž), Roßwein (2 kr.), Sayda (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg (4 kr.), Sonnenstein (něšto krócž), Stollberg (4 kr.), Voigtsberg (12 kr.), Waldheim (16 kr.), Wurcyn (4 kr.).

Žid, kiž je kolbasu stonal.

W Bydgoszczu w Póznjańskim — tak powěda mi režnik — bě w mojim susodstwie młody žid, kiž smjercž rady kolbasu jědźesche. Židža pak kolbasu jěćž njejmědža, kotrež su wot tšchescžanštoho režnika tyłane; kreje dla, kiž do njeje so čžini, a swinjacoho mjaso dla njeje wona „koshcher“ a schtóž tola jě, placži za wonjesh war-njenoho. — Wěchuny-li kolbaski džěfali, pschindže na wječor tamny młody žid ke mni na bjesadu a njestarajo so wjele wo „koshcher“ smorcžesche wjesele na kolbaski, kotrež jomu na blido stajich. Tola stary žid, nan tutoho młodocho zacpějerja Móžesowych zakonjow a farizejskich podawiznow, bě bóržy za tym pschichoł, zo tute wječorne wufhadny do susodstwa k režnikowej „koshcher“ njejsu. Něhdy pschefhwata młodocho. Na dopraschowanjo, schtu tu čžini, a hacž je kolbasu pojědł, wotmołwi młody, zo nic. Stary žid so z tym njespokoji; wón wza slyna za křornat, pohnuča jomu do huby, a hdyž zacžu, zo je kolbasu pojědł, pschimny joho za wobej nožy a tšchasesche kadlicžku tak dołho, hacž tón cyku kolbasu wubi—. Doma pschihotowa wań ze zymnej wodu, čžisny wbohoho hrěšnikta do njeje, woschudrowa joho kručže a nětko hakle bě młody žid zasy „koshcher“. Pschichoł młody žid na kolbaski wjacny njeje; ale, hdyž buchu džěfane, sym něotre na žerdku tyłnył a je jomu z wječora z wołnom potyknnył. — Stary žid je pschi wschěj křutoščej napšchecžo slynej tola čžescžehódny muž, kiž je po swojej wěrie žiwny a to tež wot swojich džěcžži žada. Kełko tšchasesnja tež to by měł, měł-li z katholicich tšchescžanow wschě kolbaski wufchascž, kotrež su njetrjebawšchi abo ze zacpěčjom cyrkwinškej kaznje na pjatkach so jědłe?!

Bražski židovští hólčec.

(Po powědančtzu Još. Spillmanna S. 3.)
F. R.

1. Šak chce mały Abel kšhesczan byč.

Lěta, lěta 1701, hdyž kšhesczanstwo wulki jubilej swjeczi, kotruž nětko hižo w Bohu wotpoczowacy s. wótc Innocenc XII. wozjewi, hdyž joho sławny nastupnik Klemenc toho mjena jednaty na měsčje Křystusowym w katholickej cyrkwi knjezi, hdyž Leopold I. Romsku kejžorsku krónu nosy, hdyž Jan Józef z hrabinskje swójby Breunow Bražski archybiskop je a Kapucinški kšhčtyřk na Gradčanach P. Honorij z krutošču a lubošču jako Guardian wjedže — je so podawš z małym Abeldom staš — tak powěda nam P. Sebald, mnich z tohosamoho kšhčtra.

Běšče w měsacu měrcu w s. póstnym čašu — na džen njemóžu so wjacy cyle měsčje dopomnicž, tola njeběšče drje wjele přjedy a pozdžišcho hacž okuli — tehdom pschekhodžowacy so po pschipočbnju w naškej kšhčtyřskej zahrodce, a wjeselach so czopkoho skónčžka a wotučacoho nalěčža. Najpřjedy hladach za mojimi nučawkami. Ze sněhowkami běšče tak kaž kónč. Blote pětřklucžki paš stojachu w najrejškej pschce, a pod starej křuchwinu kčžejachu módre sijaški, lube wonjate póstne kwětki. Potom wothrabach z maleje róztkowneje rjadli suchy lisčjo a hlej: přenje křokowe rózicžki pozděhowachu hłowicžki z pěška, běchu krasne žolte na módreň, zo mějach swoje wjeselo nad nimi. Njemóžach so zdžeržecž a pschiwolach fr. Kuniberta; čyčych jomu kwětki pokazacž, pschetož běch te cyblicžki hakle minjenu nazymu wot swojoho duchownoho bratra z Regensburka dostaš.

Pšchi tej pschiležnosčzi smój so, mój staraj kšapcaj, a to samo w s. póstnym čašu pschecžiwu pschifazanomu mjelčzenju pschehřěškitoj; P. Guardian paš to bórzy pytny, wotewri wofnjeshčo swojeje jstwicžki a napoloži namaž za to pokutu, kotruž hiščeže samsny wječor z pomocu Wožeje hnady w jedžerňi dokonich.

Mój nětk powšnyčmoj hłowu a stupičmoj so. Cyle deleka w zahrodže pschi muri je čžički pucžik, skónč kotrohož maše swjecžatko bolosčžiwje maczerje stoji. Tam donjesach přenju wuččžetu křokowu rózicžku z něfotrymi sijaškami, zo bych swoju lubu macžer postrowiš, a kšodžach potom horje dele kšudym duščam rózarij spěwajo, donž mje njeby zwónčžk k něščporu zawołaš.

Maško shtučžtow běch wuspěwaš, tu pschindže fr. Kunibert a wozjewi mi: „P. Sebaldo, židovští hólčec stoji we wrótkach, kiž chce z jenym kapucinškim knjezom rycžecž. Póžče potajkim a slyščeže, kajtu ma naležnosčž.“

Šforo trochu mjerzaty praščach so: „Ze snano P. Guardian postajik, zo dyrčju so z tym židáčtkom nasadžowacž? hewaš mamy w tutym jubilejštim čašu z kšhescžanskim ludom džěla doščž.“

„Aj, aj, P. Sebaldo“, mēnjesche fr. wrótnik na to, mi chce so zdacž, zo w tejsle hodžinje wofšchewjenjo bóle hladacže dyžli džělo. Z čyła wědžče, zo je P. Guardian w spowědnym stole, P. Operarius te kšoromu džěšče a potajkim po wščem rjedže wy najbližšči šče, na kotrohož mam so wobrocžicž.“

To bě nětko tak daloko wšchitko derje, tola spodobasche so mi lube skónčžto w zahrodže lepje, hacž čžemna jstwicwa wrótnikowa. Prajich tohodla fr. Kunibertej, zo by židovškoho hólčeca tu te mni won pschiwjedš, a wón sežini mi po woli.

Bórzy pschindže hólčec. Njemóžach so joho pěknomu, pokornomu waschnju dodžiwacž a nihdy njeběch telko pschistojnosčže pola džěščža zastorcženoho ludu pytaš. Mje wuhladawšči zejma sebi somoczanu čzapku z čžornych kudžerjowych wšóškow, ze swojim brunym wóčžtom zhladowasche strachocžiwje na mnje, rjekny potom z cunim hšosom: „To je derje, wšfodostojny wótcže, to drje je knjež tak wjedš, zo runje was nadeńdu. Za tym šym žadaš, a njeznajach waschoho mjena.“

„Ž wotkel dža mje znajesch?“ woprašchach so džiwajo.

„Žwónš pola s. Wita je mi dobry, a da mi druhdy mjelčžo jobu do cyrkwe so sunyčž. Tak slyšchach wóndy wasche přědowanjo na Šwěčž-Marju, a to, šchtož šče tehdom wo knježnje z Davidoweje swójby prajik, je so mi nimo měry lubiko. Tež ja šym ze swójby Žudy, jeli móže so našchim podawiznam wěricž.“

„Wbože džěčžo“, prajich zrudny, „šceptar je wot Žudy wžaty, dofelž Izrael swój džen nješpózna, na kotrymž čyčysche je joho Žbóžnik kaž pata svoje kurjata wokoło so zhromadžicž!“

Pšchi tutych škowach pohlada mi hólčec do woczow — běšče je derje zrozumik — a wotmołwi: „Wěm, našchi wótcowje su hřěšchili, su šlubjenoho Měššiasa škónčowali a wołali: »Joho krew pschindž na naš a

na našče džěczi!« a — wona je na nas pschischa. Władzimy z kraja do kraja, njeměrn jako Rain, kiž swojoho bratra Abela zarazy; ale Rnjez so něhdy nad nami smili a zbytki Szraela wumozži — a“, pschistaji wón ze slyzojtmaj wóczjomaj, „hidžicž nas kšesczenjo tohodla njedyrbjeli“.

Móžesč sebi myslieč, kaš so nad tutymi njewo-
cžatowanymi słowami židowstoho hólčžeca spodžiwach. Dach jomu dospolnje prawo bycž, zo žadyh kšescžan žida hidžicž njesmě, po słowach Khrystusowych: „Lubujcže swojich njespšecželow“, a skušowach joho potom dale, hačž drje, sčtož so mi po joho rycžach zdasche, wěri, zo je Žězus Nazarethski slubjeny Messias, a wón wotmołwi pobožnje rucy slyfnywšchi: „Wěrju, a sym sebi wotmyslił kšescžan bycž.“

„A kaš pschińdže ty k teje wozbožacej wěrje?“ prašchach so dale.

„Marija, Khrystusowa macžer, je mi to kažala.“

Ša mojimaj starymaj wušchomaj njewěrjach, a dach sebi wotmołwu hišcžje jónu wospětowacž, ale wón wobkručžesche: „Marija, kiž na swjecžatku torhosčžca stoji, je mi kažala.“

Na moje njenalytne praščenja powědasche hólčžec nětko dale nadrobnischo, kaš běšče so to mělo: Šdyž je wón hišcžje mažy był, je kšescžansta džowka jomu wo s. knježnje powědała, kotruž smědža kšescženjo swoju macž mjenowacž, a kaš jara je so jomu lubiko, tež w njebjesach macž mčž. „Š toho čžasa sym čžasto zrudny nazdala stał, hdyž so moji towaršchowje pschi swjecžatku macžerje Božej kłafachu, sym sebi tež čžaptu zejmał a so njebjeskej knjenje poručał. Nětk sta so zańdženu wutoru popođnju, zo z někotrymi wucžow-
ncami Sezuitow na samnym torhosčžcu harowachmy, a hdyž běchmy runje taš prawje zahorjeni z hračžom, zazwoni kłafanjo. Šnydom zastachu moji towaršchowje, sčlafachu so wokoło swjecžatka a prajachu swoju modlitwu. A tu — njeměm, kaš mi bu, pokłafnych so k tamnym, a dokełž pacžer, kiž woni spěwachu, nje-
móžach, prajach jeno słowcžko: »D, móčna džowka našchoho ludu, budž tež moja macžer!« Šle! tu wot-
mołwi mi Marija: »Budž kšescžan a ja čžcu twoja macžer bycž«.

„Še čži to s. knježna wótje pschimołala?“ pra-
schach so.

„Sym to cyle derje slyšchał“, wotmołwi.

„A su to twoji towaršchowje tež slyšcheli?“

„Šo njeměm; ja paš sym to taš derje slyšchał, kaž nětkle wasche słowa slyšchu, wótče. A z toho čžasa pschirycžuju mi towaršchowje, zo dyrbyu kšescžan bycž, ale bóle hačž woni nuzuje mje hłós we wutrobje bjez pschestacžca, zo dyrbyu kšescžan bycž a nanowy dom wopušcžicž.“

Šacž je nětko swjecžatko na torhosčžcu woprawdže rycžalo, kaž je pola wšchelafich druhich hnadownych swjecžatkow wěrje podobne, zo je so stało, abo hačž bě luba macžer Boža jeno znutzkownje džěcžcu do wutrobny rycžala, njecham tu rozrisowacž. Šo paš je wěste, zo je hnada Boža tule mlodusčtu wutrobu na njewšchědne waschnjo k sebi čžahnyła. Wotmyslił sebi tež hnydom, zo čžcu so po hólčžecu horjebraćž, jeli to P. Guardian dowoli, z kotrymž dyrbjach w taš wažnej naležnosčži najprjedy so zrycžecž; njech za mnje z toho nastanje, sčtož čžce, runjež so dopomnich, zo su so židža pschi podobnych wěcach hižo na někotrymžkuli mnichu krawnje wjecžili.

Šu dopomnich so, zo hišcžje, sčtož běch tola wot spocžatka čžinicž dyrbjał, hólčžeca njeběch za joho mjenom a swójbu so woprašchał. Šhěte tohodla štomdu narunach a mało so nještróžich, hdyž žhonic, zo je hólčžec jenicžki syn staroho Abela Abelesa a je nje-
dawno dwanacžje lét był. Dale žhonic, zo je nan runje do Benediga po swojim pschekupštwje zapucžowal a z tam drje so do sčtyrejoch njedžel njewrócži, a zo je tohodla najšprawnišche hólčžeca mjež tym na s. kšcženju pschihotowacž.

Šónle Abel Abeles paš je najbohatšchi žid, nic jeno w Prazhy, ale po wšchěch Čžechach, a hušto běch kšudnych ludži na njoho škoržicž slyšchał, z kajkej nje-
smilnej surowosčju swojim dožžnikam, byko-li posled-
njoho krosčika dla, kreiw pušcžca. Šo tohodla wot-
myslenjo joho slyka, kšescžan bycž, helški wichor zbudži, mējach wěste. Tež wopomnich, hačž njeby radno bylo, hišcžje někotre létko woczafnyčž; ale sčto čžinicž? Š. Marija běšče džěcžo nětkle powołala, a tež hólčžec běšche kručže na tym, staršchej wopušcžicž, hačžrunjež jomu to macžerje dla, kotruž džěcžowschy lubowasche, jara čžěžko padasche. Šako něšchporny zwóncž kłlineča, kiž mje do kšora wołasche, potróšchtowach hólčžeca a rjeknych jomu, zo by so poš hodžinki w zahrodže sčžerplil, mjež tym zo ze swojimi bratrami kšwalbu Božu a joho swjatych spěwam, a džěch do cyrkweje. Wšchitko to spodžiwne, sčtož běch

ksyjskał, pschimny so mojego ducha tak, zo bęch z myšlemi jeno na poł pschi psalmach, a zo ł pohorskej swojich bratrow jenu wopacžnu antifonu zaspěwach, sčtož mi Bóh miłosčiwje wodaj.

Bo něšchorje čzafasche P. Guardian w durjach na mnje a kwny mi, zo bych za nim do jstwicžki pschischoł. Mózach sebi hižo myšlicž, čzohodla, a pschizach tónkróč derje zaskušeny swar, bjez toho, zo bych nós sfruził. Potom powědach jomu džiwnu stawiznu wo židowstwm hólčjecu. P. Guardian pschipošluchasche mi, hač njeborcyčach, hladžesche sej čzornu brodu a na kóncu mēnjēsche: „P. Sebaldo, to seče so w swojej dobročiwosčzi zasj jónu prawje za nós powodžicž dał.“

Za pak so z tym njebach zatrasčicž a prajich: „O lubšchi P. Honorijo, Bóh dał, mje kóždy dženi tajcy za nós wodžili, kotřiz bychu so potom wote mnje ł s. kšcženicy Khrystusowej domjesč dali! Bójče jeno a wobhejče hólčjatko a sudžče sam, hač je tole njewinowate woblicžo na zekženicza podobne. Bójče sobu, młody Abeles stoji deleka w zahrodže a čzaka na naju!“

Z tym bēsche P. Guardian spočujom a stupachmój do zahrodki. Bórzy namafachmój hólčjeca. Wón bēsche mjez tym wokoło swjecžatka wušthnjene wopjesčka z plecžawki zwuběrał a mału rjadku psched nim z bēnymi sněhowkami a žolčymi pētrklučemi posadžal, tak zo wone skowo Mirjam, t. r. Marija, w hebrejskich pišmifach wucžinjachu. Nunjež bēch we swojich młodych lētach w hebrejskčzinje jeno z wulkej nuzu hač do hithpaēla pschischoł, móžach spodžiwne pišmiki tola hišcže čžitacž a P. Guardianej wužozicž. Šdyž hólčž wuššyscha, zo džemoj, wobroczi so a postrowi naj prawje čzesčownje a lubosčiwje, sčtož so P. Guardianej derje spodobasche.

Tola pak skušchomasche joho wón kručje a wuwopraschomasche so joho joho cyłu historiju wot zady a wot přědka. Hólčjec wospětomasche wscho, kaž bēsche mi powědał a njezarjekny so pschi tym ani ze zložku. Šdyž pak hólčjec pytny, zo P. Guardian ł joho rycži prawu wěru nima, džesche zrudny: „Wy mi njewěricže, čjesčedostojny wótcže? a tola nješym čas žiwjenja hišcže kžal.“

„Wěru tebi, moje džěčžo“, wotmołwi P. Guardian. „Ale boju so, kał so čzi póněž. Kał čcesch ty pschecžiwu woli swojoho nana poručnosč knježny Marije wuwosčecž?“

„Wona budže mi pomhacž“, praji hólčjec z do-wěru. „Šym sebi kručje wotmyslił, swojomu nanej čjeknyčž.“

„Twój nan je bohathy, jara bohathy“, pruhomasche P. Honorij dale. „Seli jomu čjeknyšch, sy proscheł, a ty njewěšch, kał hórcey proschěrski kšlěb skodži.“

Tola to wscho hólčžta wulcy nejimasche, ale wón wotmołwi: „Wēm drje, zo ma mój nan wjele židžaných wěcow we wjelbach a bohacže złota w kšhinjach; to wscho čhu rady wopušcžicž a po proschēnju hičž. Zo pak dyrbyu tež swoju macž wopušcžicž, to wschał je za mnje nimo mēry surowe, tola budže mje Marija tróšchtowacž wědžecž.“

„Amen“, prajich tu, ł šylžam pohnuty, a „wona budže tebi najlubšcha macžer.“

„Marija dyrbi moja najlubšcha macžer byčž, a budže, kaž so nadžijam, nēhdy tež moju macž tróšchtowacž. Za njeje kšescžanskej wěry njepscžecželna: hladaječe jeno, sčto je mi nēhdy, hdyž bēch hišcže cyle mały, wokoło kšije powška.“ Tu wucžče mały Abel skapulir, mój pak čzinjachmój wulke woczi.

Nětk bēsche tež P. Guardian pschewědčženy a džesche: „Zawěrnó, mój synko, tebe je wot kolebki sem macž Boža za swoje džěčžo pschizžala! Nětko ja tež wjacj njedwěluju, zo maš jeje powožanju bjez kómdženja posłuchacž. Wona da tebi móc a šylnosčž, byrnje dyrbjal wěru ze swojej krewju wobšwědčicž. Tak dha čcemy so tu psched jeje swjecžatkow po-klaŋnyčž, a džakownje ju wo pomoc prosyčž za skutk, kotryž je započžala.“

Bo tym wuradžowachmój z P. Guardianom, sčto bychmój z hólčjecom čžimioj, njebēchmój pak w tym na žane waschnjo jenajstoho mēnjenja, ja čchych joho mjelčžo w kšóštrje šchowacž a njewinowate džěčžo na syna s. Franciska wotczahnyčž; P. Honorij pak wo tym nicžo kšyschecž njechasche z bojosčžu psched heškej haru, kajkuž bohathy žid pschecžiwu nam kšudnym kapucinam zecžeri. Wón čchysche radšcho hólčjeca do domu proselitow pōskacž, kotryž bēsche woschje za to zasčoženy, zo bychu tu kšcženi židža wot wyšchnosčže zasčtani psched pschescžehanjemi swojoho ludu wěšči byli.

Summa summarum: Dyrbjach so P. Guardianej podčžinnyčž, a bórzy tež po joho poručnosčzi do St. Klemenca hičž, zo bych so tam z rektorom wulkocho Sezuitskocho kolegija rozryčžal, kotromuž je dom profeslitow pschepodaty. Tam pak pschecy skwarnu kšwilku

trajesche, doniž běchmy pschěžjene, pschetož Sezuicža sebi w tajfej naležnosći tež porstny woparicž njechachu.

P. rektor powoła swojich konsultorow abo radžiczelow a czi wuwopraschowachu so hólczeca s najpscheczelnišćimi słowami, ale po wěcy hišćeje wjele krucžičho hacž našch P. Guardian překi a po dohosciji wo spodžiwnyh podawku, běchu pať naposledku tola špofojeni a P. rektor praji „Šaj a amen“, a chychče tež hnydom sam ze mnu hólczka do domu profelitow domjesčž. Hólczec bu tam tež hacž nanajlěpje pschěžwžaty, šchtož so hinať woczakowacž njemóžesche, hdyž mějesche tajkich wjednitow. Šdyž běšče wscho tať zarjadowane, zo běchu wschity špofojom, rozžohnowachmy so, pschi cžimž hólczec Sezuicže swoje we šacžanškej rycži wuběrnje wustajane „gratias“, to je »měj džak«, praji — hólczec rozgymjesche so na šacžanščinu juž lěpje dyžli ja — mi pať wofoschi ruku a prošesche mje naležnje, zo bych joho cžasčijišcho wopytowal, šchtož pěknomu džěšču z wutrobu rady šlubich.

Ššched kšěžu prajachmoj sebi tež mój mnichaj pschecželnje „Dobru nó“, a poručičkmoj so jedyn druhomu do joho pobožnych pacžeri a š. wopora. Šotom wobrocžich so ke kamjěntnomu mostej, kiž je pschěž martrašku šmjercž š. Šana Nepomucšeho šlawny. Mjěz tym běšče so zecžmiko, a šwěcy žybolachu so jasnje psched wulkej žkotej Božej martru, kotraž je wot žida za kšostanjo za joho bohahanjenjo tam postajena, kaž je tež w hebrejškej rycži wuznacžo bójštwu Šhryštušowoho na nej napišane.

Mjěndžech nimo, hjęz toho zo njebych wótczenašch za nakazanjo zaslepjenoho židowskoho ludu, wosebje pať za maľoho Abela wuspěwał. Tež š. Šana Nepomucškoho postrowich z krótkej modlitwu. Šotom džěch štoro žrudny pschěž cžmowe hajy k Šradčžanam horje. Mjěwěm, kať mi běšče, ale běšče mi cžěšno na wutrobje, jať by pschichodny cžas wjele horja a žrudoby pschijněšč chcyť.

2. Šak je mje P. Guardian do Šalowa pošlal a kak je so mi w Abelesowym domje ššlo.

Šazajtra rano praji mi P. Guardian, zo je Škoztofski šarať, kiž je štary a šhorowaty a cžasto ani swoju wješ, wjele mjenje jomu pschikušchacu filialu w Šalowie zastaracž njemóže, za kónc poštnoho cžasa, wosebje za martrowny tydžeu wo Šapucina prošyl, zo by joho wofadže š. jubilej přědował. Šo dyrbju so potajkim

zebracž w š. poslušnosći a tutym pobožnym ludžom š. ščenjo přědowacž po słowach Šhryštušowych: „Euntes praedicate“ — Džicže a přědujče, kaž pišane je pola Mateja na pošlednim.

Do Šalowa wschať běch nětko za žiwjenjo rady ššol, dofelž so praji, zo je tamnišcha njenahladna cyrkwicžka najštaršcha kšesčžanška cyrkej po wschěch Šžechach. Ššchetož wona bu wot wojowody Bořimwoja bóržy po joho kšesčženicy tam na joho šuble natwarjena, hdyž so licžesche po našchoho Šnjeza narodže lěto 874. Šola pať njeběšče mi to tón króčž po ššmach: běch sebi mjenujcy zamysliť, zo chcu maľoho Abela cžasto wopytowacž a joho sam na š. kšesčženicy pschihotowacž. Ša to mojomu P. Guardianej rozšštajich, ale wón wotbu mje žkrótka z praschěničškom, hacž mam duchowne žbožo židowskoho hólca, kotryž je w domje profelitow hjęz toho nanajlěpje zastarany, bóle na wutrobje hacž 600 kšesčžanškich burow w Škoztofu a Šalowie.

Štomu njemědžach nicžo žnapschecžiwicž, wžach tohodla w Božim mjenje pucž pod nohi, njemóžach pať sebi žarjec žducy hišćeje w domje profelitow žložicž, runjež mój pucž na žane waschny nimo njoho njeńdžesche. Džěch potajkim najprjedy pschěž Šarlowy móšť na štare měšto a bóržy widžach maľoho Abela psched šobu.

Hólczec so pošměwšowasche, tola na joho cžěrtwěnymaj wóčžkomaj běšče widžecž, zo běšče w nočy wjacny pšakať hacž špať. Wopraschach so joho za tym, a wón wuzna: „Šaj“, a na moje „Šžohodla?“ wotmoťwi jenicžke šłowo: „Macž!“ a pschi tym žroniščtej so jomu horcej šlyžy na moju ruku. Ša dach jomu dopšakacž, pschetož šlyžy z wjetšcha lěpje tróšchtuja hacž cžłowjecže šłowa. Š hdyž bě so žměrowať, dopomnich joho na šubu macžer w njebjesach, kotruž běšče sebi wczera tať rjekowšcy za swoju macž wzwoliť, prajich jomu, zo dyrbi za šwětnu macž so modlicž, zo by tež wona hnadu pschewobrocženja došala a ššóncžich z kšutnym šłowom: „Šchtož nana a macž bóle šubuje hacž mje, njeje mje hódny.“

„Mjěmššcže sebi, mój wótcže“, wotmoťwi, „zo mam myšle so žašy domoj wróčicž, ale wodačče mi, zo šym žrudny, budžče tať dobry a wopytačče tola džensa moju macž. Wššly sebi, zo so wam poradži, zo tež wona z nanowoho domu cžěknje, pschetož jeno dofelž so nana boji, wona kšesčžanka njeje. Mjěmóžecže wěricž“, powědasche žrudny, „kať jara móže

so nan rozhněwacj a tak surowy a nahły je, a tak jara so joho potom wschitcy bojimy."

Dokelž nětko žly muž doma njebě, wotmyslich sebi, tež tutón druhy pucj pschěz židowste město wokoło dóńcž. Z najmjenjša chcyh spytacj, hacj džěsczowa macj naschey wěrje woprawdže tak pschihilna je, kaž hólčjec wobtrucejše. Potajkim jomu to slubich. Hdyž pak mje dale proščesche, zo byh wschědnje k njomu pschischoł, dyrbiach so jomu spowědacj, cžohodla so to njehodži. Z tym wuczejech, widžo, zo jomu pschi mojej nowinje slyžy do wóćkřow stupachu, ze swojeje kapucy horšchj swjeczatkow a dach jomu na dobre zbožo jene wuczahnyčj. Wón wuczeje sebi s. martrajow Mauricija, Wiktora a Urša z Thebaistoho legionu. Tuž wułożich jomu hiščeže žrótka, tak su tucji swjeczi skawnje bėdžili; slubich jomu, zo chcu joho hnydom, hdyž so wróću, zasy wopytacj, a mjez tym pilnje za njoho paczerje spěwacj a tak rozžohnowachymoj so w Božim mjenje.

W khěži scharomasche mje hiščeže jich džowka, pobožna wobožna žónska, wo jene swjeczatkow, kotrež ji dach, wotewri potom mi wjele kniškow cžiniwšchi a zawri zasy za mnu durje.

Psched khěžu wuhladach prózdniča, kiž tu na murju napschecziwnoho domu njerodnje zlehnjeny stojesche a njewěm hiščeče hacj do dženišichoho dnja, cžohodla mi tutón hnydom na přenje wuhladanjo nadpadže, wschał džěn so z tajkimi kwasarjemi nasche cyte lube město Praha bohužel mjerwi. Wón mje postrowi, za cžož so jomu drje nic jara pscheczelnje podžatowach, dokelž tajkich kołmaznikow njemóžu cžucj, a wón khelpasche psche wschě te kšhivne a wuzke haški Staroho města za mnu, doniž so w mazanych kutach Židowstoho města nježhubich.

Židowste město pak leži stónce Staroho města njebaloko Wottawy a bydla tam z wrotami a murjemi wot kšheszczanstoho města wotdžěleni na 8000 židow. Maja tam po kejžorškej dowolnosčji něotre synagogi, z kotrychž wosebje „Staru-nowu schulu" — njewěm, z wotkel to mjeno — za wulku swjatnicu cžesczuja. Wobtrucejeja, zo je tasama hižo wot židow twarjena, kotřiž su pschi zapusčzenju Jeruzalema cžekli. Njemóžu pak zamjelicžecj, zo so mi teje powěczi jara wěricj njecha, runjež njecham přecj, zo nima wysoke lěta: džiwna twarjena a sčerjata za tym je. W teje synagogzy wisa tež njekrasnje wulka kšhorhoj z wjelba

dele. Tusamu je Ferdinand III. Břazškim židam powjecził, dokelž su woni, hdyž anno 1648 Schwějdownje město woblēhowachu, so jara swěrní a zmužicji wopkazali. Boju pak so, zo su bóle za swoje samšne pjenježne měchi, dylši za kejžoršku majestetu tak rjekowšcy wojowali.

Blizko k tutej synagogzy pschischedišchi wuhladach na khětro wulkim twarjenju granatjablucžko namolowane a pod nim mjeno „Abel Abeles", woprašach so potajkim přěnjoho lěpšchoho w cžisčycenžy, a to njebě žadny druhy, hacj tónsamšny wotlěpjer, kotryž žno bėsche mi přjedy nadpadnył, hacj tole dom bohatoho Abelesa njeje, na cžož mi wón pscheczelnje „Haj" wotmołwi. A tak džěch runu smuhu na durje. Služowna wotewri a woprašča so džiwajo, sčto sebi žadam. Hacz je bohaty Abel Abeles doma, chcyh wědžecj, na cžož mi, kaž běch so nadžijaj, wotmołwi, zo ničto doma njeje, kšhiba joho žona. Na dalšche prašenjo, hacj by tuta chcyła słowczko z Kapucinom wumjenicj, kiž ji powěcž wo jeje džěscžu njese, mēnjēsche hólczka, zo budže ji to zawěcže lubo, tola pak dyrbi so najpředy knjenje praščecj. Tuž wostaji mje džowka w cžmowej khěži stojo. Tu pak zelcherichu mje tola wschelate myšlicžki: sčto by mój P. Guardian k tajkej zwažliwosčji rjekł, hdy by mje tu widžal, zo sym so sšhroblil do domu schamawoho žida sebi zaběžecj.

Dokelž pak so hólczka bórzy zasy wróći a mje pscheprošy, horje do jstwy pschińcž, myslach sebi: »Sčtož sebi nakidasch, dyrbišcy wulaptacj«, a porucziwšchi so jandzelej-pěstonej džěch za džowku.

Nadeńdžech dha we jstwě z najwosobniškej nadobu pětnje wudebjenej žónsku w srěnich lětach, kotraž so mi zdasche, zo je wjele bėdnosčje, snano tež horja a hubjenstwa wuczěrjeja. Wona pohlada ze swojimaj wupřafanymaj woczomaj praščejo na mnje a započča: „Njesecje wy powěcž wo mojim Abelu? O, hdy byšchecje wědžal, sčto macžerna wutroba cžěrpi, nihdy njebėsčecje moje džěcžo brali!"

„Luba žona", prajich jeje wulkeje hólosčje dla hłuboko hnuty, „wěrcje mi, zo waschu zrudobu jara derje rozymju, ale Bóh luby Knjez tych, kotrychž lubuje, pschěz zrudobu k wjeselu wjedže. Tež was woła wón. Wěm, wy wěricje, kaž wasche dobre džěcžo, do Křhystusa, abo njeiscje z najmjenjša wot tajteje wěry zdalena. Abel sam powědasche mi —"

„Abel“, pscheterhny mje žónsta, „Abel — potajkim wy, wy scže z nim ryczał. Wy sam drje scže, kiž scže joho czejnyč naryczał!“

„Nic ja, luba žona, Bóh, kiž je něhdy Abrahamej prajik: »Wopusčej s'wój kraj a s'wój lud«, je joho powołał, a wašč synł bėščje muža doščj, tomu powołańju poslušnyh byčj. D, je jomu to cžežto, waščedla, nic pjenjez a zamoženja dla, a jeno mysl, zo Marija, džowka Davidowa, tež was z wotročjstwa Eghyptkoho do měrnoho slubjenoho kraja, zroznyčje do cyrkwie swojoho Syna, domjedže, sficzi jomu móc a sylnoscj k woporej, kiž jomu dželenjo wot was napokoži. Scžehujcže tež wy hnadže, kotraž tež was woła. Rač bėščcže hewał swojomu džěscju s. skapulir dacj móhja?“

Skóncznje bu njezbožowna macj měrnischa a zdasche so, zo so jeje wutroba hnadže wotewrja. Potom powėdasche mi ze swojoho žiwjenja, kotraž bėščje knjez prawje hórte, czejńjom polne scžinił. Po zakonju bėščje sebi bohaty Abeles khudu žónstu z krejnoho pschecželstwa za žonu wzacj dyrbjal. Su-li žno hewał wščj židowki pornjo kšesčjanstkim žonom kaž skuzowne, haj skloviny, dha bėščje wboha Sara to cžim bóle. Zeje mandželsti zahhadžesche z bojaznej a strachocžiwěj duschu hrubje a nječłowjescy. Pschěz kšesčjanstu džowku bėščje so wona z měrnoscju nascheje s. wery spóznała a so na pol naryczecj dała swojomu zrudnomu dóńtej czejnyčj a so kšyczicj dacj. Tu musłėdži Abeles wotmyslenjo swojeje žony. Wubi džowku z kšchudom z domu, czejjesche žonu hačj do krewje a pschescžėhahasche ju z toho cžasa cžim njembrischo, cžim bóle z khwilemi pytny, zo je joho jenicžke džěcžo kšesčjanstwu pschikhilne. Sčto mějesche Sara w tajkich wobstojenjach czejpicj, móžesč sebi myslicj; haj z cžasami wostawašche sama bjez myslow. Pschetož swėdomjo ju wabjesche z džěscjom staromu Abelesej czejnyčj, hoše pomyslenjo na mužowe žłoby pač ji smjertnu styšnosčj zbudžowasche a wotmyslenju zadžewasche.

Tajke žhonicz wot wboheje žony. Myslach toho-dla, zo dyrbjju železo kowacj, doniž je žehlive a wołach njebjjo a helu na pomoc, zo by nětko, hdyž muž doma njeje, pschiležnosčj wužila a wostajiwšchi wščohoho k swojomu džěscju do domu profelitow cžekła. Chych ju tam na měscje sam dowjesčj. Hizo bėščje nimale zwólńnwa a ja radowach žno so nad dobyčjom hnadhy, wyslach sebi tež na wjeselo, hdyž lubomu małomu

tač ruče a njenadžich macj pschiwjedu. Tu pač dyrbjach nazhonicz, zo dusche za tač tuni pjenjez, kaž to moje njelepe skowa su, na pschedań njesu.

Madobo wotprasny džowka istwine durje a zawoła ducy do istwy: „Knjez džje!“ Móžesč sebi myslicj, kač so spłóschichmoj. Tola mějesche židowka hščcže telko duchapšchitomnosčje, zo kšesje pódłansfu komorku wotewri a mi kiwny, tam nuts czejnyčj a ju, prjedhy hačj prawje k sebi pschindžech, za mnu zamkny. To bėščje tež najwjetschi cžas, dokelž, jeli by mje žid we swojim přėnim hněwje wuhładał, myslu cyle wěscje, zo by mje zadajil.

Ze strachom rozhladowach so po komorch, hačj snadž njebych mohł z něfajtimi druhimi durjemi na kšhóđ pschitčj a czejnyčj. Wuhładach tež tajke, ale bėchju zamknjene a pod jenicžkim wotnjesčkom, w kotrymž bėščje zcyla železna lěšca zastajena, widžach wulke židowke pohrjebnišcjo. Mějach wščat tu khwilu mało lóšhta njelicžomne rowy z hebrejskimi napismami sebi wobhladowacj, myslach wjele bóle, dokelž niščje žanoho wucžeka njebě, na s'wój samny row, a prócowach so swoju hubjenu duschu z dobrej želnosčju na wěcžny sud pschihotowacj. Njewocžatowach džėn nicžo druge, hačj smjercj wot zazłobjenoho žida. Rozpominach tež, hačj tónle strach Bóh jako derje zaslužene kšostanjo na mnje dopusččik njeje, dokelž bėch bjez wėdženja swojoho Guardiana małoho Abela wopytał. Slubich najžbóžnišchej knježnje kóždy tydžen póstny džėn, jeli mje z tutoho hroznoho wikowanja wumóži.

Mjez tym zo takle w komorch na to myslach: pač, kač mohł czejnyčj, pač, kač mohł wumrěcž, zasjšchach z dobom, zo so istwine durje wotewrja a zasj zaprasnu, potom zareji wutky hłós: „Žonisčcjo, hdyž je mój hólc?“

To bėščje stary Abeles, kiž bėščje cyle njenadžity z Benediga so wrócžil. Rač pozdžischo žhonicz, je wón lėdina do židowskoho města zastupiwšchi wot swojoho pschirodnoho bratra, kiž bėščje rabbi pschi Starej-nowej schuli, z někotrymi skowami žhonił, sčto bėščje so wčžera wjecžor z joho džěscjom stało, a rabbi pschewodžesche joho hačj do domu.

Hdyž wboha žona ze strachom žanoho skowa wuwječj njemóžesche, wotmołwi rabbi: „Njejšym cži prajik? Baalowi popja, Sezucija a wbošy mnischa su twoje džěcžo do domu zahubjenja scžahnyli — twoje mjašo, twoja krew je w rukach beelcebuba!“

Tu slyšach, kak muž ze zlobami swoju draštu zhrabny a rozdrě, potom hanjesche teptajo po jstwě; hewal so nicžo njepitny. Swój hněw pak njemóžesche dołho wobtnjezič. Nječam tu wězo wschitke te surowe sakry napisacž, kotrež so jomu zwojtscha w hebrejskej ryczi z huby kidachu a kotrež tohodla tež dospołnje njerozymjach, za cžož so Bohu wot wutrobny džakuju. Tola pak sym hižo doscž slyšacž, zo mi wlošy na hłowje stawachu a ja sebi kšičiž za kšičizom čzinjach.

„Ha, te gojim!“ wołasche na pschikad, tute skowo rěka tak wjele jako pohani; tajke wudmo dawaja mjenujcy njepšhecžescy židža nam sprawnym kšescžanam — „ha, te gojim! su moje jenicžke džěcžo rubili! Baalowi popja su je w swojich sycžach popadnyli! Dyrbi wone k Nazarenjanej, k čžesłowomu synej so modlicž — mój Abelo, moje samsne mjaso a moja krew! A, o, ja jich znaju, tych rubježnikow duschow, tych Sezuitow a wobsoj mnichow — moje złoto, moje dobre čžerwjene złoto, kotrež sym sebi tak kšifale z rukow gojimow wudobyl, kotrež je dnjež do mojeje kšičinje položil, toho so jim chce, te čcedža spóžeracž! Ale, tak wěcže hacž sym žiwý a do Abrahamowoho kłina zajěcž so nadžijam, njedyrbi so jim radžicž; žanoho zlamanožo pjenježta njedyrbi so jich porstý dołknyč, radšcho čcu posledni złoty do Woktawy čžisnyč a swój čyly dom a sklad spalicž, hacž zo dyrbieli Baalowi popja moje dobre pjenježy dosahnyč!“

Tak, a podobnje hewrjefasche stary Abeles a lichownik njeharibowasche so, swój samsny mazany njepocžink katholicomu duchownstwu podtyknyč; wón, kiž běšche swoje čyłe žiwjenje z tym pschecžinil, naš sprawnych kšescžanow jebacž a drěcž. Ale tajcy ludžo su, zo swoje samsne hrěchi lubomu bližšchomu naporiščeja. Těhdom pak mējach mało čžasa, zo móhl tajke abo podobne rozpominanja čžinicž. Slyšach mjenujcy, kak so wón ze zlobami na dobo na žonu wali, a mało pomhasche, zo ta płacžo a žałoscžo swoju njewinowatoscž na tym wobkrucžesche, zo je džěcžo čželko. Žid drje bě ju zarazyl, hdy běch so nětko ja do toho měšhecž njepocžal a žonu pschęd najhóršchim njewobkhowal.

Zato wona mjenujcy z hłowom wo pomoc wołacž pocža, zahori mje mysl, zo dyrbi tale wboha duscha nětkle w swojich hrěchach bjez kšecžericy z tejele čžasnoscže wuńcž a pschęd swojoho sudnika stupicž. Tuž zabych wschón smjertny strach, wotewrič nadobo durje a

zawoľach: „Brecž, bjezbóžniko! Čhešch swoju njewinowatu žonu skóncowacž? Tu, morduj mje, ja sym twojoho hólca do domu profelitow dowjedł!“

Nic, zo bych so z tym kšwalicž čyčł, to powědam, pschetož nješym to z dobrým pschemyslenjom čžinil, ale kaž mi jandžel-pěston nutšdawasche. Židomaj pak so zecny, hdyž mje tak njenadžicže wuhladašchtaj; mēnjeschtaj drje, zo ducha widžitaj, a stary Abeles wotšcōzi z dobom wot žony. Hdyž pak widžesche, zo sym ja tež jeno smjertny Kapucin a slyšesche, zo sym joho hólčžka do domu profelitow dowjedł, wobwali so joho hněw na mnje. Zato tigr hrabny mje za krf: tak zo swoju duschu Bohu porucžich. Pschetož žid běšche wulke, ramjenjate mužifto a wjele sylnišchi hacž ja, runjež žno jomu wlošy šchedžiwjachu. Tu šcōzi mi rabbi, kiž njebě čyłe myslje žhubil, kaž joho howrjacy bratr, na pomoc. Wón wottorže joho wote mnje a praji k njomu: „Šcho čži pomha, jeli mnicha zadajišč? Mēnišč, zo tajne wostanje? Njejsu joho do twojoho domu hič widželi? Dyrbi čyła synagoga hórke plody twojoho hněwa woptacž? Njeje wužitnišcho, zo joho nuzujesč, zo čži hólca zasy da?“

Woprawdže tele skowa staroho Abelesa trochu změrowachu. Nětko pschirycžowaschtaj mi wobaj z dobrým a ze žlym hólčžka jimaj zasy pschijwescž, Boža hnada pak je mje pschęd tajkej schamawej pscheradu wobkhowala. Naposledku rozwjaza žid bojaznje wulku pjenježnu móscheń a wusypa złotyč na blido, kelkož jich hiščeže swoje žiwe dny widžal njeběch, mēnjo, zo móže z tym Kapucina nawabicž, kotromuž kšičtyrška regla tež jeno złotoho so dołknyč zakazuje! Prajach jomu potajkim jeno stare pschikowo: „Pecunia tua tecum sit in perditionem.“ „Škhowaj sebi swoje pjenježy k zahubje!“ (Zap. skutki 8.) Na cžož mje runjež ze zubami kšchipjo moje puče hič dašchtaj; najšterje dofelž sebi po swojim waschnju myslēschtaj: hdyž to njecžehnje, dha je wscho druhe špytomacž podarmo. W durjach hiščeže prajach, zo njesmětaj žonje žaneje kšičimby ščžinicž, bych to wyschnosčži powjedł.

Džakowano Bohu, joho hnadyšpōlnej macžeri a wschitkim lubym swjatym, kotřiz su mje w tejele čžěžtej hodžinje zakitali. Kak ja wobchynych, hdyž skóncžnje njenadžicy zasy čžily z čžěmnoho domu stupich, móžesč sebi myslicž. Njekomžach so dlěje, ale nobi pod pažu stupach nimo židowskoho pohrjebniščeža a syna-

małoho Abela pschinješ. Tón pschecžitach hnydom a bėch pschez njón tať pohnuty, zo pošola sobu na faru wozach a ł wulkomu mjerzanju hospozy swoju swaczinu z nim dželich.

List pať rėtasche takle:

„Luby wysokodostojny knježe!

Za te něotre njedzele, kiť slym w domje profelitow, slym z Bożej pomocu Kanisija hižo tať daloko nawuťnył, zo mam, po wczera zbožownje wobstatym pruhowanju, pschi kotrymž bėsche teź wysokodostojny ł. P. rektor pschitomny, pschichodnu jutrownu sobotu pschez kupjel ł. kscheczenicy Bohu a ł. cyrtwi narodženy bycz. Wjeselcze a radujcze so ze mnu! Zo pať by moje wjeselo dospołne było, dyrbicze wy do mėsta pschińicz a swėdł mojoho zboža bycz. Njeprajcze, zo so njeħodži, pschetož to by mje zrudžiko.

Zańdženy tydžen slym waschoho tróschta jara parował. Dyrbicze wėdžecz, zo mój nan wscho spytuje, zo by moje wotmyslenjo znicžik. Wón je teź patronaj domu profelitow a joho žonje tysac złotyč sadžik, jeli mje jomu wrócza, sčtož pať czile pobožni ludžo pschizawali njesu. Tónu hrožesche mi, zo budže dyrbiccz macz wotczerpjecz, sčtož slym ja zawinył, czohoždla slym wjele slyzow wuplaťał. Wjele tróschta je mi młody Kose dawał, kotrohož scze mi pošłali, a kotryž wam tónle liščik pschinješe. Skoro wschėdnje wopytuje mje a wobfrucza mje w mojič dobryč wotpohladach, tať, zo mam joho po wami, wysokodostojny knježe, za swojoho najlėpschoho pschecžela. Wóščelcze mi z nim woczafowane wotmowljenje, zo w swojim czasu pschińdžecze, zo by dospołne było wjeselo

Waschoho małoho Abela,
dželcza lubeje maczerje Božeje.

Datum w Brahy, sobotu psched bołmonczku lėta Knjeza 1701.“

Tón liščik lubjesche so mi pschez mėru derje a ja pschekadowach sebi tať a hinať, tať bych sebi zawjedł, zo mólł martrowny tydžen do Brahi. Haj, byl-li to druhi džen, bychu žno mje moje stare koscze nutz a w prawym czasu zasly won donjeske! Nětko pať njewėdžach hinaschu radu, hacz mojomu P. Guar-
dianej list napisacz a joho prawje naleźnje poprosycz, zo by mi po prócy a wobczěžnoszczach ł. poštnoho czasa tole tróschtnje jutrownje wjeselo popschak; wschaf

džen by mólł sobotu rano stary P. Modestus z nuzy pomhacz. Bych z burskim wozyczkom po njoho pošłak. Sychczch so toħodla po wobjedze, a napisach to wscho z nutrynymi słowami, mėsto zo bych lubu młodoscz kschecžansku wuczbu wuczil. Potom dach Rosy hiščcze so prawje napiscz, darich jomu něotre swjeczene pjenježki a wopytach za małoho Abela najrjenšche swjeczatko ze swojoho brewira, macz Božu w Starym Dettingu jara wustojnje na pergament namolowanu a do toka wokoło pšchnje pozłoczanu. Na zadnju stionu napisach rjane słowo ł. młodženca Stanislawa Kóšťkoho: „Maczeť Boža, maczeť moja“, a wotpuszczich potom njeduschnika z listom, swjeczatkom a z pjenježkami.

Chcu mjenujcy jeno hnydom tu wopowėdacz, sčto tutón Kose do kwafarja bė. Sdyž bėsche pozdže, slym wschitko žhonił. Wot małoscze njeje wón kniczom byl. Boby teź we Winje; nic starschi hacz 16 lėt, bu swojich dolhich porstow dla wot policije hrabnjeny a z mėsta wumjeczeny. Nětko dundasche po kraju wokoło a pschińdže naposledku khory a hubjeny teź do Czech a do Brahi. Tu žhoni teź, wot koho, njewėm — wo domje profelitow, do kotrohož dyrhja po joho zafožanju kóždoho žida pschizacz, kiť chce so ke kschecžanstwu pschizobrocžicz. To bėsche jomu pjecžena kawka na hubu. Njepšchekadowasche sebi dolho, ale zamołwi so a wón doħonjesche woczki tať pobožnje pschewjertnycz, zo joho pschizachu, pėstojachu a hladachu, a sebi wschitcy myslachu, sčto wė, kajku parlu su w nim namaťali. Haj, bjezbóžny paduch zaby so tať daloko, zo na boħarubjezne waschnjo ł. kschecženisku wodu na so wulinycz da; myslasche sebi loħto, zo jomu potom mėchi pólne pjenjez nashypaja. Dokelž pať joho mėsto toħo jeno kschecžanskomu pschekupcej za wuczownca poruczichu, wotmysli sebi, zo z přėnim lėpschim paduschtwom swój pucz póńdže a swoje zbožo druhdže budž mjez kschecžanami, budž mjez židami spyta.

Runje tajke Rosy we hłowje kħodžesche, jako mje jónu z wjecžora z P. rektorem małoho Abela do domu profelitow wjescz widžesche. Wón bydlešche tutomu domej runje napischeczo. Teź wėdžesche, zo je hólczec slym boħatoho Abela Abelesa, a pschewwza sebi hnydom, wėc po waschnju Sudascha-Ziskariota wuzicz. Sdyž mje nazajtra tam psched durjemi stojecz wuhlada, wotmysli sebi, z doħom moju hlupu

dobroczywność, któraż drje je mi na woczomaj widzieć, ł swojomu helstomu pschedowzaczu wutrjebacz, sztoż je so jomu dospońje radziło. Wóh wodaj kschczenomu židej joho kžē, mi pať moju lohtowērivość!

Hdyž bēšche wote mnje woteschoł, poda so pschēradnik runy pucz ł staromu Abelesej a sľubi jomu, joho džēczo budž z lešču, budž z mocu z domu profelitow wotwjesčz a nanaj zasť dacz. Wonaj zjednasčtaj so, zo jomu Abeles w samfnej hodžinje 2000 žlotych psched swēdkami wupłaczi, w kotrejž wón jomu hólczeca njeskchczenoho a czikoho pschepoda. „Pola Boha Abrahamowoho!“ pschisahašche wón, „čcu wam pjenjezy dacz: jeli pať žno je kschczeny a Nazarenjan, njedyrbicže žanoho žłamanoho pjenježka dostacz!“

Wschitko bēšche potajkim hižo dawno wotmyšlene a wotryčane, jako falschny Sudasč bokmoneczku list pschinjese a ja jomu dowērnie pergamentowe swjeczatto z napisom ł. Stanisława dach. Njepschindže mi tež na myšle, na kajku djabolstwu pscheradu je wón wužije.

Mjez tym czakacz džen wote dnja na wotmołwu mojojho Guardianiana a czas žiwjenja njeje so mi martrowny tydžen tak pomaku minyl. Njepschindže žanoho lista. To pať wukładowacz sebi za zbožo, mēnjo, zo město lista stary P. Modestus sam pschinđže. A nětk sebi myšli, kať so stróžich, hdyž wulki pjatť popoľbnju, hdyž bēch hižo sebi Włhntec wozyczł za nazajtra zamokwił, na dobo pachokł mi scžehowace pišmo pschinjese.

„P. Sebaldej pscheje P. Honorij, tu kħwilu z Wožim dopusčczenjom Guardianian, pokoj w Knjezu! Subowany a wšofodostojny knježe!

Z Waschoho lista hym widžat, sztož žno je mi pschi Waschim wotpuczowanju nadpadnyło, zo macže w nastupanju małoho židaczka z mjenom Abeles drje zelum, horłiwosčz, ale non secundum scientiam, nic po mudrosčzi. Nětko pať je so njewuprajnje dobrocziwomu Bohu spodobalo, Waschu duchownu ranu wupalicz, chce rēfacz, Was na bolosčziwe waschnjo ł rozomej pschinjescz. Znaty židaczł mjenujch, kotrohož zbožo sebi we Waschim njerozomje wysche wažesčcže, hacž te cyheje kschescžansteje wosady, je dženša rano, mjez tym zo bēšche dohladowať nad domom profelitow ze swojej mandželstej pola ł. Wita w kemščach, mjelcžo

czeknył a so ł swojomu krasnomu stadlej zasť wrócził, kať su to bohuzel hižo wjele druhich židow ze samfnoho domu psched nim czinili!

Wo waschim pscheczu, zo chceže jutse sem pschińcž, njetrjeba tohodla wjacy rycže bycz a wozjewjam Wam jeno, zo macže hacž na dalsche — usque dum dicam tibi, doniž czi njepraju, Matej na druhim — na swojim měščze wostacz. Wbožemje!

Datum w našchim kłóschtyrku w Prahy na ł. wulkim pjatku ł. Knjeza 1701.“

Zo mje tónle list hinať njejimasche, hacž jako by wóhniwy blył hrimajo pschede mnu do zemje wrjesnył, njetrjebam tu z wjele słowami wułożowacz. Dyrbjach papjeru něotre křocz pschecžitacz, prjedy hacž jeje zmnył dorozymich. Zo móhł mať Abel džen psched swojej kschczenu czeknyč, njemóžach sebi wumyšlicz a tola — stojesche czorne na bēłym! Ze móžno, zo wón wopravdže padny? Ze snano joho mysl zaťraščika, zo budže hruby nan joho kschczenu na wbohej macžeri na surowe waschnjo wjeczicz? Ze snano z lešču a jebanstwom, z mocu a pschecziwo swojej woli židam do pazorow pschischoł? Z tajkimi myšlemi mējach hřowu poľnu a njemóžach so změrowacz; jeno chcyšche so mi dale bóle zdacz, zo dyrbi hólczec njewinowaty bycz, a zo so z tej wěcu njeje cyle po prawdže měło. Sydnycť so tohodla pozdže w nočy, ze spowjednoho stoła pschischedščy, a napisach, runjež swjercz mucžny, mojomu P. Guardianej, dohladowarjej profelitstomu, rektorej Sezuitow, a na posľedku Křocy, kotrohož hiščcže ani próščka za podhladnoho njemējach, zo bychu so pilnje dopraschowali, hacž hólczec njeje ze kžu a z lešču do židowstoho města zacžehnjeny. A hym pschi pschedposľednim liščze wjele czasa a prócy a něotru zakrasnu prizu pschetrjebał, dokelž chcył jezuitej z wustojnišchej łaczanščinu pišacz, jako je to hewat moje waschnjo a prawo.

Čaj, hdy bēchu moje listy něščto pomhał! Tať pať položichu je czi dobri ludžiczka w stionu. P. Guardianian mi z cyła njewotmołwi; runje tať mať Křose. Sezuitowje pišachu mi pschecželnje a dohladowať profelitow samo na drobne, kať je wěryhódna džowka widžala, zo je hólczec w delnej stwě z wofnom won skoczil a z něotrymi židami, kiž joho woczakowachu, czeknył. Dyrbjach na posľedku sam wēricz, zo je mať Abel spytowanju podležal a njemóžach ničžo druhe

cjinicz, hacž joho mikosczi a hnadže Božej poručecž.

Mjez tym, zo takle na wbohoho židowskoho hólczka poł zrudny a poł mjerzacy spominach, wobstawasche tón surowe martraštwó, — runje w času, hdyž mějachmy joho za pscheradnika wěry. O, sčto smy my wbohe stworjeńcžka tola do blaznow, hdyž chcemy Wschohomócnomu sudžicž pomhacž!

Róse, tón Judasch, běšche wbohe jehnjatko torhacym wjelkam pschepodał a ja sam sym ze swojim swjeczatkóm a z pjenježkami k tomu pomhał. To sta so takle:

Raž helski djaš njebjeste wrota wobléhuje, tak kakašche Róse psched durjemi domu profelitow. Lědma běšche wón wulki pjatl dohladowarja ze swojej žonu z domu stupicz wuhladał, zajuska wón wóšfe w swojej zlósczi a mějesche žno swoje dobycžo za wěšte. Wjezesche so schwarny kruch pucža za nimaj, a hdyž běšche pschewědcženy, zo horje do doma ke mšči džetaj, winy so do wuzžeje haški blizko pschi židowskim měscze, hdžež wšchón móžny prat bydlešche, porycža někotre słowa z proščerku a lecžesche sčtož móžesche naspět k domej profelitow.

Kapacšche so kručje nuts; dżowka wotewri wot-nješčto pschi durjach. „Ach, złota Šapla“, praji nje-dušchnik, „to je derje, zo tu ty sy, tu mašch pjenježk, wón je wot kapucina P. Sebalda, a na domežku Letterto dótknjentj.“

„Wot P. Sebalda?“ praji to hłupe stworjenje, scžini knis a hubicžkowasche z wulkej cžescžomnosczu medalju.

„Wězo, wot P. Sebalda — a wón da cže potrowicž. Ale nětko woczini w štoku; njewidžisč dha, tak sym so z behanjom zahrěl, a dyrbbju sebi tu w lodowej žymje nělajku khorosčej torhnyč?“

Wopramdže, hłupa Šapla wotewri! Potom prasčesche so: „A kak wjedže so P. Sebaldej? Budže šforo zasť jónu tu w Brazju přědowacž, abo sedži wón hiščcže pschecy wonka pola Balowskich buritow?“

„Na khwitku je tu w Brazju“, kžesche bjezbóžnik, „ale jeno na hodžintu. Nětko by wón rady kžěšfe małoho Abela wuhladał a z nim škowcžto porycžal a dofelž je jomu dochka njemóžne, sem pschicž, póška mje, zo bych hólczeca do kšóschtyrka pschijwedł — aj ty škódka dobrotu, sčto sym ja hnal!“

„Sčto? P. Sebald chce, zo by hólczec k njomu horje pschisčot? Ale to so njechodži. To njesmēm

domolicž. Tak dołho hacž knježstwo doma njeje, njesmēm ničtó pschěz proh! Dyrbisch čžatakč, doniž knjez abo knjeni domoj nje-pschidžetaj.“

„Ale lubšča, złota Šapla! Knježstwo je wěscže ke mšchach, a te njejsu do jědnacžich won, a P. Sebald dyrbi do džefacžich zasť precž. Sčto by sebi wysokodoštojny P. Sebald wo tebi myslil, hdy bych bjez hólca pschisčot?“

„Šaj wšchak, sčto by sebi myslil! Ale ja njesmēm. Boju so, knjez wuczěri mje z domu.“

„Šewak něščto! Knjez džěn nicžo nježhoni. Nětkle je k napół 9, do 11 abo k napół 12 wón domoj nje-pschidžje, a w 10 abo nanajpoz džisčho w k napół 11 hólczka zasť pschijwedu. Kžěšfe, lubšča Šapla, dži po hólca a scžini staromu P. Sebaldej to wjeselo!“

„Šaj, hdy bych wědžala, zo budžetaj prjedy knježich zasť tu.“

„Šapla, mój džěn so znajemoj; hólczec je w dobrych rukach, a njecham cži wjacj na woczi pschicž, jeli minutu škomdžimoj.“

„Tak w Božim mjenje — na tvoje zamožwjenje!“ A njerozomne holcžisťko zawoławischi małoho Abela rjekny jomu, zo by z tutym Róse kžěšfe horje do Kapucinskoho kšóschtra doběžal, hdžež P. Sebald na njoho čžaka, a khroble khwatał, zo by z časom zasť domoj pschisčot.“

Tak rucže hacž hólczec moje mjeno wuslyšča, a swjeczatkó z mojim podpismom wuhlada, běšche tež hnydom z wjeselosczu zwólniwy z Judaschom hič a swój wěšty wucžek wopuschcžicž. A tak bu mały Abel w samnym času, hdyž so w cyrkwjach hórke cžerpjenje našchoho Knjeza Šězusa Khrystusa abo passion a kak je našch Zbóžnik z hubicžku pscheradženy byl, swjatocžnje spěwasche, wot wopacžneho pschecžela nje-šnicžomnych pjenjež dla pschedaty a pscheradženy, běšche potajkim w tym tež swojomu bójštomu miščtrej podobny.

Tak pschijwedže žid swoje woporne jehnjatko hacž ke kžěžcy stareje proščerki. Praji tu: „Ach, tu bydli khuda khora žona, tej chcemoj kžěšfe mału jałmožnu dacž, a zawabi tak poškušneho hólczeca do cžmoweje kžěže. Tu wali so njejabcy na njoho, zawjaza jomu z rubiščkom hubu, tak zo njebožatko ani zwuka wot so dacž njemóžesche, a wuwjaza jomu rucj a nozj. Žonischcžo a stary hrěšchnik cžisnjeschtaj wbohe džěcžo do cžěmneje džěry w pincy. A wusměšchomasčtaj je hiščcže prajicy:

„Nazarenjan by jomu zawěsće na pomoc pschifchoł; ale tón džensa runje na křichžu wisa a njemóže tohodla pschifć.“ Z tajtimi směchami zaprasnychtaj za nim durje a wostajischtaj joho tam hacž do wječzora ležo.

W wooha dusčka, tak drje je za cny dolhi džen twojej młodej wutrobicžcy byko? Twój swjaty jandžel-pěston je cze wěsće tróschtomal a za bédženjo, kotrež na tebje cžafasche, posylnjal!

Mjez tym pocža starej Ğapli prawje cžěsno bycž. Ğižo džěchu susodža wote msche; ale Rose z hólczecom hifcže so nihdže njepokaza. Stónčnje pschifće tež knježstwo, małoho Abela pať njebě nihdže widžecž. Stara žónka pschifće, kaž pozdžifcho zhomich, hifcže samny džen ze strachom a z bojosću wo mysle. We swojej nuzy prócowasche so ze kžami wurycžecž, powědajo, zo je hólc dyrbjal mjez tym z wołnom kłóchnycž, hacž je wona w pincy a kuchinje za džěto měta. Dohladowať ji wěrjesche a pišasche to hnydom ł. P. rektorej a mojomu P. Guardianej.

4. Ğak bu mały Abel w swojej krewi křicženy.

Bo tym, zo tym posledni staw napisał, su hižo někotre dny so minyle a nječasche so mi nihdy prawje radžicž, to sčtož nětko pschifće, na papjeru zkožicž. Sym drje tež pschifće wjacu so rudžik a modlik, dnžli pišal.

Běšche dha cžichi pjatł wječzor pozdže, hdyž Rose na poť zmjerznjene džěcžo z džery wuczeže a je w cžmowej nočy do blizkocho židowskocho města a potom po najrunisćim pucžu do nanowocho domu wlecžesche.

Staromu Abelesej běchu z cžasom prajicž dali, zo je so Rosy nješkutł poradžik a wón a joho bratr, rabbi, wocžafawaschtaj džěcžo. Bo waschnju, kaž židža dny licža, běšche so sabbat hižo zapocžal. Žid běšche tohodla, zo by so pschecžiwio zatonjej njepšeschoł, hižo do cžasa na pódlanfkim blidku mzdu za pschecžiwio pschifotował, zo by ju Rose, hdyž hólca pschifće, jeno nutš tyknycž trjebał. We istwě wisasche zaswěcžena sabbatfka lampa a wóni stojachu hižo sčwarnu křwilu w swojich modlerskich rjemjenjach pod nej. Běchu pať drje zcžezła w tajkim postajenju, zo móhli Bohu spodobnu modlitwu dołonjecž. Pschetož jich wutroba běšche z hněwom a hidženjom pschepelnjena. Žona, kotrejž muž wjacu njewěrjesche, sedžesche cny cžas, z kotrohož běšche hólczec so zhubil, w komorcy zamknjena.

Tu křapasche so za křěžne durje, džowka zawoła: „Wóni du“. Hnydom pschifće tež wopravdže Rose hólczka do istwy, kotryž, hacž runje běšche we wutrobje tež na najhóršche pschifotowany, pať tola zazłobjenocho nana wuhladowfki z bojosću tschepotafche. Tola pať njepifny stary Abeles tu křwilu ani skowcžka ł swojomu synkej, křida hacž je hižo křicženy. Dofelž syn a pschecžiwio směcžeschtaj, zo nic, pokaza stary na pódlanfke blidko. Bjez komdženja bjezžobny Rose judašowsku mzdu pschelicži a do křpy suny a křwatajcy stupi so hifcže samny noc z Ğrahi. Wožej sprawnosći njeje cžefnył.

Hdyž běšche tón nětko ze istwy, praji rabbi ł swojomu bratrej: „Žohnowany budž Ğnjež, kiž je twoje džěcžo z močy Ğaraona a z putow Ğgyptfskich wumóžik, prjedy hacž kupiel hańby dosta. Nětko dyrbiš zabkudženu wowcłu z mifosću a dobrocžiwosću stablej Ğzraelfkomu zasy dobycž. Wščaf je tež Ğnjež najkřich wótcow tych, kiž za Molochom a pschifobami pohanow bježeli běchu, hnadnje pschifaj, hdyž so zasy ł njomu wrócžicu.“

„So wě, abo mēnifch dha, zo mi wjeselo cžini, swoju samny krew zahubicž?“ praji stary Abeles. „Čhe-li so Nazarenjana wotrjec a swojej wěrje swěrnny wostacž, wodam jomu joho nješkutł a horjo, kiž je mi sčedžiwcej nacžinif. Že-li pať tež hifcže nětkle swojeje hłowny wostanje, a ke křicžowanomu synkej cžěle so modlicž čhe, joho radšcho, tak wěrnó hacž je moja duscha žiwa, z tuthmaj swojijmaj rukomaj zadaju, hacž znjesu, zo je mjez gojimami!“

Pschi tych słowach rčesche bjezžobny ze złobami. Njewinowate džěcžo pať stojesche hifcže pscheco ze zwjazanymaj rukomaj kaž mały Ğzaaf, jeno zo běšche joho nan patriarchej Abrahamej jara mało podobny. To samo nana trochu hnu a wón praji: „Rozwjazajcže jomu rucy!“

„Měcže džaf, nano, a prošcu, wodajcže mi mjerzanjo, kiž sym wam nacžinif“, prošesche hólczec rucžcy stynnywschi a pozbėhnywschi.

„Wodacž? To haľe dyrbi zaslužene bycž a prjedy njefmēš mi nan rēfacž. Ğa, hólczę, sčto sy cžinif!“ zareji zasy z hněwom z nowa rozhorženy. „Njesny pscheběžal ł najhóršchim njepšecželam twojoho ludu? a sy moje sprawne mjeno pschecž cny swětom ł směcham scžinif, zo wšchitcy nade mnu z hłowu wija a džěcži sebi powědacž budža, sčto je Ğnjež w swojim hněwje pschecž tebje na mnje dopušcžik?“

Tu spóźna pękne dżeczno, jak mało sebi joho nan na to myśli, jomu wodacź a dżesche zrudnje: „Zo by wam tola miłoszćiwny Bóh woczi wotewrił. Wyschcze potom wolu Knjeza spóźnali a zo ja, zo bych jomu posłuschny był, dyrbiu wam njeposłuschny bycz.”

„Schto, chcesch mi njeposłuschny bycz a zważisch sebi tola, mje wo wodaczo proschcź?”

„Wodacze mi, hdyž spóźnajecze, kaž ja nětke spóźnawam, zo je Sėzus Nazarethski tón wot Mójzesa a profetow slubjeny Messias.”

Krucze ale pokornje wuprasi dżeczno tele słowa a swėdźesche tak za Khrysta Knjeza. Woda pať so, schtož bėšche so hižo s. arcy-martrarjei Schcžėpanej stało. Zafalli židža zapšchimnychu sebi wuschy, a stary Abelė rejesche z hłosom: „Wot koho sy tajke bohahanjenje slyšchał, hólczec? D, je wěste, Baalowi popja su joho zafuzłali. Ale chcu djabola bohahanjenja z njoho wuhnacź!” Wali so na pľaface dżeczno, zedre jomu drafcjiczku z cžela, zhradny kožany rjemjeń a pocza khribjecził njewinowatoho wuznawarja tak njesmilnje rozbiyecź, zo mohke so skaly zwihehcjicz a smilicz; nan pať njemėjesche smilnoscze. Sdyž skóncznje hjes dycha pschesta, ležesche mały Abel módry a krawwy rozbity žałoscžo na zemi.

Na to zawoła nan zasy: „Widzišch, kať so czi pónidze, jeli swojeje hłowy wostanjesch?! Njebudžesch mi hišcchcze pschecy pschacź?”

„Radšcho chcu wumrėcz, hać Bohu njeposłuschny bycz”, wotmołwi dżeczno.

Tu pschitorhny so staromu z nowa sczeťpnośc, wón rjekny: „Ty sy wuprajil, radšcho dyrbišch wumrėcz, hać Nazarenjanej pschisłuschecź!” Potom wobroczi so k rabbinej prajo: „Kať je Knjez, Bóh Izraela, pschcz hort swojoho wotrocza Mójzesa nam porucził? Njeje prajil: »Seli ma schto zafaktoho a njeporadzenoho syna, kiž njepošha na nanowy abo maczejny rozkaz a kiž posłuchacź njecha, byrnjež khostany byl: dha njech joho woznjetať a dowjedžetať k starschim mēsta a k sudnym wrotam a njech prajitaj: Tutón naju syn je zafakty a njeporadžený a zacywma naju napominanjam posłuchacź« — a kať dyrbi po Knjezowym słowje wusud njeposłuschnoho rėfacź? wupraj ty, kiž sy wuczeť w Izraelu!” wobroczi so z dybawym hłosom na rabbina.

A tón praji: „Kamjenjowacź dyrbi joho lud w mēscze, zo by wumrėł; tak wotkronicze žle z wascheje

srjedžizny a chly Izrael slyšch to a schcypotaj” — tak praji Knjez pschcz swojoho wotrocza Mójzesa w kniży Ele Heddebarim” (Rabbi mēnjesche 5. kniży Mójzeso- wu 22, 18—21.)

„Tak praji Knjez a ja praju: Amen — Knjezowe słowo wostań wėcznje! My chcemy je po móžnosći dopjelnicź. Zo by cze chly lud kamjenjował po zakonju, to su potleczi Nazarenjenje njemóžne scžinili, ale my chcemy Knjezowe słowo dopjelnicź, tak derje hać móžemy, a posledni krócz praszam so tebje: „Chcesch swojimaj starschimaj posłuchacź abo wumrėcz?” — Tak ryczesche njemdry. Hólczec pať pscheschche: „D nanko, njewoblatucze so tola z mojej krewju —”

„Ty njechašch?” zareji nan, „kať je czi w Mójzeso- wym zakonju wusud wotšudženy — schcženny njedyrbisch ženje bycz!”

„W mojej krewi z najmjenscha a mój Knjez Sėzus Khrystus pschizowznye wolu za skutk!”

„Zo bėchu poslednje słowa, kotrež je Abelowa macź w pódłanskej komorcy zamknjena wot swojoho synka slyšchała. Potom wustorkaschtať joho muzej ze jstwy, pschesunyšchtať kšėzne durje, pósłaschtať tež dżowfu k žonje do komory a pohrožeschtať jimaj ze smjerczu, jeli trjebaj hubu wocžinitej, a zamknyschtať zasy krucze komorne durje za nimaj.

„Zcyła njebu”, tak powėdasche mi hišcchcze wczera Abelowa njezbožowna macź sama, „drje nihtó naju wo pomoc wołanjo slyšchał, dofelž je komora zady w domje mjez kólnjemi sšhowana a je z njeje jeno na wulke pohrjebnišcžo widžecź. Bėch-li wšchať to surowe wėricź mohła, njebė mje ani bojoscź pscheb smjerczu wotdžeržala, tola z najmjenscha pošpytacź swojomu dżėczu pomhacź; tak pať myslach sebi, zo chcetať jenož z pschihotami k smjerczi hólczeca zatrašchicź.”

„Schlyschachmoj, kať po sšhodže horje na kuby teptašchtať a komorku wysche naju wotamknyschtať a zamknyschtať. Potom wuslyšchachmoj, zo so z hłosom zawoła, na to jeno žałosćenjo. „Knjeze Wožo, wonaj zatykujetať jomu hubu”, žałoscžesche dżowfa, „boju so, zo chcetať joho schwikacź, knjez bėšche tak surowje zazlobjeny, kaž hišcchcze ženje žanoho cžłowjeka widžala njejšym!” — Ale, sprawnny Wožo, njeslyšchachmoj kšchud kšefacź, ně, to bėšche — kšepanjo z hamorom — cyle wėcze kšepanjo z hamorom — a mjez tym podušcheny pľacź a žałoscź — zasy so z hamorom bje — a tak kšeczi a schtwórtly krócz! —”

„Schtó jeno mataj z hamorom bicz?“ prafcheshje so džowka. Tu na dobo pšchindžech do toho a zawoľach: „Božo Abrahamowy — wonaj joho kšchizujetaj!“ Z dobom počja najpriedy pomaľu, potom dale ruczišcho pšchez deflowany wjetč naju komorki krew kapacz. Džowka tam pošwěczi a rjekny: „„To je krew — czerwjena, czopla krew!““ — — — a hłós so ji zalehny.

Schtó je so dale stało, wjacj njewěm.

„Hdyž zasy ł sebi pšchindžech, bėšche bėly džen. Ležach na mojim ložu a mój muž stojeshje pšchede mnu. Zoho mjezwoczjo bėšche blėde kaž sežėna, joho pohladnjenjo njeměrne, kaž Rainowe. Młi ani do woczow njepohladnywšchi praji, zo je hólczec džensa w nočy wumrěl. Z wobidnoscju wotwobroczičich so wot njoho a rjeknyč: „„Mordarjo!““ Wón zarža na wšchěch stawach, zapšchimny mi z ľewicu hubu a dajo kłócžeshje mje z prawicu do zahłkow. W smjertnym strasche slubich jomu, zo šču mjelcjeć a bjezbóžnik mje puščezji. Wón kazasche mi stanyč a so žarowanſka zwoblefacz. Čzinjach wšchitko, šchtož chychsche. Wıdžach hólczeca; bėšchtaj joho wumytoj a dołhi kitel woblektaj, tón wobjewasche joho krawej nožcy a wulkej ruľawje kryjeschtej joho rucžcy. Do woczow bėšche taľ měrny a lubozny. Žakofčace žónſke pšchindžechu, tež sufodža a pšcheczjeljo pšchindžechu a žadyň njewoprascha so, kaľ je hólczec wumrěl, pšchetož wėdžachu wěrnošč a bojachu so mojojho mužaj. Łotka pšchihotomasche na starym pohrjebniščezju pod zelenym božom row; widžach joho z mojinimi wofnami rycž. Z wjecžora donjesechmy čžekło won. Mój njezbožowny muž bėšche drje sebi myšlił, zo sebi ničtó njezwaži, pšcheczjowo bohatomu Abeleſej ſłowczka piľnyč. Ale ſkowo Anjeza dyrbjeshje so wěrne wopofazacz: „„Krew twojojho bratra Abela — haj twojojho džěščaj Abela — woła łe mni wo wjecženjo!““

Taľ powėdawasche mi wczera maľoho Abelowa macz a ſym to napisaľ, taľ derje hacž móžu so na jeje ſłowa dopomnicž. Woprawdže je maľy Abel ze ſwojim bóžſkim miščtrom kšchizowany byl. Ža ſam ſym wóndano z fr. Kunibertom w domje Abeleſa na ľubi byl a ſym wulke krawe blaſi na zemi a tež na sežėnje klecžo a wofoschejo počžescžowaľ. Raľ paľ je so z kšchizowanjom na drobne měľo, njemóžach žbonicž. Mózemy sebi myšlič, kaľ je luba macžet Božaj ſwoje džěčžo z miľosčezju pšchizowaľ a ł ſwojomu Čynej do-

wjedľa, z kotrymž budže nětko knjezič wėli na wėľ Amen.

O njewinowaty ſ. martrarjo, prošč za naſ!

Łónle ſ. hólczec paľ je so doſtojnoščizil, w ſamſny nočy, w kotrejž wón czerpjeshje, so mi we ſnje žewicž Bėšche bėlu swėtku draſtu woblecženy, njewěm z kajtohč pľatu, a czerwjene rózicžki w rukomaj, krawasche m z nimi luboznje so poſmėwkujo a praji: „P. Sebaldo cžohodla seže na mni dwėlowaľ?“ na cžož bórž wotuczich. Tu dyrri časnik na Žalowskej chrcni druhu hobjinu po poľnočy. Wudrapach sebi potajki woczji, džiwach so nad ſpodžiwnyň džeczju, a pozbėžed so z borľa. Měſaczł swěčžeshje jaľnje, taľ zo móžach wulke piľmiki ſwojojho brewira derje ſpóznacz.

5. Štaľ so do Prahi wróczič a wšchitko na žjawn pšchindže.

Mjez tym pšchindže njedžela ‚Subilate‘ (šeczaj po jutrach), hdyž so seženjo čžita: »Šhwilku, a njebudžecz mje widžecz, a zasy kšhwilku, a budžeczje mje zasy widžecz.« Žan na 16. M hdyž wo tym popředawawšchi z kłėtki pšchindžech, pšchindže poſoľ z listom mojojho P. Guardiana, kiž mi zdžėli, zo mam so jutř zasy do Prahi wróczič, taľ zo Žalowscy burjaj mėnjachu zo ſym wo sebi ſamym přėdowaľ: »Šhwilku, a nje budžeczje mje widžecz.«

Žchja njemóžu rjec, zo je mi tutón list wulku žrudobu nacžinił, doľelž ſym za žiwjenjo radšcho pšch swojich bratrach w kłóšchtrje, hacž něhdže wonka žaj njeseny. Wžach tohodla nazajtra z časom nožy do rukom. Wjesny Šchoľta, z kotrymž so někotre ľėtko znaju, ſkicžeshje mi ſwój wozycžł, doľelž paľ bėšche krasny naľėtny džen, podžakowach so jomu a proščach; zo by radšcho po žnjach zapšchahnył, a nam nutř pšchiwježł, šchtož trašč chychli burjaj z lubosče ł Bohu našchomu kłóšchtyrku daricž. Z tym bė wón radu ſpokojom a ja puščezich so na pučž.

Šdyž taľle ſam a ſam pšchez pola a hona ľhodžu, njeshwatam, ale du z dobrej kšwilu a wobhladam sebi něščto a čžinju sebi wo tym ſwoje proťki, šchtož je mojej dušchi čžasto ľėpje hojiko, hacž doľhe rozaj pominanjo, kaž džėn by tež našch wótc ſ. Franciſkuš nad jednorej pólnej kwėtku so do lubosče Božej wšchón ponuril. Taľ daľoko wšchaf ze mnu njepšchindže.

Taľle we ſwojich myšľach pšchindžech ł měľtu, hdyž Numeticľka řeczka do Wóľtawy čžeczje a hdyž je pšche-

jězb. Tam trjehcich na to, kať so pšchewoznik z wobstarnym židom zadžerasche, kotrohož, njewěm cžohodla, pšchewjescz njechafche. Šaktowafchtaj kšětro kručze na so. Tu pšchiridže mi na myšle, zo mohł zwadže z tym tónc cžinicž, zo so sam pšchewjescz dam, pšchetož hacž na tym abo na tamnym brjozy do Praha dónbžech, móžach tola hišcěje pšched poľdnjom na Gradčanach bycz. Za pať nihdy na swěcže wustacz nje-móžu, hdyž cžłowjefaj djabolej wjeselo cžinitaj a so wadžitaj a hidžitaj. Pšchistupich potajfim a woprašchach so staroho Karloušcha, kotrohož derje znajach, hacž chce mje za „Zapfacž Bóh tón Kněz“ pšchewjescz. Běšche zwólniwý a hdyž běch do cžołnika stupiť, kwinych židej, zo by za mnu pšchichoť, a hacž runje so Karloušcheť na to mjerzafche, njezwěri sebi tola nicžo pšchecžiwu tomu rjec, jeno zo na tym wobstojesche, zo dyrbi žid płacžicž. „To so samo znaje“, wotmołwich, „a zo byšcěje tež wote mnje někaťki wužitł měť, chcú wam ze šcějenja rjanu historiju powědacž.“

Powědach jomu potajfim pšchirunanjo wo mišcěziwym Samaritanu, na cžož žid wězo lěpje kědžbowafche, hacž kšchescžan. A hdyž běchmy na tamnym brjozy, pšchitowafšchi so žid ke mni a džěchmoj hromadže do Praha. Pšchi tym dachmoj so do powědanja a prašchach so swojoho pšchewodžerja, kaťki „gšchěfi“ wón ma; wón wuzna runjež njerady, zo je tótku. Tótkowje su mjenujcy pola židow zacpěcži, haj hidženi. Škušchowach nětko, hacž je w minjenym cžasu wjele ludu w židowskim měšcže zemřěło, pšchetož njedawno běšche tam wulke mřěcžo. Wón wotmołwi, zo nic, za chty měšac su jenož jednu staru žónku a dwanacželětnoho hólčžeca pohrjebali.

„Kať rěšafche hólčžec!“ woprašchach so, dokelž mje jenajša staroba na nježbožownoho Abela dopomni.

„To móže wam wšcho jene bycz — jeno zo w Abrahamowym klinje wotpocžuje.“

„Zeli w Abrahamowym klinje wotpocžuje, njebudže mi to wšcho jene, ale mje jara zwjefeli. Zcyła znaju toho a tamnoho židowskoho hólčžka tejele staroby.“

„Nó, běšche to džěcžo bohatoho Abelasa —“

„Bohatoho Abela Abelafowe džěcžo?“ wuwoláčš stjojo wostawšchi.

„Haj, bohatoho Abela Abelasa džěcžo — šcže dha je wy znať?“

„A wěšcže wy, zo je hólčžec kšchescžan bycz chychť?“

„Štyšchach wo tym — wón pať je to wobželnošcžik a so k nanej domoj wrócžik.“

„Šcžini wón to z dobrej wolu?“

„Nó, šcžtó mohł joho k tomu muzowaczž?“

„A je nětko morwy a wumřěť, mēnju naturšfeje šmjercže wumřěť?“

„Nó, kať mohł hewať wumřěcž? Starý bohaty Abelasa tola swoje jenicžke džěcžo njezarazy!“

Tótku wupraji poslednje šłowa trochu njewěšcže. Wuwoprašchowach so joho kať pšchipoľdnica přěti a po dolhošcži, njemóžach pať z njoho nicžo dale wučydzicž. Potom powědach jomu wšchitko, šcžtož wo džěšcžu wědžach a tež mój džiwny šón. Zdafche so, zo joho to jara jima a snano běšche hišcěje samšnu hodžinu so wuznať, ale pšchiridže cžrjóda ludži namať napschecžo. Tuž wotmjelšny a winy so kšěťse na póblanšku šcžěžku.

„P. Sebaldo, cžohodla šcže na mni dwělowať? Tole prašchenjo njechafche mi po tajkej njenadžitej powěšcži wo šmjercži luboho hólčžeca z myšlow, a hižo běch, šcžtož mje nastupa, kručze wo martraťškej šmjercži maľoho Abela pšchewědcženy.“

Do našchoho kšóšchtyrka na Gradčanach pšchifšchěbšchi, džěch wostajšchi wšchoho k mojomu P. Guardianej. Tón wobjima mje z wulkej lubošcžu, požohnowa mje a prašchěšche so mje starošcžiwje, kať je so mi wjedšo. Powědach jomu wšchitko, a wón kšwalesche Boha, zo je wón so dostojnošcžik, pšchěz mnje, swojoho nješkodnoho škušobnika, něšcžto maľo za swoju cžesčž w Roztoškej a Zalowškej wofadže štuťkowacz.

Potom pšchiridžechmoj do rycži wo maľym Abelu a powědach jomu šwój šón a rozmołwu ze židowskim tótku. P. Honorij pať njechafche wo tym wjele štyšchecž, haj, šforo hněwny rjefny: „P. Sebaldo, dajcže sebi to nětko bycz z tym wotběžanym židacžkom! Šcžtož šón nastupa, mam to za próždne nóčne džěcžo, kotrež budž z wascheje hušteje krewje abo tež z lešcže djabola wuňdže. Šcžtož pať wasche rozrycžowanjo ze židowskim tótku nastupa, njecha so mi prawje špodobacz, zo z tajkim ludom, kiž je pola samych židow zacpěty, na zjawnej drozy pšchecželnje hromadže kšobžicže a nadžijam so w tym nastupanju pšchichodnje wot was trochu lěpšchoho!“

Tať mje wotby a móžach swoju wěru do martraťškej šmjercže maľoho Abela dale na pšchědan nješcž, ale wotmyšlich sebi, ju nikomu wjacý nješpšcheradžicž,

dokleż łóschta njemějach, so za to wufsmjecz bacz. Buch pať tomu pschedewzaczu hižo w bliźschej hodźinje njewmėrny, swoju wutrobu staromu fr. Kunibertej wotewriwšchi, a tale sprawna duscha wėrjesche mi a praji, zo wot nėtki w swojich paczerjach hólczeca ł wójsku ł. martrarjow pschiliczi.

A pschi tym drje bėsche teź wostało, mjenujcy, zo bychmój wój samoj dwaj jomu tule cześcz wopozazowałoj. Ale Bóh postara so za to, zo by hordoscz joho słuźobnika po chłej Brazu a po wschėch Czechach znata była.

Wjeczor pozdže hiśchcze samsny džen zawoła mje fr. Kunibert do wrótnicy; zo je tam žid, z kotrymž bėch so dženfa rano pola Roztoka pschez Woltawu pschewjezł.

Woprawdže, tu stojesche staru tótki a hladžesche sebi nėkajki spłóschimwy swoju radnu schėdžimwu brodu! Wofaschlowawšchi zanjesje potom: „Mam nėśchto na wutrobje, jeli mi, luby knjeze, zakit a wuczeł slubicze, wam wschitko powėm.“ Mózach sebi myślicz, schto budže, slubich jomu, zo, schtož na mni budže, smė so na mnje spuszczeć. Na to wuwjeze po nėczim, tak žno staroho Abelesa lėta dolho znaje a je mjele wot joho surowoscje a skuposcje czerpjecz mėł a kať je młody Abeles wot makoscje dochła hinaschi był. „Psched lėtom bėch khory a ležaty, a mały Abel khodžesche wschėdnje ke mnje, pschinjesje mi pať jabłuczko pať hewat nėśchto, schtož bėsche sebi wot huby wotortyhnył. To wobcežeji mi dženfa rano, hdyž mi wasch són pomėdaschcze, jara moju wutrobu. Sym so na to w susodstwie napraschował, schto sebi ludžo wo smjerczi hólczeca myśla a namatach, zo su wschitcy jenajshoho mėnjenja, zo wón mjenujcy njese naturšesje smjercze wumrėł, zo pať z bojoscju psched starym Abelesom sebi niśhtó wo tym rycjecz njewėri. Wėm chle wėścze, zo su hólczka psched nėhdže schtyri njedželemi z lescju do nanowoho domu pschimjedli, tam su joho schwitali, ale hólczk wosta pschi swojim wotmyślenju, tuž su joho najšterje schizowali. Sedyn wój znaty mjenujcy, kiž pschpadnje tu nóc nimo Abelesowoho domu džėśche, wuśhyscha, zo so tam wólse zawoła, a z hamorom bije, a nazajtra rano buch ł Abelesej powołany, a dostach porucznoscz, chwatajcy za hólczka row wurycz.“

Tak powėdasche tótki. Za jomu po możnosczji pschiryczowach, kať je njebohomu hólczkej dołžny,

bjes bojoscze psched sudnistwami swoje swėdczenjo dawacz. Wo tym pať njechasche nicžo śhyschecz a haťle po dolhim wobaranju naryczach joho, zo by naleźnoscz teź P. Guardianej pschednjėsł.

Fr. Kunibert dostoczi po njoho; P. Guardian da sebi wschitko na najdrobnische wot staroho žida powėdacz, teź spytowasche joho wschelato so praschejo, pschetož njewėrjesche jomu runje jara. Stóncznje wotmjelny P. Honorij dobru khwilku, wza kedźbnje nėkotre przy, mjerczejsche tyżku mjėz porstami a zarycza: „Hacž je wascha stawizna wėrna abo nic, hodži so jara łóhcy wusłėdžicž. Za wozjewju wėc wyschnoscz, woni wotewrja row młodoho Abela, a jeli wón woprawdže wot nana zaraženy, abo kať myślicze, sámo schizowany był, dyrbi so to na bkuznach hiśchcze spóznacž hodžecž.“

Tomu pschihłosowach dospoľnje. Tótcy śkiczi P. Guardian na khwilu wuczeł w kłóschtrje a lubi jomu, zo chce za joho zastaranjo w jenyum druhim mėsce so sobu staracz, jeli so wschitko po joho wuprajenju zmėje. Snydom bu jomu įstwicžta za cuzych pschipokazana; tola pať fr. Kunibertej pschporuczene, zo by žida z woczow njepuschczikł. Sdyž teź my Rapucinowje pjenje nimamy, khowamy tola w naschej kapałcy nimo druhich drohich chrtwinškich sudobjow ślawnu monštrancu Santa casa ze 6666 diamantami, a P. Guardian njewėrjesche tomu ptaczkej tola cyle.

Potom kazasche mi wój pschedstajeny, joho hnydom pschewodžecž. Kať wón mjenujcy wot wschoho zapoczatka cyłu wėc z małym Abelom na swoje a Rapucinow zamołwjenje samo mēc njechasche, tak mėscesche wón teź nėtko za dobre, pschede wschėm rektora Jezuitow za joho mėnjenje a radu so wopraschecž. Cziśnychmój tohodla chwatajcy zwjerschnik na so a snowachmój ł ł. Klemencej.

Munjež drje bėsche hižo khėtro pozdže a fr. wrótnik czornje hladasche, pschimėdže tola P. rektor bjes komby do allofutorija, kať swoju wrótnicu mjenuja, a posłuchasche kedźbnje na naju spodźimnu baju, z cžohož so jomu nėžtožkuli nic jara ł wėrje podobne, tola pať nic njemóžne zdasche. Potom woprascha so, hacž smój wo tym hižo hdyje schto powėdałoj, tak zo mohło wukłesłane bycz, a dokleż dyrhjach wuznacž, zo nimo naj teź hiśchcze fr. Kunibert wo tym wė, mėscesche wón za najšprawnišche, hiśchcze samsny wjeczor tu wėc duchownej wyschnosczji pschepodacz. Tak dojėdže

P. rektor wostajšchi wšchoho z P. Guardianom te knjezej archybiskopej. Za pať khwatach domoj, zo bych fr. Kuniberte ja wšchém druhim tu khwilu mjelcžecž kručže pšchikazať. Potom cžatach pšchi wrótkach, hdy so P. Guardian wróci. Hagle pozdže w nočy pšchińdže, njespokoji pať na žane wašchnjo moju wčžipnošč, ale kazašche mi lehnyčž hiečž, zo nazajtra wšchitko zhonju.

Dyrbjach so potajškim scžerpicž. Archybiskop pať běšche, kaž pozdžičho zhonich, tej dwaj pšcheczelnje pšchijať a běšche wo dživnym podawku slyšchawšchi z nimaj z dobom w swojim saufsnyh wozu ł mječzanoscže, hrabi Thurn, doječ, zo by swětnu móc na pomoc wołať. Hdyž bě tam nětk cyła stórzba pšchednjesea a pšchewuradžena, wobzamknyšchtaj archybiskop a mječzanosta jenohłósnje, zo čcetaj ze zajecžom podhľadnych žłósnikow hacž do ranja cžatačž, mjez tym pať mječžanšte wrota, wosebje židowskoho města kručže wobstražicž dacž. Hdyž džen žaswita, dyrbi potom džěl straže ł domej staroho Abeleša a rabbina hiečž, druhi džěl hólčžecomy row wotewricž, mjez tym zo ma chly regiment židowške město wobstupicž.

Wšchitko to bu jara tajnje a mudrje zawjedžene, a so tež dospoknje radži. Žedma běch z rańšchich, jaťo straž ł našchomu kłóšchtrej pšchińdže, a mój z tótku rozkaz dostachmoj, ju ł rowej mlodocho Abela dowjezcž. Nunje hdyž do židowskoho města zacžehnjechmy, zetfachmy tamnu kompagniju, staroho Abeleša bratra, joho žonu a džowku w srjedža. Wjedžechu jich do mječžanskoho jaštwa. Na hasach běšche so bojaznje ludu zběžalo. Dofelž tu žida a kapucina z někotrymi sudnistimi zastojnikami, z wobronjonymi wojakami wobdatych, hiečž widžachu, mēnjachu, zo khudocho hrěšchnika na schibjenicu wjedu a pšchitowaršchichu so nam z cžyrjodami. Tak pšchińdžechmy, pšchewodženi wot wjele stow ludži, na wulke pohrjebnišchecžo pšchi starej nowej schuli. Pod božowym keřtom mjez starymi rownymi kamjenjemi namakachmy nowy rowcžł. Wojeřski wyschť da jón swojim wojakam wobstupicž a z dobom zapocža tótko na porucžnosčž rycž.

Mly nětko stojachmy, kaž móžesh sebi myšlicž, z najwjětškej ledžbnoscžu pódla, pšchetož hnydom dyrbjeshche so pokazacž, hacž trašč je naš stary tótko za błažna poměl. Někotři zawjazowachu sebi tež z rubišchkom nós, dofelž po židowym swědcženju

cžětko, nic kaž njeboho Bazara šchtwórty džen, ale hižo šchtwórty tydžen w rowje ležeshche. A, ty kłótko dobrotu, to wšchať njebě trjeba a wotewzachu woni swoje rubišchka bóržy, hdyž na dobo jara lubožna, spodžiwna wón z rowa džěšche. Nětko staji žid kopacž w stromu a wothraba poslednju pjeršchčž z ruky, pšchetož běšche ł morwomu doščol a hižo so z blakami pšat pokazowashche, z kotrymž běchu joho město kaščcža wozdželi. Tótko proščeshche nětko zastojnikow, zo bychu jomu pomhali cžětko wuzběhnyčž, a dofelž so tym njechashche, pšchistupich ja a wuzběhnych z nim swojoho maľoho pšcheczela z rowa. Wotštronichmoj zwjeršchne pšachty, kotrejž běchu z wložnej pjeršchcžu womazane. Za sam poklasknych so a wotewzach pótny rub, z kotrymž běchu po židowškim wašchnju woblicžo hólčžka zawozdželi. Tu wšchitcy, kiž wokoło stojachu, z hłosom zawoľachu, so spodžiwajo, pšchetož to njebě wohibžene mjezwoczžo cžěka, ale woblicžo lóhcy a lubje dřemacoho. Hdyž jomu cžorne ľudjerje z cžištoho cžokta položich, mēnjach, zo dyrbitej so wócžcy wotewricž a zo z kłódbeneje cžerwjeneje hubki praščenjo slyšču: »P. Sebald, cžohodla scže nade mnu dwělowať?«

Njeběch zcyła jenicžki, kiž z radošču zaplakať. A hdyž hagle běchu něotre druge wobalenja wotwite, ł cžomuz so nětko nic jeno sudnišcy zastojnicy, ale pšchitomni sudnicy, haj tež wyschť kłóczachu a na rukomaj a nóżkomaj cžerštwu cžerwjenu kreiv pšchcz pšat piščcžecž widžachmy a hagle, hdyž běšche jena rucžka cyła naha, a so surowa bkužna hozdža pokazo, z kotreječ kreiv cžecžeshche: dha pocžachu koło wokoło woľacž a žaľošcžicž, hitacž a pšakacž, kaž swoje žiwe dny ničžo podobnocho slyšchať njeřšym. Haj so cžišchcžacy lud bě naš ze samymi knježimi ze sudnistwa šforo zatłóčžil a do rowcžka zcžišchcžož, jeli wojacy ze swojimi pikami tomu zadžewali njeběchu.

Tež stary tótko poklaskny so wšchón pšchekhwapjeny pšchi njebohim, bijeshche so na wutrobu a wuznawashche wótko, zo dyrbi tón, za kotrohož je hólčžec wumrěl, zawěrnno wěrnny meřšias byčž.

Hdyž běšche přenja zahorjenoscž so trochu zlehnyła, wuradžichu sudni knježa, zo ma so hólčžec na khwilku do swojoho blizkoho wótknocho domu donješč. Potom khwatachu straž zawostajiwšchi ł hrodej ł archybiskopa.

Rowěšč wo podawku pať běšche tam hižo přjedy nich. Namakachu tohodla pšchi najhnadniščim knježu nic jeno wjele ł kanonikow a kapitularrow, ale tež

mješczanostu z mnogimi mješczanskimi radžiczelemi. Wschitcy wobzamknychu nětko jenohłósnje, zo ma so jako doszczinjenje za wobendženy njeslutk a k powšchitkownomu natwarjenju spodžiwne wobkhowane czětko w swjatocznym wobkhadže pschenjesč a na khowilu w radnicy wustajicž. Sčtož so potom bórzy po cyłej Brazzy z bubnowanjom znate scžini. A tónle wobkhad je so tež popoždnu z wulkej pychu a krasu wuwjedł, kaž čcu to skónc teje wěrnej stawizny lubomu małomu Abelej k czesczi hščcže napisacž.

Gnydom po wobjedže dachn zwony s. Wita, kotrymž wschitke cyrkwe a wěže wotmołwjachu, znamjo, zo je k. arcybiskop ze swojim kapitlom dom wopuščicžik. Za bčch mjez tym pschi wotemrčnym w Abelesowym domje z hščcže druhimi duchownymi, kofij bčchu so tu doložnja zeschli, spěwak. Nětko stupichmy k wotnej a widžachmy hježkóncžny procession po dothej haſy so wicž, potom drobne hólczata a hólczatka ze swojimi wučerjemi, na to wučomcy gymnazijow, za nimi studentowje wysofich škulow a tež cyłe corpus doctum a pedellowje. Sim scžehowasche w dołhich ryntach spěwajo a so modlo duchownstwo, najprjedy kapucnowje, sam stary fr. Kilian, kiž je wbohi slepy a dyrbi so wodžicž dacž, nije sebi tóntrócž wzacž dał, posledni raz w swojim žiwjenju Božu martru prjedy njesč. Za kłóschtyrskim duchownstwom krocžesche swětne duchownstwo a naposledku za domkapitlom arcybiskop sam. Runje psched nim njesechu wosym zemjanskich młodžencow z czerwjonym somotom wobczehnjeny kasčcž za młoduschtoho martrarja. Najhnadnischomu knjezej scžehowachu mješczanosta, mješczanscy radžiczelowje, zemjansko, rjemjeskniſte towarštwja ze swojimi khorowjemi.

Knjez arcybiskop k domej doschedschi zastupi z mješczanostu, radžiczelemi a kapitlom, druhich duchownych czščcžesche so za nimi, sčtož mješesche tam ruma. Čdyž nětko najdosťojniſchi knjez bkuznje na nóżkomaj a na rucžkomaj luboznje tu ležacoho hólczka wuhlada, njemóžesche so žana duſcha wjacj sylzow wobrucž, a knjez wokoſchi s. rany.

Ma to woprašča so biskop, hacž traſch sebi žadny z duchownych wěri wo martrarštwje zbóžnoho hólczeca někotre zahorjace słowa k zhromadženomu ludej porycžecž, na cžož ja, wopomniwoſchi, zo drje lohcy ničto drugi telko wo wěcy njewě, najdosťojniſchomu knjezej k nohomaj padžech a proſchach, žy bych to z joho

žohnowanjom a Božej huadu cžinicž směk. Tak dha sym potom skoro cyłu hodžinu z wotnom won k ludej rycžak, sčtož mi swjaty Duch na jazyl kładžesche, a njebčesche cžěžto pschi tajlich wobštojenjach bohathych a khowdych nic jeno k sylzam, ale tež k počucja a k polěpschenju pohnučž. Njejsym pał blazyn, zo bych to wustojnosčzi mojeje rycže pschipisował, hdyž tola sčtyri rany hólczeca wjele mócnischo předomachu hacž najlěpschi předať kšesčczanstwa.

Bo tym pschenjeschym rjekowstoho hólczeca do radnicy, zo bychu wschitcy Brazenjo pschiležnosčž měli, sebi spodžiwne cžěžto wobhladačž. Sčtyri njebžele pospochi wosta tam w najwjetschej pyſche wustajene, doniž k. arcybiskop za dobre njespóžna, spodžiwnomu cželej wotpocžinť popschecž. Tak bu wone zasy znowa zemi pschepodate. Za pał wotmyſlich sebi pschi joho pohrjebje, zo čcu bėdženjo a dobycžo małoho pschecžela z mojimi njelepymi słowami napisacž, sčtož sym nětko z hnadu Božej zbožownje dokonjał.

Zwostanje jeno hščcže, zo z krotka na dónt joho njezbožowneje swójby spomnju. Džowka a macž, kotrejž džěn bčsčtej wobje na hólczkovej smjerczi njewinowatej, wuznaſchtej hnydom wschitko a proſcheschtej wo hnadu s. kščcženicy, dofelž nětko wjacj wěrnosčž nascheje s. wěry pschepóžnacž njemóžeschtej. Nětko stej w kłóschtrje s. Madleny a pschihotujetej so na s. sakrament. Nic tał džesche so staromu Abelesej. Čdyž bčsche tón swojoho zložniſtwa pschepokazany, zo je wjacj přecž njemóžesche, so hjezzbóžny mordat zadwělowanju poda a howrjesche pjecža tał, zo sebi myſlu, zo je žty duch do staroho hrěschnika zajěl. Tajki wumrě Abeles smjercž Žudaſcha Škariota. Nazajtra namačachu joho za železnu lěhcu jaſtwa wobwjelnjenoſho. Rabbi wuzna wschitko a bu wot wysofcho sudniſtwa zafudženy k smjerczi na koleſu; tola ma wobhnadženy byčž, tał zo smě z mjecžom scžaty byčž, jeli so nakaža a s. kščcženicu požada. Tole a wšchón duchowny tróſcht pał wón wotpokaza. Buchn jomu potajkim stawy žlamane a wón na kolo zwity. Ma nim bčsche živy hacž na tšeczi dženi. Nětko wopokaza młody martrat móc swojeje zastupneje próſtwy pola Boža, zo swojomu kščižowarjej hnadu počuty wuproſy. Čdyž tehdom rano so kolej bližach, proſcheschče mje hrěschnik na dobo wo hnadu s. kščcženicy, kotruž jomu tež khowatajcy wudželich. Bórzy po tym wumrě. R. I. P.

Ty pať, luby njeminowaty martrarjo, prošč ſa wbohoſo P. Sebalda a rjeńń ſwojej hnadypoknej maczeri w njebhjeſach, zo ſym tele rynczki ł jeje czeſczi napifał, zo by teſz mi węcźnu kónu wuproſyła. Amen.

* * *

Tele powědańczo je zeſtajane po dopifačy liſta, kiſz ſo w knihowni w Stonghurſt w Zendźeſtkej khowa, a kotryſz liſt je Zendźelczan piſał, kiſz je w czaſu, hdyſz je ſo podawł ſtał, w Brazylji w jezuiſkim kolegiuju pſchěbywał a małoho Abela ſam widžał. Toho powěſcſz zaſtaſzi ſebi tohodla wſchru wěru. A tutej węczy pſchidachmy jeno zwonkowne wudebjenjo.

„Štoſz ſo myſle ženicz ma . . .“

S. Wornat.

Pětr Rymzał a joho mandźeſtka Marſcha mjeſeſchtaj pſchiſtojnu kſhěſtku, derje wutwarjenu a pódla 3 kórcy role z rjanej zahrodu a łuczku. Tak mójſeſchtaj krunow męcſz. Pětr kłodźeſche zbytny czaſ na dźeło. Wěſchtaj pſchězjene a ſtrowaj. Zeju mandźeſtowo ſohnowaſche Wóh z dwěmaj dźeſczomaj, přeni běſche ſynł, kotromuſz Surł rekaſchtaj a mlódscha dźowczička rekaſche Marja. Strowaj a czerſtwaj wotroſeſchtaj. Wěſche woſebje Zank jeju wjeſelo, běſche rjane mudre dźečzo, ſpěwaſche hiſzo 3 lěta ſtary wótczenaſch. Macz bjerjeſche joho z czaſom ſobu ke mſchi, rozwučowaſche joho wo domje Woſim a wo woporje Woſeje mſchě. Powědaſche jomu, kať tam luby Žezus bydlı. Zank bjerjeſche wučzbu ł ſebi a zadźerčowaſche ſo woprawdže w domje Woſim jara pſchiſtojnje, tať zo nekotražkuli macz ſwoje dźečzo napominaſche, zo dyrbi ſo zadźerčecz kať Rymzałec Surł.

Šchěſcſz lět ſtaroho pſchiwjedže joho macz ł. wučerzej do ſhule, poručeji jomu ſwojoho ſynka prawje naleſznje: „Naſch Surł je doma jara poſluſchny byl, a ſo wſchudžom pſchiſtojnje zadźerčał, myſlu ſebi, zo to teſz w ſhuli budže.“ A woprawdže wuknjeſche Surł derje, tať zo běſche kónč lěta přeni pſchi jutrownym pruhowanju, běſche macz pódla, dokeť dyrbjeſche nan na dźełe bycz. A wutroba ſo ji ſmějſche, hdyſz jeje Surł wſcho łepje wědźeſche, dyſli druzy. Hdyſz Pětr z dźeła pſchidchědſchi durje wotewri, bě jeje přenje ſłowo: „Luby Pětrje, ſy ſebi wulku ſchłodu ſczinił, zo njeiſy, kať czi radžach, na pruhowanju byl. Naſch Surł móže wſchitko jara derje, wjele łepje hačz druzy, byli jeno ſtyſchał, kať mi joho ł. wučerč khowaleſche.“ Šnjez farať ſo ke mni ſtupiwſchi praji, zo, hdyſz budže trochu wjetſchi, joho za miniſtranta

pſchiwozmjje. Tak dokonja Surij khowalobnje ſwój cyły ſchulſki czaſ. Po poſlednim pruhowanju w ſhuli, hdyſz běſche na wſchitke praſchenje wuběrnje wotmołwał, dźeſche ł. farať ł pſchitomnomu nanej: „Njechaſch hólcej ſchtudowacz dacz? myſlu ſebi, zo by derje wobſtał, a wulke a waſzne winowatoſcže měſchnika derje zaſtarał, ma dobre dary a pěkne zadźerzenjo. Pětr wotmołwi: „Njeiſym za to, by to wulka ſtarocſz za mnje była, nimam wjac hačz jenooho ſyna, a tomu hču kſhěſtku dacz.“ Šnjez farať napschecziwi: „Dyrbjał tola powołańjo a naſhilnoſcſz dźeſcza pſchepytacz.“ Pětr wotmołwi: „Šym to czińil. Surij haťo pěkne dźečzo mi do wole da, ł cžomu hču joho poſtajičz. Surij je duſchny a boha-bojazny a dopjelni we wſchědnym žiwenju teſz ſwoje winowatoſcže“. Farať tohodla ničzo wjac njepraji.

Dokeť doma dźeła njebě, myſleſchtaj nan a macz na to, joho na ſlužbu dacz. A zeſchitkowa ſo, zo žno bě Surij nazajtra krunaw. Na ſlužbje běſche pilny a dźeławy, a hładaſche na to, kať by hoſpodarjomu wolu ſtajnje dopjelnił. Teſz njetrjebaſche Surja ničto ł paczerjam a ke mſchi honicz. Hoſpodať běſche z nim jara ſpokojom a praſeſche cžasto ł nanej: „Dwoj Surij je duſchny cžłowjeł, mam joho jara rady, ſchłoda, zo bórzy na měru pónđže, wón je derje zroſczeny a ſylny muſz, budže wojał a potom joho bohuſel pſchidabžu, hdyſz pať wojałom wuſluži, mi joho zaſy daſch?“

A woprawdže, hdyſz bě Surij z druhi mi na měrje pobyl, pſchidndže wječzor domoj. Wjeſote ſpěwanjo wozjewi wjeſtjanam, zo rekrutowje domoj du. „Kať jo tola naſch Surij woteſchor“, praji Marſcha, „ſym jara wczipna a boju ſo, zo je wojał“. Z tymi ſłowami bėzeſche do wſy a hładaſche, hačz njeby wot nazdala z cžrjódy ſwojoho Surja ſpóznała. Toho ſpóznowſchł, wuſhlada na kłobucy zelenu hałſku a dźeſche zrudna domoj a praji ze ſylzoytymaj woczomaj: „Luby Pětrje, naſch Surij je wojał, ſym widžała, zo ma zelenu hałſku na kłobucy.“ „Šym ſebi dawno myſlił, zo hinať njebudže, wſchať ſym ja teſz wojał byl, a ſchto jo mi ſchłodžało? By czi lubiſcho było, hdy by nekajſcho horbaczka abo hewať braſchniwe dźečzo męła? Móžu czi prajičz, zo ſo wjeſelu, zo budže wojał, wón ſwět a ludzi zeznaje a nekotrežkuli róſki, kotrež hiſchcže ma, ſo wotſtronja.“ Marſcha, kotraž na ſłowo ſwojoho muſza wjele dawaleſche, ſpokoji ſo a pſchihotowa hiſzo neť neſchtožkuli, ſchtož hcyſche jomu ſobu dacz. Po nečzim pſchidbliſzi ſo teſz czaſ, zo dyrbjeſche Surij wótcowſki dom

wopusććeć. Wuhotowany ze wsćhem trěbnym, jako z drěmjeshćom sćhatom, butry a t. r. stojeshće tu rjaneje postawy kaž dub. Nan wobhladowashće sebi joho z radośću.

Macź khowashće wuplakane wobliczo do rubishćka. Nan napominashće joho: „Wostań tajki, kaž sy dotal był, zo bydy wjeselo dožiwić.“ Macź běshće sebi wjele wumyslita, sćhto dće jomu wsćho napowědacź, zo njeby ženje na Boha zabyl, kať dyrbi paczerje spěwacź, Woże sćuźby wopytowacź, psćhi strachach a psćhileźnosćach ł hrěshćej so ł Bohu wołacź a ł. Mariji porucźecź, ł. jandzela pěstona a mjena patrona proshćy. Zola hdyž čas dzelenja psćhińdźe, ju bolosćy psćhewiny, słowo wjazny, a sćhtoź rjekny, bě jeno: „Synko, njezapomń Boha, swojeje wěry a wucźbow swojeje maczerje!“ Wsćhitkim so sylzy po licach kulachu a Surij poda nanej a maczeri ruku, kaž běshće so prjedy muził, tak zraženy něłł woteńdźe. Doniź běshće domjacy statof widźecź, wohladowashće so za nim.

Wojerśke wuknjenje njezdashće so Surjej czeźke, za wědomostne mješeshće darow, za czeźke mocy dosć. Z cyła běshće porjad w Rymzafec domje nawuknył. Sćhtoź běshće jomu woprědka jara wobczějne, běshće, zo njewědźeshće, kať by sebi zawjedł, zo by wsćhědnje paczerje njezakomdzil. Wokoło so njewidźeshće nikoho spěwacź. Sdyž přenje njezdzele psćhińdźe, a zwoy ke mśhi wołachu, ach, kať hłódnny běshće joho duch za Wożej sćuźbu a Wožim słowom. Kať rady bě so kemsćerjam psćhi zamknył, ale w cyłym mješće njeběshće žaneje katholickeje cyrkwoje. Ženo katholicke Woże sćuźby wotněwachu so w nekajkej istwě dwójcy za lěto. Surij stozeshće tajku duchownu nuzu swojimai staršćimaj w swojich listach, kotrej běchu psćhocy kšetro wobšćerne a serbski pišane. Domuknywshći dosta dowolnosć na 2 dnjej swojich wopytacź. Njewuprajnje wjesoły wopusćći město a jědźeshće cyku nóc, zo by jeno sferje a lěpje domoj psćhišćoť. Doma wopyta Rymzafec a wsćhitkich znatych a dosta ł. sakramenty, psćhi cźimź so tak pobožny wopozaza, zo Marsćha nanej praji: „Bohu džak, našć Surij so njeje psćhi wojakach skazył, wón je hišćeće tónsamy, kiž prjedy.

A wojakam so zasy wróćiwshći, bu swojeje wusćhilenosće dla skoro z podmysćkom. Druhe lěto hišćeće tež swojimai staršćimaj pilnje pišashće, ale króťshće listy. Macź bě rady widźala, zo by zasy dom wopytał, ale Surij so zamoťweshće, zo nima kšwile. Nadobo dostashćej

staršćej zasy list, ale tón króćz němski. Zola pať dostashćaj z nim tróšťtmu nadźiju, zo Surij skoro domoj psćhińdźe, a zo budźe potom wo waźnych naleźnosćach psćhišćoda dla so rozmoťwecź, zo njemóže z listom wsćhitko rozestajecź.

„Wjeselu so, ale trochu so tež boju, kaťke to waźne naleźnosće budźa“, rjekny nan. Někotre njezdzele so minychu. Pětr a Marja swoje wsćhědne winowatosće dopjelnišćtaj, maczeri pať słowo „waźne naleźnosće“ wjaczy z hłowy njechashće. Na dobo, hdyž wjeczerjachu, poš zasćećowka, macź přenja z woknom pohlada a zamohladawshći swětky helm, zawoła: „Surij dźe“ a prjedy haćz so nan psćhi woknje wobroczi, wotewridhu so durje. Wsćhitcy poloźichu łzicu a wołachu z jenoho: „Witaj Surjo“. Surij poda zrukajcātu ruku. „Syn ł dele!“ dzěshće macź, „budu czi něšćto wjeczerje psćhihotowacź“. Surij so mjez tym z nanom rozmoťweshće, němc pať czeppeshće jomu kšetro jara na hubu. Za kšwilu psćhinjese macź wjeczer a Surij poš. Potom zesyhadhu so wsćhitcy hromadze a macź dzěshće: „Něłł dćemy sebi trochu popowědacź“, a ł Surjej, „ty nam rjeknjeshć, sćhtoź maśch na wutrobje“. Macź a nan jomu powědashćej, kať stej so prócowaloj a staraťoj, zo by potom wsćhitko w dobrych wobšćojenjach bylo, hdyž Surij wot wojakow domoj psćhińdźe a kšěźku psćhewozmjje. „Pšćhetoz“ praji nan, „njecha wjaczy tať hićz a budźe skoro nuzne, zo młódsće mocy tu zastajeja, zo by wsćhitko w rjedze wostaťo, ja wustawam a macź je dale skabshća. Ty sy dzělacź nawuknył a psćhi wojakach kraj a ludzi jeznať a budźeshć sebi něłł wustojnišćo dom zarjadowacź móc.“ Pšćhi tutych rozestajenjach Surja zyma a czopłota poběhowashće, dokełž mješeshće cyle hinašće wotpohladanja, a njewědźeshće prawje, kať zapocźecź. Tuž zapocźa, kaž jomu runje na jazyl psćhińdźe.

„Luby nano, nimam myśle, hubjenu kšěźku psćhiwzacź. Sćhtoź móže sebi polepšćicź, by njerozomny był, njeby-łi sebi polepšćil. Nimam tež wjaczy myśle, do Serbow psćhińdź. Sym hižo po slubje, jeli to dowolitej, z njewjestu w mješće, hdźež stoju. Za ma nimale najrjenšći hosćecenc, ł tomu pola a łufi a wyśće toho hišćeće pjenjezy, a nježada wot mnje ničzo haćz mje samoho, jeje staršćej stej hižo do toho zwolitoj a sym hižo pola njeju kaž syn.“ Sdyž Surij widźeshće, kať maczeri sylza do wóćzka stupashće a kať posthmurjenje nan hladašće, tróšťtowashće jej: „Nješťróžtaj so, ja

waj njewopuszczęzu, haj tam budu za waj wjacny czinicz móc hacz doma. Budzetaj-li pola mje bycz hęcęz, zmęjetaj rjanu jstwu a komoru, hęcetaj-li pak tudy wostacz, pōszczelu wamaj pjenjczy a nęschtożkuli druhe." Na dobo so macz należnje woprascha, „je dha njewęsta katholickeje wery, a njebudze naj jako khudej człowjekow hidżicz?” Z czeżkej wutrobu dyrhjesche wotmołwicz, zo nascheje wery njeje, khudym pak jara rady pomha. „Ach, luby synko, z wutrobu bych czi twoje zbožo popřchala, hdyž pak wona nascheje wery njeje, dha we waju mandželstwje žanoho zboža bycz njemōže. Mandželstwo je zienoczenjo częłow a dušchow. Kak pak chce we męschanym mandželstwje dospołne zienoczenjo dušchow bycz! Wyšche toho tam nimašch žaneje pšchiležnosče swoje katholicke winowatošče dopjelnicz. Hdže wostanu njezděliske kemsche, předomanjō? Kak budžesč swoje paczerje spřewacz, kajke džęczy wotczehnjesch? Ruby syno, sy sebi to wšcho mało pšchekladl. Džiwam so, zo so njejšy tež prjedy praschal. Nětk pak je hišchče čas. Twoja macz czi praji: lępschi budže czi suchi khlęb w tejlę khęžcy, hdyž mašch dobre swędomjo, hacz pjeczenje a całty w rjanym hoščencu, swędomjo pak czi porokuje.“ „Luba maczi, ty mi wjele napowędasch a mi wutrobu njetrjebawšchi wobczęzujesch. Ty znajesch wot mojich džęczacych dnjow moju pilnoscz we węrije, moje zadžerženja w škuli a na službje, węsch, kak rady sym stajnje ke mšchi khodzil, hdyž druzy po hjesadach a hraczu khodzachu. Njeboj so, njejšym so pšchemęnil. Abo njemōžu tež tam dobry kšhesczan bycz, hdžęz cyrkwje njeje? Nasccha f. cyrkej dyrbi so do wšchitkich męstow rozšchęricz, kak by to mōžno bylo, hdyž so ničto do njekatholickich męstow njepoda. Su pak sta katholickich wošadow, z tym nastale, zo su so katholicowje do tajkich męstow pšchęsydlili. A dawno je rycz, zo, jeli budže w naschim męscze wjac katholicow, budže tam duchowniske męsto založene. Wyšche toho so, luba maczi, njetrjebasch pšchichodnosče a mojeje swōjby dla bojecz, pola nas džęn zakon praji, zo dyrbja w męschanym mandželstwach wšchitke džęczy we nanowej węrije so woczahnycz, pšchęz to mōže, jeli mi Bōh džęczatko dowęri, nowa katholicka swōjba nastacz. To je tola rozom, zo, hdyž mōže sebi něchto žiwjenjo polōžicz, to czini. Wyšche toho sym ja za tu khęžku jara wošobny, tak zo njebych we njej zbožowny byl.“

Napospędku džęsche nan: „Rubu Surjo, nimam ničō pšchęczivo žęntwje, dyrbišch pak nanej slubicz, zo budžesč

so za to staracz, zo by twoja swōjba katholicka byla.“ Samo so wę, zo Surij to slubi a bę jara wjesoly, zo je dowolnoscz staršchęju drje z wulkej prócu, tola pak docpęł. Macz męnjeschę zo by tu někotre dny wostal, f. fararja a starych znatych wopytal, f. sakramenty dostał, tola Surij wotmołwi: „Jara rady, hdy bych jeno wjacny časa męł.“ Nazajtra žno bęsche Surij zasch pšchęz hory.

Do męsta so wrōcziwšchi džęsche z molom k nje- węscze a rjekny: „Mam drje dowolnoscz mojeju staršchęju, sym pak jimaj slubicz dyrbjał, zo budže moja swōjba katholicka, dokęž sym sam katholic.“ Hilža tomu nje- mōžeschę ničō pšchęczivo męcz, „wšchak węsch, zo po zakonju je swōjba po mužu.“ Hilža wotmołwi, „wšchak sym wędžala, zo sy katholicki a to mi tola na žane waschny wopak njeje, na to njechamoj spominacz. Nětk hęcemoj wšchitko trębne za kwas pšchihotowacz, nan je stary a trjeba we swojich wobšchęrnnych starošczach pomocy, pōndžemoj tuž pšchichodnu srjedu k swętnomu zastojnikę a potom k. fararję.“ „Tu k twojomu k. fararję?“ prajeschę Surij, „bęch sebi myslil, zo mojomu k. fararję w N. pojędžemoj“. „Luby Surijo, nětk na paczerje tajke pucze, a k węrowanju zasch tak daloko, to je nje- trjebawšchi, wšchak wot węrowanja ničō njewotwisuje, sy katholicki a węrowanja dla wostanjesch, šchtož sy. Nascch k. farar ničō pšchęczivo tomu njezmęje, haj wón pšchiwozmjje naj jara pšchęczelnje. Mimo toho by so nan jara zrudžil, hdy bychmoj tam hič njechaloj, wón je z k. fararjom derje znaty, haj domjacny pšchęczel. Mam tež w męscze wjele pšchęczelstwa a znatych, kotřiz hęcędža pšchi węrowanju pšchitomni bycz, ty džęn węsch, zo jow wšchitke towaršchki k węrowanju sobu du. Potom by namaj to tež za pšchichodnoscz škodžalo; w hoščencu trjebamy ludži bóle, hacz hdže druhdže, a we započatku dyrbi so na to hladacz, zo tola nikomu so njeby blizko stupilo, tebi samomu njeby lubo bylo, hdy bychu nas stari hoščę wopuschęzili, a mōj do kleskow pšchichłoj.“ Surij da sebi ryczecz. Nazajtra džęschętaj na faru. Tam buschętaj na najpšchęczelnišcho pšchiwzataj, k. farar powędasche z nimaj wo wšchelakich węcach, khwalesche nawoženju a njewęstn a rycžeschę tak wustojnje, zo so to samo Surję lubjesche. Wo f. sakramentach, so samo zroznymi, njebę žana rycz. Wōrzy roznjese so nowinka wo Surjowej žęntwje tež w joho narodnej wšy. Wšchitcy wjęsnjenjo džiwachu so njemalo, a Szibanec częta, hewak trochju wczipna a spřędna na hubu, njemōžeschę docžalacz,

zo by Wandrakowu wohładaka. Hdyž widžesće, zo Maršča do gmejnskeje studnje po wodu dže, hrabny kany a bježesće, ščoť móžesće zastoczyć, zo by ju trjechila. Wot nazdala hižo wołasće: „Čzeta, wašć Surij džěn so ženi, wjele zboža, ty mi tola hewaf wščo wopowědastć, ale tole sy mi potajika.“ Dokelž widžesće, zo to njemóže mjelczo wostacć, wotmołwi: „Móžno je“. A nětko dyrbejesće wščo wupowědastć.

Za někotre hódžiny stónčzi Marja hjesadu prajo: „Mi so žentwa tola njelubi, njedž ma njewěsta hrody, jako hrabja w M. Budžetaj-li pschěžjene, Surij ščkodu na wěrje woznje. Njebudžetaj-li pschěžjene, je hewaf njezbožo hotowe.“ We wšy běchu wščitcy wczipni, hač so Surij pschichodnu njedzelu pschipowěda. Njedzelu po přědowanju wščitcy wušchi nastajowachu, samo czi, kotřiz hewaf spja, wotuczičy. Běšće wulka czisčina w cyrkwi, tak zo mohł muchu porstacć styshecć, ale podarmo: Surij so nje-pschipowěda. To a wono so jdacy wote msče powědastće wo Surju, zo sebi němpulu bjerje, a nimo toho njekatholstu, zo hižo sam wjacj katholsti njeje a podobne.

Surij a joho njewěsta pschihotowastaj so na kwas. Swojimaj staršchimaj wěrowanski dženi Surij z krotka napisa a pscheprosy jej na kwas. Macž mějesće hižo na tym došč, hdyž widžesće, kať stej nětko hižo na stromu storczenaj a praji zrudna: „Sa, luby Pětrje, na kwas njepondu; hižo tohodla, zo derje němstki njemóžu, a sym zrudna, zo nicžo prawo njezhonju.“ Snyžy jej do woczow stupiču. Pětr pať wotmołwi: „Ty mašć pschecy něščto, wščať je Surij slubiť, zo budže swójba katholsta, a to je mi došč. Kaž male džěcžo, wščitko nanej a macžeri wupowědastć, to nje-trjeba, wščať ma swój rozom a wuczby došč. Zeli ty njechastć na kwas hicž, pondu sam; kaž piša, budže 15. augusta, woteńdu jow 14. na železnicu, pojedu cyłu noc.“ Z tym so Maršča społoji a pschihotowa Pětrej wščo, ščoť za kwas trjebastće, wupłoka hamanowu kosčlu, wurjedzi suknu, lac a kholowy, wščo, ščoť najreńisće mějesće, wščo hiščće joho wěrowanste. Hdyž bě so Pětr zhotował, wobhlada so a praji: „Maršča, wobhladať mje, do města a na kwas ł tak wosobnym ludžom dyrbjú hačo naloženjowy nan trochu pschistojnje zwoblekany pschicáč.“ Wot nohow hač do kłowy wobhlada joho Maršča a praji: „Na, po něčziščim wasčnju nješy, ale za staroho muža sy dobry došč.“ Nětk dawastće Pětr wščitkim rucy a džesće w boženje

na kwas. Pscheb kwasny dom pschichedschi namaka cyłu kěžu z pletwami a wěncami wudebjenu, tak zo běšće jomu zatradž zastupicž. W domje běšće telko duri, zo njewědžesće z kotrymi zastupicž. Tu pschicáč dže dzowka, a mějo joho za proščerja, sticzi jomu pienjež. To Pětra rozhněwa a pošmurjeny woprašča so za Surjom. Džowka dwělujo na njoho pohlada a džesće potom to Surzej prajicž. „Luby knjeze“, džesće ł Surzej, „někajst stary muž dce z wami rycjeć“. Surij mějesće z hotowanjom nuzne, tola tam do kěže doščoci, zacžerwjeni pať so njemalo, hdyž nana wuhlada a postrowi joho khwatnje: „Dži, luby nano, do tejele istwy, nimam wjele khwile z tobu rycjeć.“ „Surjo, hdyž budžesć so wěrowastć?“ woprašča so nan pschede wščem druhim: „Tu w našchim měščje“, džesće Surij. „Tola pscheb katholstkim duchownym?“ praščesće so nan dale. „To so njehodži“, wotmołwi Surij, a wotewriwšchi istwu praji: „Luby nanko, tu cžakaj, ja mam nimo měry nuzne, dalsće rozestaju czi pozdžičko, tu poščedaj, pschiposćzelu czi snědanjo a durje so za nim zacžiničy, zo nan nicžo wjacj prajicž njemóžesće. Dosta drje bórzy snědanjo a to tak wosobne, zo njewědžesće, kať mohł je do huby ščiknyč, ale njestodžesće jomu. Sam pschi sebi praji: „Tak dadža so tola njekatholscy wěrowastć. To mje we wutrobje boli“, sylžy jomu do woczow stupachu. „Běch-li to wědžak, njeběch na kwas ščoť.“ Zamysleny syny so na stólčł a wušny z mucžnosćju po nócny m pucžowanju. We snje widžesće swoju macž a wowku, kať pscheb nim stojo z hněwnym wócžkom a z porstom hrožo prajesčtej: „Wěda tebi, Pětrje, ty pscheradži našču swójbu, wutorhny ju z katholsteje wutroby, rubi potomnikam wšče duchowne kubla, kotrež Bóh cžłowjekam pschěz swoju cyrkej sobudželi.“ Čžohož so Pětr tak stroži, zo wotuczi. „Ščo to bě“, praji sam pschi sebi. Zo je žentwu dowoliť, joho nětk jara tyščesće. Mjez tym běhastće so po kěži a po sthobach tam a sem, wozy jězdžachu.

Na dobo zastupičtej do joho istwy nawoženja a njewěsta. „Luby nanko, jeli dcesć sobu ł wěrowanju, pój kěte, je hižo najwjetšči cžas, tu dže wščitko po postajenym cžasu.“ Nan bě rady powědať, mějesće tať wjele na wutrobje a na jazyku, ale nawoženja a njewěsta běščtej w tak krasnej pschče a wščo so na nimaj bnyščesće, zo bě wščón zatrasčeny a stowcžka njenamaka. Wón stany mohł rjec pschecžiwno swojej woli a džesće do jenoho z wozow, kotrež pscheb kěžu cžakachu.

Bórzy pschijedźedhu psched cyrkej. Pětr bě so radny wotfalił, njewědźesche pak, kał to zapoczecź. Wschitcy zlézechu z wozow, štyry běše družki sjelechu nuchawki; psched wotarjom stojesche wjele stólcźow na czerwjenej židžanej płachće, wscho bě z różemi a nuchawkami posypane a wobtyłane. Srijedza stojeschtaj dwaj pozłoczenaj stołaj za nawoženju a njewěstu. Nětk pschindźe duchowny, rycžesche wo zbožu mandželstwa jara hladke a stódkle słowa. Manej stupichu sylzy do woczow, nic wjesole, ale hórke sylzy, pomysli sebi: Šdže dha je tu sakrament mandželstwa, hdže je wopor Wožeje msche, kotryž katholicke mandželstwo zapoczina? Šdže je kšicž, z kotrymž so požohnujetaj, z jnym słowom: wjele wołanja a mało žohnowanja. Wjesoly bě, hdyž bě zasy z cyrkwi.

Pschi kwasu bě wulka tafla a za nej wjele hosceji. Samo so wě, zo dyrbiesche Pětr póbła bycz, tola hdyž pychu widžesche a swoju hubjenu drařtu, sebi myslesche, doma by mi tola kóždy kusť suchoho khlěba lěpje stódzal, hač tu najlěpsche jědze. Po kwasu poda so nan tał rucje hač jeno móžno zasy domoj. Ze zrudobu běsche spóznał, zo wo katholicim žiwjenju tu wjele rycje njebě. W cyłym domje bě wjele rjanych a wořobnych řstwow. Z rjanymi a drohimi wěcami běchu zastajane, ale Wožeje martry, nabožnoho řwjećatka njebě widžecź. Tež njebě nicžo pytnycz, zo by Šurij hdže žane rozarije abo paczerjace kniři měł. Namo a wječor, do jědze a po jědži njemodlaču so, ze słowom, nicžo w cyłym domje njedopominašche na Woħa, wjele mjenje na katholicu wěru. Šdyž Pětr domoj pschindźe, bě Marscha jara wěřipna, kał je so jomu lubiło, a kařki kwas su měli. Pětr běsche mało ł rycžam a praji: „Njepraškej so wjele, mi so z jnym słowom nicžo lubiło njeje. Wě tam wjele pychi, ale mało nabožneje mysle. Tu mařch došč.“ Marscha so stróži a wutylny Pětrej, zo je žěntwu tał loħcy domolił, štož je pozdřiřcho hiřčesce čařto cziniła. To hižo bě přenje nježbožo, zo w Pětrowej řwóħby měř a pokoj wjacj njebě kaž předy. Mačř so rudžesche a čařto řpkařny.

Dys a dys so Šurij tola na swojej starškej dopomni a wařniřche podawki swojeje řwóħby jimaj piřasche. Nimalo za lěto dořaschtaj wulki řiřt, zo je Wóħ Šurja ze řynkom žohnował a bě w liřce widžecź, kał jara so wjeseli. Pětr a Marscha drje so tež wjeseleschtaj, ale mješeschtaj tež we wutrobje řtrach, hdže joho kšicžicž da. Marscha toħodla džeřche: „Rubj Pětrje, nětk dyrbimoj wscho nałozicž, zo by řynk po katholicim waschňju

kšicženy byl.“ Pětr praji: „Sa tam njepóndu“ a Marschi so tež njedrašche. „Pětrje, ja ł. řararjej póndu, joho prošycz, zo by jomu prawje kruty řiřt napisał, a joho napominał.“ Wotřaschi wschoho so wona zebra, džeřche ke ł. řararjej a prošesche joho, tón tež, zo njeby pozdže bylo, hnydom piřasche, rozřtaji jomu winowatořce katholicke kšicžericy a wulku zrudobu joho staršcheju. Řiřt hnydom wotpóřta, Šurij jón pschecžita, bě drje wopřědka jara hnuty a praji to swojej žonje. Šilža pak joho bórzy zaryča: „Šcho sebi tola myřliřch, Šurjo, ty džen řy hižo wčzora našchomu ł. řararjej řlubil, zo w naškej cyrkwi pschichodnu njedželu džeřčo kšicžicž dařch, řy kmořram řiřty rozřkał, zo budže kmořřiřtwo pschichodnu njedželu popořdnju w 3 ħodžinach w naškej cyrkwi. A tał wjele hač ja rozymju, džen móže kóždy człowjek płačiniwe kšicžicž. Džeřči móža so toħodla woczahnycz, w kařkež wěřje ħeedža.“ Šurij ħesche ři to a tamo napschecžiwicž, ale Šilža jomu słowo wza a kšicžerica so napoředku tola w njekatholickej cyrkwi řta. Šurjowej starškej czakařchej doma na wotmořwjenje, njedořaschej pak žanoho. Pozdřiřcho drje zasy řiřt pschindźe, ale wo kšicžericy řynka njebě žana rycž, wosebje mačř njemóžesche ženje wjacj z wjesolořcžu na swojoho Šurja myřlicž, řwědomjo ři porokowařche: „Čžoħodla řy žěntwu zwořila?“

Wjacj džeřči dořta hiřčesce Šurij, wschitke da njekatholicke kšicžicž. Pozdřiřcho pschindźe čas, zo dyrbiesche přeni řynk do řhule hič. Šurij drje trochu na katholicu řhulu pomysli, praji sebi pak tež: „Wschaf džeřči tu jara derje nawuknu“, a póřta joho do njekatholicke řhule, z wotmyřlenjom, joho pozdřiřcho dale do katholicke póřlacž. Tał džeřche jene džeřčo po druhim do řhule, žane pak do katholicke. Swojim starřchim piřasche Šurij pschecy, ale porědko, a to cyłe křóřke řiřty, wo wěřje tam ani słowczka wjacj njebě, tał zo řesame starškej řerje zrudžichu hačř zwjeseliřchu, tał zo Marscha praji: „Ač, luby Pětrje, našch Šurij drje wjacj katholicke njeje.“ Mačřerica wutroba je z džeřczowej wutrobu tał zrořczena, zo so tež za njepořřuchne džeřčo řtara. Běsche pak w mješce, hdžež Šurij bydleřche, Šolanec Šan z wojařkom. Šdyž běsche tón na wopyče doma, džeřche wona ł Šolanecom a praji: „Rubj Šano, znajeřch našchoho Šurja?“ „Šaj, derje“, džeřche Šan. „Tam řu tola dwójcy katholicke kemsche, pschindžesch tam řy druhdy ke mřchi?“ prajeřche Marscha. „Šaj“, wotmořwi Šan, „my katholiccy wořacy řmy ł tomu řoman-

birowani." „Widziš dha tam tež našchoho Surja hdy?" „Ně", praji Jan, „wón ženje kemschach byt njeje, pschetož hdy by wón byl, bych to widzecz dyrbjak." To maczeru wutrobu pschekło. „Znajesch tež joho džeczi?" „Haj, něotre wjetšče." „Wěšch, hdy do šhule khodzja?" „Myslu do měščzanisheje, katholicseje tam njeje." Marscha so wotwobroczi, njemóžeshe ničzo wjacjaj prajicz, hač mjelcjo „boženje". Dom pschischedski płakashe hórcey, tak zo Pětr we jstiwě to slyšcho so praschecz pocza: „Šhto tola je, zo tak płakasch?" „Luby Pětrje, smój hyna zhubikoj za katholicstu wěru, sym so za Surjom Holanec Zana praschała, a wón mi powě, zo Surij ani kemschi njekhodzi, ani džeczi katholiccy njewoczehnje." Tež Pětr so strózi a nětk so zryczeschtej, šhto byshtaj czinikoj, zo byshtej Surja na joho slub dopomnikoj. Marscha stónčnje praji: „Za pónidu ł. fararjej, njech jomu kruty list napiša a Holanec Zan wozmjje jón sobu." Marscha džeshe hnydom na faru. Rnhez drje beshche zwólniwy, pschistaji pał, zo budže mało pomhacj. „Ta wěc je wot spoczatka stepšana. Byli so tehdom mje wopraschała, bych wjac czinicj mohł, hač nětk." Syny pał so a rozestaja Surjej wschitke sluby, kotrej je czinik, katholicsej cyrkwi swěrnny wostacj w ł. kšceženicy, pschi přenim ł. wopravjenju, a kotrej je swojimaj staršchimaj dal; wjedzeshe joho w duchu zasj do šhule, kał wjele prócy je sebi farar z nim dawal, kał wjele krócj je pschi wołtarju kleczał, kał je joho luba macj wot małosce derje woczahnyła, zo nanej a maczeri wutrobu zlama, jeli na puczju wostanje, kotryž je nastupil. Rnhez farar zaczy list a pschepoda jón Marschi, Marscha Zanej, Jan Surjej. Hdyž beshche Surij list pscheczital, postrózi so jara. Šilža, joho žona, pytny bórzy, zo ma wón něšcho czežke na wutrobje a proschjeshe joho tak dolho, hač so jej wón njewuzna. Potom tróšchtowashe wona: „Luby Surjo, to tola njeje prawje, zo twoja macj a ł. farar twoje mandželste zbožo tak kazytaj. Mjy džěn tola tež pohani njejsmy, wschak wěrinny wschitcy do jenoho Boha. Ty džěn tola nikomu ničzo kradnył njejsy a sy pschecy pscheczelnny byl pscheczimo mi a mojim, sy swoje winowatosce tak wuběrnje dopjelnjał. Gladaj, našč ł. farar tu kóždy džěn na piwo khodzji, kał pscheczelnny je wón pscheczimo tebi, kał často dolho z tobu powěda, a hdy by ty wědžal, kał mi wón tebje khwali a powěda, zo móžu sebi na swojoho muža bycz zdacj. Wěšch, kał je našcha macj z tobu spokojom. Ty swoje džeczi derje

woczehnjesch, tak zo su wuczerjo z nimi jara spokojom. Twoje pscheczelnne waschnyo wodzi pschecy wjele hosczji ł nam; ze słowom, twoji w dalokosczji su cze woteznali, su tež prosczji wjesni wobhdlerjo a njewědža, zo je w městach cyle hinasche, wjele wosobniskje žiwjenjo nuzne hač na wsach. Luby Surjo, ty tam wjacj njekuschesch, ty so tež wjele wo nich njestaraj. Na tónle list njedaj žanoho wotmołwenja", a Surij bē z tym spokojom a njepisasche wot nětk ničzo wjacj swojimaj staršchimaj.

„Ach, luby Pětrje", prajeshe Marscha, hdyž žana wotmołwa na tak hnujacy list njepschinidže, „nětk widžu, zo je Surij na nas zabyl, je tež swoju druhu macj, ł. katholicstu cyrkej, wopuschczik; boju so, zo budže tale zrudbba hódž ł mojomu kaschczej." Swoje wschědne džělo drje Marscha wobstara, tola njemóžeshe boloscz Surja dla wotbycz, w nocy hišczje jej czežke sony mēr rubjachu. Pał widzeshe swojoho Surja wo sruje so w žołmach tepicz, pał wulka wala swoju klamu na nju samu rozdajeshe, wona dchyshe czešnycz, nozy pał so jej podknyšchtej, tak zo njewurjeknitu bojoscz pschi tym wušta. Njemějeshe tohodla ani wodnjo ani w nocy mēra. Pschi tym dale bóle blednjeshe, tak zo wschitcy we wsy prajachu: „Šhto tola Marschi je, zo je takle hujbena." Na doho rekasche: „Rnhez z Božim synom ł Marschi dže." Rkar bē tam pobyl a Pětrej prajil, zo so z doma wobstaranjom komdžicz njesmē, zo Marscha na strašchnej wutrobnej khorosczji czečpi a zo móže ju kóžde woko-
mitnjenjo Boža ruczka zajecz.

Něhdy woprascha so jeje Pětr: „Kał tebi je?" Marscha wotmołwi: „mi je derje, ale mój Surij mi wutrobu rozkoczi." „Dyrbju jomu pisacz?" džeshe Pětr, „Haj, pišaj jomu", wotmołwi Marscha štabje, mam za njoho tak wjele na wutrobje." Pětr drje zmolom pišasche, ale Marschine hodžiny žiwjenja bēchu licžene. Wokoło wječzora jej dych zapadny a cyle štabje hišczje praji z boloscziwym woblicžom: „Surjo", a žiwjenjo bē wudychane. Žalosnje so Pětr strózi a slyžy ronjachu so jomu z woczow, mjez tym zo hewal mjehki njebē. Surij so hišczje, hdyž bē list dostał, džěn dljeshe a potom so ze swojimaj najstaršchimaj džesczomaj na pucz poda a pschinidže w prawym času na pohrjeb. Nan jomu wupowěda, kał štruchta jo macj w swojej khorosczji joho dla była, dokełž njeje na tón wot ł. fararja pišany list wotmołwil a dokełž je wědžala, kał sam ani kemschi njekhodzi ani swoje džeczi katholiccy njewoczehnje a praji: „Tež ja wschědnje czečpju, hdyž

widžu, tak ty žane slubjenja njeđerzišć. Za sym z džela wina był, zo sy ł ženitwje dowolnosć dostał, tohodla, zo na twoje słowo wěrjad; bėda tebi, ty sy njeswėrne džęczo!" Surij drje płakasće, pschewodžęće macz a męjesće wotpohladanjo, zmolom, hdyž domoj pschindže, swojej dwė najstarszej džęćzi do katolskeje šhule pošćaz.

Domoj pschisćedschi, zjewi to swojej žonje, zo budže swojej najstarszej džęćzi do katolskeje šhule šćaz, zo je to nanaj slubił a zo wona ničzo napschęczo tomu męcz njemōze: „Wšćak sym to tebi prjedy ženitwy prajil“, džęće Surij. „Luby Surko“, wotmołwi Šilza, „najstarschi je 10 lět, mōže hišćęje 2 lęćeje tu do šhule khodzic, njech potom poslednej 2 lęćeje je kaž dce.“ Surij so spofoji. Wo swętnych starosćach, wjeselach a wužiwanjach njespomina na krute słowa nana a joho žiwjenjo bė kaž prjedy, a z tym pschindže 12. lęto najstarschoho. „Šilza“, praji něł Surij, so tola na swój slub dopomniwšchi, „je čas, zo něł hólca do katolskeje šhule damoj.“ „Ach, luby Surjo, to by moja smjercz była, dyrbjala-li ja toho precz dacz, to mi njeje mōžno a maš-li ty kuł lubosće ł twojej žonje, dha to cžinicž njebudžęch. Za praju tebi, tak duschne džęczo czi žana katolska šhula woczahnyč njebudže, kaž našch hólćec je. Wón mōže cžitacz, liczicž, spęwacz a wšcho druhe hacz nanajlepje“, wo wěrje žana ryčz njebė. „Sladaj, kał rjenje czi twoje wobliczenja wjedže, ty džę sam to tak njemōžęch a nimaš ł tomu khwile. Njeđitwaj na swojoho staroho nana, to njeje muž wjac za našch čas a nimo toho wjesnjan, kotryž męsta njeznaje. Twój slub, kotryž sy jomu cžinił, njeje po prawom žadyn slub, wón je tebi to pschęstajal a ty sy jomu pschizwolil, dofelž jomu nječasće napschęczo ryčęcz. To a wono Šilza ryčęšće a zaręča tak Surja, zo swoje džęczo wostaji a pschęz to bu nje-katolsch woczęhnjene. Kaž bęšće z přėnim džęćczom šćto, tak džęšće tež z tamnymi. A naposledku bu cyla swójba nje-katolska. Nan to zhoniwšchi rudžęšće so žačofstnje, tak zo šćhori a wumrė. Surij na pschewodženjo nje-pschindže, byrnjež jomu tež pišali, z bojosćzu, zo mohła sotra něšćto wumjetowacz.

Lęta so minychu we zbožu a we wužiwanju cžasných kułow. Džęćzi bęchu wotrostke a lędma tu a tam jedyn abo druhi wędžęšće, zo je Surij katolski. Cyrkej njebė dawno wjac wohladal, a s. sakramenty njedostał. Nadobo pocza joho zyma pobęhowacz, ješć jomu wjac

njesłodžęšće a hłowa joho bolešće. „Šilza“, praji Surij ł swojej mandželskej, „mi je jara hujenje, ja dyrbju so lehnycž, dču pak hnydom katolskoho duchownoho męcz“. Něł mjenujcy pocžinasće so joho tak dołho podcžisćęjowane swędomjo hrjebacz. „Luby Surjo“, džęšće Šilza, „tak daloko hišćęje njeje, najprjedy dyrbi lękar pschincz a potom budžemy widžęcz, šćto je nuzne.“ Surij do toho zwoli, Šilza lękarja sama šćaza, praji pak jomu: „hladajće, zo byšćęje jomu naręčeli, zo z khorosćju złę njeje, zo njebych trjebała po katolskoho duchownoho šćaz. Moje džęćzi so katolskoho duchownoho boja, wjele ludži w męćęje njewė, zo je mój muž katolski, a boju so, zo mohł so někotryžkuli hōšć nab tym postorcžicž, a bychmy pschi tym šćkodu męli“ a pschistaji: „Mój muž je stajnje tak dobry był, je w cylum męćęje jako duschny a pilny cžłowjeł znaty a ze mnu je tež stajnje jara pschęczelny był, swoje džęćzi je berje woczahnył, wón žanoho hręcha nima a njetrjeba duchownoho“. Doktor tohodla Surjowu khorosć straschnu nječzinjęšće a trōšćtowasće z wotkhorjenjom. Surij drje stajnje katolskoho duchownoho žadašće, powędasće wo telegrafirowanju. Naposledku so rozom zhujowacz pocžinasće a tola Surij, hdyž męjesće jasne wotomilnjenja, z cylum hłosom bjez pschęstacza wołasće: „Šęzusa ja žadam, doma wobstarany dču byč!“ Wocy wotebjeraču. Na to so wona wjac zpręcz njemōžęšće a da pošća po knjeza. Dofelž bė tón daloko, dyrbjęšće na železnicy pschijęcz, trajęšće to wjac hōđzinow a hdyž dōndže, bė Surij swoje žiwjenjo wudyhal. Šilza a cylum dom płakasće, hdyž duchowny pschindže, a wona praji: „Luby knježe, wjeselu so, zo pschindžęće, dajće něł mojomu tak lubomu mandželskomu wasće požohnowanjo.“ Tu wotmołwi duchowny: „Ze wšcho nimo, mi ničzo wysće njewostanje, hacz zrudny dompuč. Žiwym je Šchrystus w s. sakramentach hnadu slubił, wotemrętych sudži Wōh sam.“

To bęšće zrudny kōnc, kotryž Surjowe zbožowne žiwjenjo wza.

Džęczo hało misjonar.

We fabrikskim męćęje je so pschęd někotrymi lętami scžęhowaca stawiznicžka podala, kotraž nam pokazuje, kał Boža mudra pschędwidžiwosć cžasto spodžiwne šćđki trjeba, so by došćahnyła, šćtož dce. Młody muž, kiž bė halle někotre lęta ženjeny, ležęšće na smjercž khory. Njezbožowny cžłowjeł bęšće wobkhadžujo z nje-

wierzymi człowekami wschu wëru a dowëru na Boha zhubił. Niczo jomu njebëšče wjac swjate. A tak joho straszna choroscź na łozu położy. Boho pschichodna macź, pobożna žónska, prócowasche so, joho na lepschi pucź pschijesecz a bëšche nëtko w joho chorosczi wosëbje wo to w starosczi, zo by swojoho pschichodnoho syna ł wujednanju z Bohom pohnuła. Tola podarmo! Teź pschëczelej, do kotrohož khory hewał wjele dzeržesche, so to radzić nječasche. Nëtko wobrocziachu so na duchownoho. Tón bë hižo prjedy, hdyž pschichodnu macź w jeje czejkej chorosczi czaščišcho wopytowašche, so póbła teź prócował, zo by zabłudzenoho na prawy pucź wrócził, a wopyta joho teź nëtk w joho chorosczi. Wšcho pať wosta bjez wuspëcha. — Tu z dohom a cyle pschëczitwo woczakowanju duchownoho ke khoromu powołaju; „tón — praja — chce z nim ryciecz a swjate sakramenty dostać. Połny nutrneje radošće khwata duchowny ł njomu — a dotalny njewëriwce dosta z nutrnej pobożnoszczu swjate sakramenty, ze swojej pokutniwoszczu, wutrobnej dżakownoszczu pschëczitwo Bohu a horliwymy modlitwami wšchëch natwarjejo.

Što dha bë so stało, zo bë so khory tak spodzïwnje wobrocził?

We jstwe, hdyž khory ležesche, hrajkasche sebi joho dwë lecze stare dżeczjo. Z dżeczajecz khwatniwoszczu wšchelake sebi hromadu noscho nahrabnje teź staru modlitnu knihu. Tule knihu z wobëmaj rukomaj zbëhajo pschibëhnje z wjesolej wczipnoszczu ł ložu khorocho nana a: „Nano, hladaj! Nano, mašč!“ woła nje-winowate dżeczjo. — Tak nëhdy zaštyšcha swjaty Augustin, hdyž ze strasznoho wutrobnoho bëdženja wupucź namakacz njemóžesche, hłós z njebies: „Wzmi a cžitaj!“ hdyž knihu žiwjenja pschëd sobu wuhlada. — A hlej! teź tutón zabłudżeny zaštyšcha z horta swojoho nje-winowatoho dżëščja hłós Wožeje hnady.

A wón wza staru knihu, hladasche do njeje — a je knihu halle zas wotpołożił, hdyž je so dospołnje nakazał, kaž smy runje stycheli. — Njeje to hłuboko pohnuwace, zo smilna luboscz Woža, kotraž hrëšdnika pyta, hdyž su pobożne modlitwy ju njepschëstajnje wołate, małe, sebi hrajkace dżeczjo wuzwoli — za missionara swojoho famsnoho nana. Byrnje so z wopredka wobarał, pschijwedze joho hnada Woža zas ł Bohu. — „Mitoszczë toho Knjeza dču do wëcznoszczë khwalicz.“

Et.

„Bruta wëra.“

Łoni na jenyj dołhim žymstij wječoru pocza so w jenyj domje, kiz blisko pschi kërchowje leži, nëhdze nëščno klapacz, jako by nëčto do khezje dcył. Żedyn z domjacych dżëšche a dcyšche klapacowa nuts puščëczëcz, ale hdyž do khezje pschindze, bëšche tuta džen wotczinjena; a kłapanja bë kónce. Tuž so zasy wróczi. Ale za khwilu so zasy zakłapa. Zdasche so, jako by pschi posledncy bylo; tuž dżëchu, wotewriču ju a hladachu a wołachu won. Wonka pať bë wšcho cżma a cżicho. Zasy dżëchu nuts. Ale šëdma tam bëchu, a pocza so z nowa buhacz. Wšchitcy w domje to styschachu, bëžachu hromadu a praschachu so jedyj druhoho, pschë-hladowachu wšche jstwy a komory po clytym domje, ale nihdze nicžo! Sudawachu na to a tamo, zo to nëčto ł lubu cżini, a toho runja nëkotrymžkuli bojazyjnym hrajadu hižo wšche stawy z bojosczu pschëd — šcherjenjemi. Mjez tym zo tak wšchitcy, kotřiz bëchu w domje, sriedž khezje wulku radu dzeržachu, zdasche so jenomu trochu zдалenomu, jako by kłapanjo póbła njoho w małej komorcy bylo. Zmuzicze woczini, a wulloczi — mały domjacy pschëcz, jara wjesoły, zo je stóncznje ze swojoho jastwa wumoženy, z kotrohož bëšche dawno won dcył, a tohodla z cżajami na durje lëtał, kotřëž bëchu, dokelž zamť došč kručze njepschimašche, bojazyjny klepot nacżiniše. Wot nëtki zašta teź klepot, a wšcha staroscź pschë-wobroczi so do wjesela. Wšchitcy wumjajachu so spodzïwnomu šcherjenju, a hotowachu so we mërje lehnycz. Šcherjenja bëšche kónce. Ale wšchitkych mysle so tola hiščëczë njezmërowachu: fruwarka praji ł srëncy z wulkej starosczi: „Woprawdze dobre njeje, tak blisko pschi kërchowje bydlicz.“

Smëščk.

Na wëstym dwórniszcju stojesche nëhdy cżah ł wotjedženju hotomy. Do kupeja, hdyž dwë wosobje, muž ze žonu, sedžeschtaj, pschiwlecžeschtaj dwaj židaj wulki, khëtro czejki mëch sobu. Njenje sprócnje położištaj jón do sriedž kupeja. Pschi jedženju židaj wjesele mjez sobu hawtowaschtaj. Tohodla, hdyž bëchu prënje zaštaniszcjo dojeli, zadaschtaj muž a žona konduktera wo druge město njeluboho towarštwa dla. Kondukter wšchaf jeju pschëczelnje zmërowa slubjo, zo bórzy pëkny žort wohladataj. — Pschi dalškej jëzdze pschindze kondukter zasy praschëjo so, czejje je wulke zawjazadło sriedž kupeja, dokelž njeje dowolene, druhich pafażërow na tajte waschnje wobczëžowacz. Pschi tych słowach wón schwarnje z mocu do mëcha kopny. — „Awaj!“ pocza w mëšche škrëczëcz. — Kó, što to? — Stary knjez „Faterlebn“ bë młodocho žida do njoho zawjazat, zo by jëz dny pjenjez zalutował.

M. Šolfa.

Zapis duchownych.

(W decembru 1888.)

A. 3 budyńskie diocesy.

Soho miśkość, najdosłojniŝi knjez Franciszkus Bernert, biskop w Azotus, japoŝtolski wikar w kra-
lestwoje saskim, administrator ecclesiasticus w saskiej
Gornjej Łużicy, tachant kapitle swj. Pětra w Budy-
ŝchinje, Dr. theol., komthur kral. sask. zaslužnoho
rjada atd., rodź. w Grafensteinje w Czechach 4. hpryła
1811; wuswjeczony 4. aug. 1834, wuzwolony za tachanta
28. julija 1875, za biskopa swjeczony 19. měrca 1876.

1) W Budyńschinje: a) w konsistoriu: f. Jakub
Kuczańk, can. cap. senior; f. Pětr Šchoŝta, can.
cap. cantor; b) w serbskej cyrkwi: f. Michał Hórnik,
farać; f. Jakub Skala, kaplan (jobu za Hajnicy);
c) w tachantskej cyrkwi: f. Jurij Kummer, dopoŝn.
prědać, f. Anselm Kozinger, katechet; d) na wuczeńskich
wustawach: f. can. Hermann Blumentritt, direktor se-
minara; f. Franc Löbmann, direktor tach. wuczeńnje.

2) W Brunowje: w tu khwilu nihto njeje.

3) W Grunawje: f. Adolf Brendler, farać.

4) W Huscy: f. Józef Unkraut, kaplan.

5) W Hroścziach: f. Jakub Werner, farać; f.
Jakub Šchoŝta, 1. kaplan; f. Filip Rězak, 2. kaplan
(jobu za Baczoń).

6) W Königshainje: f. Pawoł Keime, farać.

7) W Marijnej Hwězdzje: f. Vincenc Wielkind,
propst; f. Alexander Hirschfel, kaplan; f. Malachias
Stingl, kaplan; f. Konrad Hellige, kaplan.

8) W Marijnym Dole: f. Mikławš Braun-
garten, propst; f. Benedikt Chejnowský, kaplan.

9) W Hjejelcziach: f. can. Mikławš Smoła,
farać; f. August Kubasch, kaplan.

10) W Rowym Leutersdorfje: f. August Rönŝch,
administrator.

11) W Radworju: f. Mikławš Žur, administr.

12) W Raibicach: f. Mikławš Bjedrič, admini-
strator.

13) W Reichenawje: f. Jan Hornig, farać.

14) W Róžencze: f. Tadej Natusch, administrator.

15) W Šchpitalu: f. Jan Nowak, administrator.

16) W Seitendorffje: f. can. Karl Junge, farać;
f. Jurij Libŝch, kaplan.

17) W Šcherachowje: f. Józef Keil, farać; f.
Julius Junge, kaplan.

18) We Worŝlecach: w tu khwilu nihto njeje.

19) We Wostrowcu: f. can. Anton Müller,
farać; f. Franc Čjornaŝ, kaplan.

20) We Wotrowje: f. Jakub Herrmann, farać.

21) W Žitawje: f. Franc Kral, farać.

Pŝchisł.: W Prahy w serbskim seminaru: f.
Jurij Lufcžanŝki, přafes, archbiskopski notar.

B. 3 drježdžanske diocesy.

1) W Drježdžanach: a) kralowŝke dwórŝke duchown-
ŝtwo: f. can. Jakub Buŝ, 1. dwórŝki kaplan a přafes
konsistoria; f. Eduard Machačej, 2. dwórŝki kaplan,
vikariatŝki radžicžej; f. bamžowŝki přalat a can.
Ludwik Wahl, 1. dwórŝki předać, vikariatŝki radžicžej;
f. Józef Dienst, 2. dwórŝki předać. b) We Starých
Drježdžanach: f. Pětr Will, farać a superior, konŝi-
storialny radžicžej; kaplanojo: f. Józef Müller,
1. katechet; f. Richard Šalm, direktor progymnasia a
přafes; f. Oskar Manfroni, wucžej na progymnasia;
f. Józef Šönberner, 2. katechet; f. Alexander
Hartmann, 3. katechet a swjedženŝki ranŝki předać;
f. Jakub Bart, 4. katechet. c) We Rownych Drježdž-
danach: f. Anton Buŝ, farać. d) We Friedrich-
ŝtadtu: f. Pětr Krecžmer, farać a konsistorialny
radžicžej. e) We Józefinim wustawje: f. Kaspar
Brieden, kaplan. f) Pola pryńca Jurija: Eberhard
Klein, dwórŝki kaplan. g) Wojeŝki farać: f. Karl Maaz.

2) W Altenburgu: f. Wilh. Sparda, administr.

3) W Annabergu: f. Ferd. Fischer, administr.

4) W Witawje: f. Heinrich Šalm, farać.

5) W Freibergu: f. Anton Pattoni, administr.

6) W Hubertŝburgu: f. Mik. Womežejk, farać.

7) W Rhemnich: f. Jan Keipert, farać; f.
Paul Hensel, kaplan.

8) W Lipsku: f. Józef Fuhr, farać a superior;
f. Handrij Dučzman, farać; f. Hubert Šchmittmann,
kaplan; f. Gottfried Šchmiž, kaplan.

9) W Miŝchnje: f. Heinrich Mannel, admin.

10) W Pirnje: f. Józef Plewka, farać.

11) W Plawnje: f. Richard Lengsfeld, kaplan.

12) W Radebergu: f. August Nowak, farać.

13) W Reichenbachu: f. Pawoł Kaiser, kaplan.

14) W Rothŝönbergu: w tu khwilu nihto njeje.

15) We Wechŝelburgu: f. Paul Desolmes, kaplan.

16) W Zebnicy: f. Pawoł Richter, farać.

C. 3 wróŝlawŝke diocesy.

W Kulowje: f. Robert Krause, administrator;
f. Jaekel, kaplan.

Kraje a jich wjesehojo.

Němske kraje.

Sakska: 271,⁸³ □ mil abo 14,992,⁹ qkm.; 3,179,168 wobydlerjow; (86,952 katholicow, 59,756 Serbow). Kral Albert I., rodź. 23. hapr. 1828, na trón pschischoł 29. okt. 1873, zwěr. 18. jun. 1853 z Karolu z Wafa, rodź. 5. aug. 1833. — Přyncesna Hilžbjeta, rodź. 4. febr. 1830, wudowa wójwody Ferdinanda z Genuy. — Přync Jurij, rodź. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Mariju Hanu, sotru portug. krala, rodź. 21. jul. 1843, zwudowjeny 6. febr. 1884; jeju dźečji su: Mathilda, rodź. 19. měrca 1863; Bjedrich August, rodź. 25. meje 1865; Marija Šózefa, rodź. 31. meje 1867, wudata 2. oktobra 1886 na Rakuskoho wulkowójvodu Otto Franc Šózefa, rodź. 21. hapr. 1865; Jan Jurij, rodź. 10. julija 1869; Max, rodź. 17. nov. 1870; Albert, rodź. 25. febr. 1875.

Anhaltška. Wójwoda: Leopold Bjedrich, rodź. 29. hapr. 1831.

Badenska. Wulkowójwoda: Bjedrich Wilhelm Ludwik, rodź. 9. septembra 1826.

Bajerška. Za thorocho krala Otta I., rodź. 27. hapr. 1848, knježi přyncregent Luitpold, rodź. 12. měrca 1821.

Braunschweigška. Wójwodstwo. Přync-regent: Albrecht, pruski přync, rodź. 8. meje 1837.

Hessenska. Wulkowójwoda: Ludwik IV., rodź. 12. septembra 1837.

Lippe=Detmold. Wjerch: Bjedrich Wolde-mar, rodź. 18. hapr. 1824.

Lippe=Schaumburg. Wjerch: Adolf, rodź. 1. augusta 1817.

Mecklenburg=Schwerin. Wulkowójwoda: Bjedrich Franc III., rodź. 19. měrca 1851.

Mecklenburg=Strelitz. Wulkowójwoda: Bjedrich Wilhelm, rodź. 17. oktobra 1819.

Olbensburgška. Wulkowójwoda: Bjedrich Pětr, rodź. 8. julija 1827.

Pruska. Kral: Wilhelm II. němski kejšor, rodź. 27. januara 1859. Krónpřync: Bjedrich Wilhelm, rodź. 6. meje 1882.

Reuß=Greiz. Wjerch: Hendrich XXII., rodź. 28. měrca 1846.

Reuß=Schleiz. Wjerch: Hendrich XIV., rodź. 28. meje 1832.

Sakska=Weimar=Gisenach. Wulkowójwoda: Karl Alexander, rodź. 24. junija 1818.

Sakska=Meiningen. Wójwoda: Jurij II., rodź. 2. hapr. 1826.

Sakska=Altenburg. Wójwoda: Ernst, rodź. 16. septembra 1826.

Sakska=Roburg=Gotha. Wójwoda: Ernst II., rodź. 21. junija 1818.

Schwarzburg-Sondershausen. Wjerch: Karl Günther, rodź. 7. augusta 1830.

Schwarzburg-Rudolstadt. Wjerch: Jurij Albert, rodź. 23. novembra 1838.

Waldeck. Wjerch: Jurij Viktor, rodź. 14. jan. 1831.

Württembergška. Kral: Karl I., rodź. 6. měrca 1823.

Druhe europske kraje.

Belgiska. Kral: Leopold II., rodź. 9. hapr. 1835.

Boskarška. Přync Ferdinand z Roburga. Czornohórška. Wjerch: Nikola I., rodź. 25. septembra 1841.

Danska. Kral: Khrystian IX., rodź. 8. hapr. 1818.

Francózska. Pšchedshda republik: Sadi Carnot, rodź. 11. augusta 1837.

Grichiska. Kral: Jurij I., rodź. 24. dec. 1845.

Italška. Kral: Humbert I., rodź. 14. měrca 1844.

Jendželška. Kralowna: Alexandrina Wiktorija I., rodź. 24. meje 1819.

Liechtenstein. Wjerch: Jan II., rodź. 5. okt. 1840.

Monako. Wjerch: Karl III., rodź. 8. dec. 1818.

Nižozemška (Holland). Kral: Wilhelm III., rodź. 19. febr. 1817.

Portugal. Kral: Ludwik I., rodź. 31. okt. 1838.

Rakuska (Awstrija). Kejšor: Franc Šózef I., rodź. 18. augusta 1830. Krónpřync: Rudolf.

Rom (cyrkwinški stat). Wamž: Leo XIII., rodź. Joachim Pecci w Karpineto 2. měrca 1810, nuzywoleny 20. febr. a krónowany 3. měrca 1878.

Rumunška. Kral: Karl I., rodź. 20. hapr. 1839.

Ruska. Kejšor: Alexander III., rodź. 10. měrca 1845. Krónpřync: Miklawš.

Serbiska. Kral: Milan I. Obrenowicz, rodź. 10. augusta 1854.

Španijska. Kral: Alfons XIII., rodź. 17. meje 1886. Kralowna-regenczina Marija Khrystina.

Šwajcarška. Republika.

Šwejdška. Kral: Oskar II., rodź. 21. jan. 1829.

Turkowska. Sultan: Abdul-Hamid-Khan II., rodź. 22. sept. 1842.

